FAKULTETA ZA MEDIJE

MEDIJI IN SREDNJEŠOLCI V SLOVENIJI

Vodja projekta: izr. prof. dr. Mateja Rek
Tehnična sodelavka: Kristina Milanovski Brumat

Ljubljana, 2016

MEDIJI IN SREDNJEŠOLCI V SLOVENIJI

Mateja Rek, Kristina Milanovski Brumat

Leto izdaje: 2016

Verzija: 13.4

Priložene datoteke:

- Analiza Mladina 2013_osnovna.doc
- Analiza Mladina 2013-križanje spol.doc
- Analiza Mladina 2013-križanje TV in Internet.doc
- Srednješolci 2016-osnovno.doc
- Srednješolci 2016-križanje demografija.doc
- Srednješolci 2016-križanje uspeh.doc
- Srednješolci 2016-križanje mediji.doc
- Vprasalnik-srednjesolci.docx

»Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti« financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS – ARRS kot infrastrukturni program. Sredstva je ARRS zagotovila po pogodbi št.1000-16-2916.

KAZALO

1 POVZETEK 11

1.1 Kratek povzetek v slovenščini 11

1.2 Kratek povzetek v angleščini 12

1.3 Razširjen povzetek 13

1.4 Ključne ugotovitve analize sekundarnih podatkov raziskave Mladina 13 15

1.5 Ključne ugotovitve kvantitativne raziskave Mediji in srednješolci 16

1.5.1 Izpostavljenost medijem 16

1.5.2 Objava informacij in fotografij/video posnetkov 16

1.5.3 Preverjanje informacij ob prvem obisku spletnih strani 17

1.5.4 Zdravje in nezaželeno vedenje 18

1.5.5 Razlike med srednješolci glede uporabe medijev 19

1.5.6 Povezava z mediji glede življenja in nezaželenega vedenja 19

1.5.7 Povezava med mediji in učnim uspehom 20

2 UVOD 21

2.1 Širši okvir osnovanja pridobivanja podatkov, financiranja in izvedbe 21

2.2 Cilji raziskave 22

2.3 Raziskovalna metodologija 22

2.4 Omejitve empiričnega dela raziskave 23

3 Pregled obstoječega raziskovalnega dela na tem področju 24

3.1 Mladostniki in različni vidiki nezaželenega in samomorilskega vedenja 24

3.2 Vloga medijev pri nezaželenem obnašanju 25

3.3 Vloga izobraževanja in osveščanja 28

4 PREDSTAVITEV STATISTIČNE POPULACIJE IN DEMOGRAFSKIH ZNAČILNOSTI VZORCA 29

4.1 Število v ciljni starostni skupini 29

4.2 Predstavitev strokovnega kadra v srednješolskem izobraževanju 33

5 ANALIZA PODATKOV RAZISKAVE MLADINA 2013 ZA 16-19 LETNIKE GLEDE NA VPLIV MEDIJEV 34

5.1 O raziskavi Mladina 2013 34
5.2 Demografske značilnosti 34
5.3 Izpostavljenost medijem 37
5.3.1 Izpostavljenost televiziji 37
5.3.2 Kaj gledajo 16-19 letniki 40
5.4 Uporaba interneta 43
5.4.1 Čas uporabe interneta 43
5.4.2 Aktivnosti na internetu 45
5.5 Druga uporaba medijev 47
5.6 Druge aktivnosti 16-19 letnikov 51
5.7 Zaupanje medijem 54
5.8 Deviantno in zdravju škodljivo vedenje 56
5.9 Zadovoljstvo in zdravje 74

6 RAZISKAVA FAKULTETE ZA MEDIJE - MEDIJI IN SREDNJEŠOLCI 80

6.1 Sestava vprašalnika 80
6.1.1 Pridobivanje podatkov in vzorčenje 81
6.1.2 Utežitev podatkov 81
6.1.3 Enote analize ter spremenljivke 82
6.1.4 Izračunani intervali zaupanja 83
6.1.5 Demografske značilnosti 83
6.2 Čas izpostavljenosti medijem in ekranom 87
6.3 Preverjanje informacij na spletu 106
6.4 Zaupanje v informacije 107
6.5 Zdravje (telesno in duševno) 109
6.6 Zaželeno in neželeno vedenje v zadnjem mesecu/letu 111
6.7 Povezava mediji in nezaželeno vedenje 117
6.8 Povezava mediji in učni uspeh 128

7 ZAKLJUČEK 135

7.1 Raziskovalne možnosti v prihodnosti 135
7.2 Aplikativna vrednost raziskave in sklep..... 136

8 VIRI..... 137

KAZALO SLIK

Slika 1: Raziskava Mladina 2013 - starost srednješolca 35
Slika 2: Raziskava Mladina 2013 – spol 36
Slika 3: Raziskava Mladina 2013 – čas izpostavljenosti TV 37
Slika 4: Raziskava Mladina 2013 – čas izpostavljenosti TV 38
Slika 5: Raziskava Mladina 2013 – razlika v izpostavljenosti televiziji (mali, srednji in veliki uporabniki) in bivalnim okoljem 39
Slika 6: Raziskava Mladina 2013 – sklop slik: različne tematike gledanja TV 40
Slika 7: Raziskava Mladina 2013 – čas uporabe interneta 43
Slika 8: Raziskava Mladina 2013 – čas uporabe interneta glede na starost 44
Slika 9: Raziskava Mladina 2013 – različne tematike uporabe interneta 45
Slika 10: Raziskava Mladina 2013 – poslušanje glasbe 47
Slika 11: Raziskava Mladina 2013 – poslušanje glasbe glede na uporabnike TV 48
Slika 12: Raziskava Mladina 2013 – branje knjig/časopisov 49
Slika 13: Raziskava Mladina 2013 – branje knjig/časopisov glede na uporabnike interneta 50
Slika 14: Raziskava Mladina 2013 – druženje s prijatelji 51
Slika 15: Raziskava Mladina 2013 – druženje s prijatelji glede na uporabnike interneta 52
Slika 16: Raziskava Mladina 2013 – ukvarjanje s športom 53
Slika 17: Raziskava Mladina 2013 – zaupanje medijem 54
Slika 18: Raziskava Mladina 2013 – zaupanje medijem glede na uporabnike internata 55
Slika 19: Raziskava Mladina 2013 – kajenje 56
Slika 20: Raziskava Mladina 2013 – kajenje glede uporabnike TV 57
Slika 21: Raziskava Mladina 2013 – alkohol 58
Slika 22: Raziskava Mladina 2013 – vandalizem 59
Slika 23: Raziskava Mladina 2013 – vandalizem glede na uporabnike interneta 60
Slika 24: Raziskava Mladina 2013 – omamljenost v šoli/službi 61
Slika 25: Raziskava Mladina 2013 – omamljenost v šoli/službi glede na uporabnike interneta .. 62
Slika 26: Raziskava Mladina 2013 – mehke droge 63
Slika 27: Raziskava Mladina 2013 – trde droge 64
Slika 28: Raziskava Mladina 2013 – prepisoval pri nalogah 65
Slika 29: Raziskava Mladina 2013 – prepisoval pri nalogah glede na uporabnike interneta 66

Slika 30: Raziskava Mladina 2013 – kraja 67
Slika 31: Raziskava Mladina 2013 – kraja glede na uporabnike TV 68
Slika 32: Raziskava Mladina 2013 – kraja glede na uporabnike interneta 69
Slika 33: Raziskava Mladina 2013 – zavestno izognil plačilu 70
Slika 34: Raziskava Mladina 2013 – udaril nekoga 71
Slika 35: Raziskava Mladina 2013 – udaril nekoga glede na uporabnike interneta 72
Slika 36: Raziskava Mladina 2013 – udaril starša 73
Slika 37: Raziskava Mladina 2013 – zadovoljstvo z videzom 74
Slika 38: Raziskava Mladina 2013 – zadovoljstvo z zdravjem 75
Slika 39: Raziskava Mladina 2013 – intenzivno telesno dejaven 76
Slika 40: Raziskava Mladina 2013 – čuti stres 77
Slika 41: Raziskava Mladina 2013 – počuti žalostnega in potrtega 78
Slika 42: Raziskava Mladina 2013 – ocena duševnega zdravja 79
Slika 43: Porazdelitve glede na spol 84
Slika 44: Porazdelitve glede na letnik šolanja 85
Slika 45: Porazdelitve glede na mesto bivanja 86
Slika 46: Povprečni časi izpostavljenosti medijem in ekranom 87
Slika 48: Koliko časa srednješolci poslušajo radio? 89
Slika 49: Koliko časa srednješolci uporabljajo računalnik ali tablico? 90
Slika 50: Koliko časa srednješolci uporabljajo računalnik ali tablico za delo in učenje? 91
Slika 51: Koliko časa dnevno srednješolci uporabljajo mobilni telefon? 92
Slika 52: Koliko časa srednješolci poslušajo glasbo? 93
Slika 53: Koliko časa srednješolci berejo tiskane medije? 94
Slika 54: Koliko časa v povprečju delajo srednješolci konkretne navedene aktivnosti. 95
Slika 55: Koliko časa srednješolci igrajo video igre? 96
Slika 56: Koliko časa srednješolci igrajo video igre glede na spol? 97
Slika 57: Koliko časa srednješolci igrajo video igre z nasilno vsebino? 98
Slika 58: Koliko časa so srednješolci v prostoru, kjer je prižgana TV 99
Slika 59: Koliko časa so srednješolci prisotni na družbenih omrežjih 100
Slika 60: Odstotek srednješolcev na družbenih omrežjih glede na spol in čas 101
Slika 61: Objava osebnih informacij/slik na internetu (ali imaš objavljeno) 102

Slika 62: Že objavil informacije/slike na internetu 104
Slika 63: Že objavil slike drugih na internetu 105
Slika 64: Preverjanje informacij ob prvem obisku spletne strani 106
Slika 65: Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici glede zaupanja v vire informacij 107
Slika 66: Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici glede preučevanih trditev 109
Slika 67: Pogostost specifičnega zaželenega in nezaželenega vedenja v zadnjem mesecu glede na izbrana vprašanja 111
Slika 68: Pogostost specifičnega nezaželenega vedenja v zadnjem letu 113
Slika 69: Pogostost nezaželenega vedenja zlasti v odnosih do drugih in do lastnine v zadnjem letu 114
Slika 70: Splošna ocena zadovoljstva z življenjem 116
Slika 71: Odstotek fizično aktivnih dni glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 119
Slika 72: Pogostost kajenja glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 120
Slika 73: Odstotek števila dni, ko srednješolec pije alkoholne pijače, glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij v povezavi z mediji 120
Slika 74: Odstotek števila dni, ko je srednješolec prinesel v šolo orožje glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 121
Slika 75: Odstotek števila dni, ko je srednješolec poškodoval ali uničil šolsko lastnino, glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 122
Slika 76: Odstotek števila dni, ko je srednješolec bil ustrahovan glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 123
Slika 77: Odstotek števila dni, ko je srednješolec ustrahoval druge glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 123
Slika 78: Odstotek števila dni, ko je srednješolec neopravičeno manjkal pri pouku glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 124
Slika 79: Odstotek števila dni, ko je srednješolec prepisoval glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 124
Slika 80: Odstotek števila dni, ko je srednješolec karkoli ukradel glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 125

Slika 81: Odstotek števila dni, ko je srednješolec bil udeležen v pretepu glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 125
Slika 82: Odstotek števila dni, ko je srednješolec imel konflikte s starši glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 126
Slika 83: Število dni, ko je bil srednješolec tako žalosten ali obupan, da je za dva tedna ali več opustil nekatere dnevne aktivnosti glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 126
Slika 84: Odstotek števila dni, ko je srednješolec zadovoljen s svojim življenjem glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij 127
Slika 85: Čas izpostavljenosti televiziji glede na lanski učni uspeh in ocene letos 128
Slika 86: Čas poslušanja radia dnevno glede na lanski učni uspeh in ocene letos 129
Slika 87: Čas uporabe mobilnih telefonov glede na lanski učni uspeh in ocene letos 129
Slika 88: Čas poslušanja glasbe dnevno glede na lanski učni uspeh in ocene letos 130
Slika 89: Čas branja tiskanih medijev dnevno glede na lanski učni uspeh in ocene letos 130
Slika 90: Čas izpostavljenosti pasivnemu gledanju televizije glede na lanski učni uspeh in ocene letos 131
Slika 91: Čas igranja video iger glede na lanski učni uspeh in ocene letos 132
Slika 92: Čas igranja video iger z nasilno vsebino glede na lanski učni uspeh in ocene letos ... 133
Slika 93: Objava lastne fotografije v provokativni pozi glede na učni lanski učni uspeh in ocene letos 134
Slika 94: Objava fotografije drugih, ko so jih ujeli delati nekaj nenavadnega, zabavnega, glede na učni lanski učni uspeh in ocene letos 134

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število dijakov po letniku in spolu 29
Tabela 3: Opremljenost šol z računalniško opremo 31
Tabela 4: Število učiteljev, vodstvenih, svetovalnih in drugih strokovnih delavcev v srednjih šolah 33
Tabela 5: Intervali zaupanja za raziskavo starši 83

1 POVZETEK

1.1 Kratek povzetek v slovenščini

Vpliv sodobnih tehnologij in medijev na srednješolce je izjemen, zato je potrebno tudi v Sloveniji spodbujati metodološko in konceptualno raznovrstne raziskave na tem področju. Raziskovanje trenutnega stanja je velikega pomena, saj zaradi izrazitega trenda povečane izpostavljenosti sedaj še ni mogoče predvideti dejanskih dolgoročnih učinkov izpostavitve različnim sodobnim medijem. V okviru raziskave smo analizirali uporabo medijev v povezavi z izbranimi področji življenja mladostnikov:

1) Kritičnega vrednotenja informacij v medijih
2) Sposobnosti koncentracije glede šolskih obveznosti
3) Delinkventnosti
4) Vandalizma v in izven šole
5) Varovanja zasebnosti in deljenja osebnih informacij na spletu
6) Volje do življenja
7) Učnega uspeha

V raziskavi se opiramo na pregled literature, analizo v raziskavi Mladina 2013 zbranih podatkov za izbrano starostno skupino 16-19 letnikov ter na izvedeno kvantitativno raziskavo na srednjih šolah na reprezentativnem vzorcu v 2015.

Ključne besede: Mediji, srednješolci, deljenje informacij, delikventno vedenje

1.2 Kratek povzetek v angleščini

As modern techologies have great impact on the lives of teenagers, conceptually and methodologically diverse academic reserach in this field should be promoted also in Slovenia . The analysis of current situation is of great importance as the exposure to modern media is increasing and real long-term effects of this exposure are unpredictable. In this research framework we have analysed media in connection to different aspects of teenagers' lives, namely:

- Critical evaluation of media information
- The ability to concentrate on school activities
- Delinquency
- Destruction of property and belongings in and outside school
- Privacy concerns and private data sharing
- Will to live
- School achievement

The research is based on literature review, analysis of data gathered in Mladina 2013 research on the age group of 16-19-year-old teenagers and on the representative sample of Slovene teenagers (data gathered 2015).

Key words: Media, secondary school students, sharing information, Delinquency

1.3 Razširjen povzetek

Že kratek pregled literature je prikazal velike razlike med srednješolci glede uporabe različnih medijev, kar pa se je pokazalo tudi pri obeh analizah podatkov tako raziskave Mladina 2013 kot tudi predložene analize primarno zbranih podatkov. V povprečju gleda TV več kot uro dnevno kar 95 % mladih, le 10 % jih je na internetu manj kot 1 uro. Več kot polovica uporablja internet dve ali več ur dnevno. Dobri dve uri so na računalniku, 3 ure na telefonu in pol ure berejo tiskane medije. Bolj kot povprečje je zaskrbljujoče odstopanje med njimi. Zgornjih 33 % (veliki uporabniki medijev) so medijem izpostavljeni več kot 6 ur dnevno; veliki uporabniki družbenih omrežij pa le-te uporabljajo več kot 3 ure dnevno. Raziskavi, tako analiza sekundarnih podatkov kot lastno izvedena raziskava, sta jasno pokazali negativne povezave večje izpostavljenosti na povečanje nezaželenega obnašanja na vseh preučevanih področjih. Večji uporabniki imajo tudi manj volje do življenja in slabše zadovoljstvo z življenjem.

Zaninivi so tudi rezultati deljenja informacij na spletu. Skoraj vsi srednješolci objavljajo osebne podatke, skoraj polovica tudi kraj bivanja, 70% svoj rojstni datum, dve tretjini svoj selfie. Osebne podatke, če so imeli s tem ugodnosti pri nakupu, je objavilo kar 7 od 10 srednješolcev. Trenutno ima na spletu objavljeno sliko sebe v provokativni pozi dobrih 6 %, medtem ko je - kljub pomislekom ali z veseljem - fotografije v provokativni pozi kdajkoli že objavilo kar 19 od 20 srednješolcev. Da pa so zaradi sodobne tehnologije žrtve tudi drugi, ki celo niso prisotni na spletu, pa priča rezultat, da fotografije oz. video drugih, ki so jih ujeli delati nekaj nenavadnega ali zabavnega, ni objavilo le 14 % srednješolcev. Informacije, kaj dela zadnje čase, ni objavil le eden od desetih srednješolcev. Informacije, kako se počuti na splošno, pa le eden od petnajst srednješolcev. Osebne podatke, če so imeli s tem ugodnosti pri nakupu, je objavilo kar 7 od 10 srednješolcev.

V Sloveniji je zalo malo primerljivih raziskav, zato predložena empirična kvantitativna raziskava predstavlja eno izmed redkih opravljenih raziskav na področju srednješolcev in medijev.

Raziskovalno delo se opira na številne obstoječe raziskave ter analize primarnih in sekundarno pridobljenih podatkov, zlasti pa na raziskavi Medijska pismenost 2014 in Mediji in predšolski otroci (dostopna na www.pismenost.si). Izvedena kvantitativna raziskava srednješolcev in poročilo tako dopolnjujeta raziskavo Medijska pismenost 2014 na segmentu mladostnikov starih med 16 in 19 let. Verjamemo, da bodo predstavljeni rezultati omogočili komparativno pozicioniranje v evropskem in globalnem prostoru ter pripomogli k oblikovanju javnih politik in izvajanju le-teh zlasti na področju preventivnih ukrepov preprečevanja nezaželenega vedenja srednješolcev v prihodnosti.

1.4 Ključne ugotovitve analize sekundarnih podatkov raziskave Mladina 13

Ključne ugotovitve analize sekundarnih podatkov Mladina 13 (na segmentu mladih med 16-19 let v kontekstu izpostavljenosti medijem) so:

- Skoraj vsi mladi gledajo TV uro ali več na dan – 60 % dve ali več ur.
- 16-19-letniki zelo pogosto gledajo zlasti tuje akcijske filme, nanizanke, resničnostne šove, komedije, glasbene in športne oddaje. Manj gledajo slovenske filme, politične razprave in narodno-zabavne oddaje.
- Več kot polovica anketiranih uporablja internet med dvema in petimi urami dnevno. Le 10 % jih uporablja internet manj kot 1 uro dnevno ali manj. Čas uporabe interneta se povečuje glede na starost.
- Dostop do družabnih omrežij ima skoraj 9 od 10-ih mladih.
- Veliki uporabniki TV več poslušajo glasbo in manj berejo knjige/časopise.
- Veliki uporabniki interneta se manj ukvarjajo s športom.
- Veliki uporabniki interneta v povprečju manj zaupajo v medije.
- Veliki uporabniki TV in interneta bolj pogosto kadijo, pijejo alkohol, prihajajo v šolo/službo vinjeni ali omamljeni, večkrat kaj ukradejo, večkrat grozijo.
- Nikoli ne občuti stresa le tretjina mladih.
- Več kot polovica mladih se je v preteklem tednu počutila vsaj deloma žalostnega in potrtega.

1.5 Ključne ugotovitve kvantitativne raziskave Mediji in srednješolci

1.5.1 Izpostavljenost medijem

- Povprečje gledanja TV videov in filmov je okvirno 100 minut dnevno, povprečje uporabe mobilnega telefona pa 200 minut. Najmanj berejo tiskane medije (okvirno pol ure); 30 % ne bere. Okvirno tri četrtine srednješolcev posluša radio 15 minut ali več. Tablico ali računalnik tri ure ali več dnevno uporablja dobra tretjina anketiranih. Dobro polovico posluša glasbo več kot uro dnevno.
- V povprečju igra srednješolec dnevno skoraj eno uro video iger (od tega dve tretjini nasilnih iger). Tudi razlike med njimi so velike. Video igre igra 15 minut ali več skoraj dve tretjini srednješolcev. Dve uri ali več pa igra video igre 12 % vprašanih. Okvirno tretjina jih igra video igre uro ali več dnevno. Video igre igra veliko več fantov kot deklet. Video igre z nasilno vsebino igra 3 ure ali več dnevno skoraj 10 % srednješolcev (tvegana skupina – močna povezava z nezaželenim vedenjem).
- V prostoru, kjer je prižgana televizija (pasivna izpostavljenost televiziji) je vsaj 15 minut dnevno pet izmed šestih srednješolcev. Povprečje pasivne izpostavljenosti televiziji je ura in 15 minut (srednješolec je v sobi kjer je prižgana TV).
- Na družbenih omrežjih je 94 % srednješolcev prisotnih 15 ali več minut dnevno. Povprečje časa, ki ga dnevno preživijo na družbenih omrežjih, je dve uri in pol. Na družbenih omrežjih ni prisoten le eden od 20 srednješolcev. Skoraj polovica srednješolcev preživi dnevno dve uri ali več na družbenih omrežjih.

1.5.2 Objava informacij in fotografij/video posnetkov

- Na spletu ima objavljeno: ime in priimek kar 94 % srednješolcev, kraj bivanja 45 %, številko mobilnega telefona dobrih 10 %, letnico rojstva slabih 70 %. Vsaj eno sliko z imenom in priimkom ima objavljenih 72 %. Sliko sebe v provokativni pozi ima na spletu objavljeno dobrih 6 %, medtem ko pa ima svoj selfie objavljenih več kot dve tretjini srednješolcev (slednje več deklet).

- Informacije o tem, kaj dela zadnje čase, ni objavil le eden od desetih srednješolcev. Informacije, kako se počuti na splošno, pa le eden na petnajst srednješolcev.
- »Kljub pomislekom« ali celo »z veseljem« je fotografije v provokativni pozi že objavilo kar 19 od 20 srednješolcev (več moškega spola).
- Fotografije oz. video drugih, ki so jih ujeli delati nekaj nenavadnega ali zabavnega, ni objavilo le 14 % srednješolcev.
- Osebne podatke, če so imeli s tem ugodnosti pri nakupu, je objavilo kar 7 od 10 srednješolcev.
- Presenetljivo imajo večkrat objavljene informacije glede imena in priimka mlajši srednješolci (do 16 let), kraj bivanja precej več mestni srednješolci.

1.5.3 Preverjanje informacij ob prvem obisku spletnih strani

- Ob prvem obisku nove spletne strani preveri IP naslov dobra petina srednješolcev, informacije pa slabih 40 %. Na splošni občutek in izgled strani se zanaša 5 od šestih srednješolcev. Okvirno dve tretjini pa jih preveri informacije, če so skladne z njihovim obstoječim znanjem. Tretjina srednješolcev preveri namen in verodostojnost avtorjev spletne strani.
- Srednješolci v povprečju ne zaupajo in verjamejo, kar preberejo v medijih, zlasti ne družbenim omrežjem in spletu. Najbolj verjamejo novicam v časopisu, temu sledi TV in splet. Na družbenih omrežjih tako verjame, kar prebere ali vidi, po njihovi oceni le 7 % srednješolcev.

1.5.4 Zdravje in nezaželeno vedenje

- Velika večina pozitivno gleda na svoje zdravje.
- V povprečju je bil srednješolec telesno aktiven več kot 20 minut dnevno okvirno 17 dni v zadnjem mesecu.
- Vsaj enkrat v zadnjem mesecu je kadila cigarete slaba četrtina srednješolcev (med kadilci je precej več fantov). Vsaj eno alkoholno pijačo je v zadnejm mesecu spilo slabih šest izmed desetih (med uživalci alkohola je več fantov). Prepovedane droge je uživalo vsaj enkrat v mesecu 13,5 % srednješolcev (med uživalci je več fantov);
- Orožje jih je imelo pri sebi vsaj enkrat v zadnjem mesecu 13,1 %. Dobrih 5 % pa je orožje vsaj enkrat v zadnjem mesecu prineslo tudi v šolo (precej več fantov in mestnih srednješolcev).
- Le dobra četrtina v zadnjem letu ni prepisovala pri testih (večkrat prepisujejo fantje).
- 15 % jih je v zadnjem letu vsaj enkrat nekaj ukradlo (precej večji odstotek fantov).
- Malo manj kot vsak peti srednješolec je bil v zadnjem letu vsaj enkrat udeležen v pretepu.
- Tujo lastnino je uničilo vsaj enkrat v zadnjem letu 18 % srednješolcev. Vsak osmi srednješolec je namerno uničil tudi šolsko lastnino.
- Tretjina jih je igrala igre na srečo vsaj enkrat v zadnjem letu. Vsak deseti srednješolec igra igre na srečo vsaj enkrat mesečno.
- V zadnjem letu jih je bila četrtina vsaj enkrat ustrahovana. Pri tem je 17 % srednješolcev vsaj enkrat v zadnjem letu ustrahovalo druge (več fantov). Dobra petina je bila v zadnjem letu vsaj enkrat nadlegovana preko spleta ali elektronskih sporočil.
- Malo manj kot 50 % jih ni v zadnjem letu neupravičeno manjkalo pri pouku. Skoraj 10 % jih neupravičeno manjka tedensko.
- Le slabih 15 % jih v zadnjem letu ni imelo konflikte s starši. 5 % jih ima konflikte s starši vsak dan.
- Stresa ni občutilo manj kot 5 % srednješolcev v zadnjem letu. Skoraj polovica ga občuti vsaj enkrat tedensko.

- V zadnjem letu sta bili 2/3 srednješolcev vsaj enkrat tako žalostni in obupani, da so opustili nekatere dnevne aktivnosti za 2 tedna ali več (večkrat dekleta). Vsak trideseti (eden v vsakem razredu) se tako počuti vsak dan.

1.5.5 Razlike med srednješolci glede uporabe medijev

- Zgornja tretjina (velikih) uporabnikov tradicionalnih medijev (televizija, video ali filmi, radio, glasba, tiskani mediji) je izpostavljena tradicionalnim medijem 6 ur dnevno ali več.
- Zgornja tretjina (velikih) uporabnikov ekranov (televizijo, video ali filmi, računalnik/tablica, mobilni telefon, video igre) je izpostavljena ekranom 10 ur dnevno ali več.
- Zgornja tretjina (veliki) uporabnikov pasivnega gledanja TV je televiziji izpostavljena več kot 2 uri dnevno;
- Zgornja tretjina (veliki) uporabnikov družbenih omrežij le-te uporablja več kot 3 ure dnevno.

1.5.6 Povezava z mediji glede življenja in nezaželenega vedenja

Iz analize ne moremo trditi, da obstaja vzročna povezava. Veliki uporabniki tradicionalnih medijev v primerjavi z malimi in veliki uporabniki družbenih omrežij v primerjavi z malimi pa so:

- manj fizično aktivni,
- večkrat uživajo alkohol,
- večkrat nosijo orožje/tudi v šolo,
- večkrat poškodujejo tujo in šolsko lastnino,
- so večkrat ustrahovani ali ustrahujejo druge,
- večkrat neupravičeno manjkajo pri pouku in pri testih večkrat prepisujejo,
- večkrat kradejo in so udeleženi v pretepih,

- imajo več konfliktov s starši,
- so večkrat obupani in žalostni,
- svoje zadovoljstvo z življenjem ocenjujejo slabše.

1.5.7 Povezava med mediji in učnim uspehom

- Srednješolci, ki so več izpostavljeni medijem imajo v povprečju slabši učni uspeh lani in slabše ocene letos.
- Igranje video iger, zlasti z nasilno vsebino, je zelo povezano z učnim uspehom. Uspešni srednješolci igrajo okvirno trikrat manj časa nasilne igre.
- Srednješolci z do dobrim učnim uspehom so veliko večkrat objavili sliko sebe v provokativni pozi.
- Srednješolci z do dobrim učnim uspehom so veliko večkrat objavili sliko drugih, ko so jih ujeli delati nekaj nenavadnega, zabavnega (žrtve).

2 UVOD

Glede na hitre spremembe tehnologij in povečevanje izpostavljenosti mladih medijem Holloway in drugi (2013) na temeljitem pregledu literature izpostavljajo konkretna področja, ki nujno potrebujejo dodatne študije. Poziv utemeljujejo z dejstvom, da so mladi izpostavljeni medijem na drugačen način in v čedalje večjem obsegu, za katerega pa ne poznamo longitudinalnih posledic. Kljub raziskavi Mladina, ki je trenutno edina slovenska longitudinalna raziskava na področju mladih v Sloveniji in se v določenih vprašanjih dotika področja medijev, je v Slovenskem prostoru zelo malo tovrstnih raziskav. Hkrati si nihče ne predstavlja dolgoročnih posledic izpostavljenosti medijem mladih v prihodnosti.

2.1 Širši okvir osnovanja pridobivanja podatkov, financiranja in izvedbe

Izvedbo pridobivanja podatkov je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS – ARRS kot infrastrukturni program »Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti«. Sredstva je ARRS zagotovila po pogodbi št.1000-16-2916.

Osnovni cilj programa je zbiranje podatkov o stanju medijske pismenosti v Sloveniji in spremljanje dejavnikov in trendov medijske pismenosti v daljšem obdobju in nudenje podpore raziskovalnim projektom, programom, razvojnim programom in projektom ter državnim in drugim vladnim organom ali resorjem pri izvajanju njihove službe.

Podatki, ki se zbirajo v okviru tega programa, predstavljajo temelj analize stanja medijske pismenosti v Sloveniji. Omogočajo komparativno analizo stanja medijske pismenosti v evropskem in globalnem prostoru. Verjamemo, da bodo zbrani podatki v prihodnosti pripomogli k oblikovanju javnih politik in izvajanju le-teh na področju medijske pismenosti tako v smislu vsebin, forme, metod dela, kot drugih specifičnih značilnosti.

2.2 Cilji raziskave

Osnovni cilji na področju preučevanja medijske pismenosti srednješolcev so bili:

- Pregledati slovensko in tujo literaturo in povzeti ključne ugotovitve na področju.
- Iz pregleda literature ugotoviti, kakšna je najprimernejša metodologija raziskovanja ter izdelati vprašalnik za srednješolce, ki bo omogočal primerjave z obstoječimi raziskavami v Sloveniji in svetu.
- Analizirati pridobljene podatke iz raziskave Mladina 2013 na ciljni skupini v povezavi z mediji in s tem dopolniti celostno sliko vpliva medijev na izbranih področjih.
- Pridobiti podatke srednješolcev glede njihovega vedenja in izpostavljenosti medijem, jih analizirati in podati celostne ugotovitve.
- S primerjavo rezultatov različnih raziskav zagotoviti verifikacijo rezultatov.

Raziskava je skupaj s prilogami objavljena na posebej v ta namen izdelanih spletnih straneh o medijski pismenosti (www.pismenost.si).

Zbrani podatki omogočajo vladnim organom, da lažje evalvirajo dejansko stanje in izboljšajo delo pripravljavcev korekcij učnih načrtov in vsebin povezanih z medijsko vzgojo, saj izpostavljajo, katere vsebine je potrebno dopolniti, katere vsebine so odvečne in katere vsebine je potrebno v programe umestiti v različnih starostnih obdobjih. Končno so rezultati zelo pomembni tudi za načrtovanje izobraževanja učiteljev glede na povečano vlogo medijev in sodobnih naprav pri pouku.

2.3 Raziskovalna metodologija

Pridobivanje podatkov je zajemalo pregled literature in obstoječih raziskav ter analizo sekundarno zbranih podatkov na področju ter izvedbo kvantitativne raziskave med srednješolci na tematiko medijev. Področja preučevanja v povezavi z mediji in njihovim vplivom so bila:

1) kritično vrednotenje informacij,
2) sposobnost koncentracije,
3) delinkventnost mladih,

4) vandalizem,
5) varovanje zasebnosti in deljenje osebnih informacij na spletu,
6) volja do življenja,
7) učni uspeh.

2.4 Omejitve empiričnega dela raziskave

Raziskava se zaradi načina pridobivanja podatkov v drugem delu nanaša na srednješolce, ki so vključeni v srednješolsko izobraževanje. V raziskavi so zajeta mnenja srednješolcev iz 37 geografsko primerno razporejenih slovenskih srednjih šol. Podatki, predstavljeni v nadaljevanju, so odraz mnenj srednješolcev in kljub vsem naporom, da bi jih z uvodnim nagovorom pozvali k natančnemu izpolnjevanju anketnega vprašalnika, verjamemo, da prihaja do raziskovalne pristranskosti zaradi občutljivosti tematike. Pri tem obstaja verjetnost, da srednješolci ne priznavajo v zadostni meri svoja nezaželena vedenja, kot tudi ne dejanske izpostavljenosti medijem. Zaradi navedenega so bili v analizo vključeni tudi sekundarni viri raziskave Mladina 2013 in analizirani izključno na segmentu 16-19 letnikov. Hkrati so bili respondenti razdeljeni na tri skupine in med seboj primerjani. S tem smo podatke analizirali tudi v relativnem in ne samo v absolutnem smislu. Za »občutljive« tematike (na primer nasilna dejanja) smo uporabili križanja več vprašanj in se tako izognili neposredni povezavi z izpostavljenostjo medijev.

3 PREGLED OBSTOJEČEGA RAZISKOVALNEGA DELA NA TEM PODROČJU

3.1 Mladostniki in različni vidiki nezaželenega in samomorilskega vedenja

Kostenuik in Ratnapalan (2010) sta v pregledu literature ugotovila, da se je število samomorov med mladostniki v zadnjih štiridesetih letih povečalo za štirikrat in sedaj predstavljajo drugi najpomembnejši razlog smrti te starostne skupine. Avtorja tudi opozarjata, da navadno najstniki ne opozarjajo na svoje težave (na primer svojim zdravnikom), zato morajo biti slednji še toliko bolj pozorni na v članku predstavljene indikatorje. Avtorja tudi podajata vprašanja za posamezne indikatorje, ki bi lahko izboljšala merjenje nagnjenja k samomoru.

Liu (2004) je na več kot tisoč mladostnikih ugotavljala povezavo med nespečnostjo in samomori in ugotovila, da je kar 19,3 % mladostnikov razmišljalo o samomoru, medtem ko je 10,5 % dejansko poskusilo narediti samomor v zadnjih šestih mesecih. 16,9 % mladostnikov ima znake nespečnosti, 2,3 % je vzelo tudi uspavala, medtem ko je skoraj polovica mladostnikov doživljala nočne more v zadnjem mesecu. Liu je kot najbolj pomembno izpostavila, da so kratko spanje, nočne more in samomorilsko obnašanje povezani in zato izpostavlja, da je mladostniku potrebno pomagati obvladovati spanje (zlasti ko so motnje spanja povezane s povečano izpostavljenostjo medijem) v okviru preprečevanja mladostniških samomorov.

Pintar in drugi (2012) so preučevali vlogo indeksa telesne teže in fizične aktivnosti na vedenje, ki škoduje zdravju. Ugotovili so, da je zlasti za moške, ki so v mladih letih prevzeli določen način vedenja, ki škoduje zdravju, značilno bolj verjetno, da se bo tovrstno vedenje nadaljevalo skozi otroštvo in odraščanje tudi kasneje v starost. Pri ženskem spolu so avtorji uspeli povezati s tovrstnim negativnim obnašanjem zlasti pitje alkoholnih pijač in kajenje v otroštvu s kasnejšim povečanim tveganjem za zdravstvene težave. Podobno so ugotovili, da manjša fizična aktivnost in neprimerna teža v otroštvu privede do povišanega tveganja za problemsko vedenje pri odraslih. Vrouva in drugi (2010) so izdelali merilno lestvico, ki meri tako izpostavljanje nevarnostim kot samoškodovanje pri najstnikih med 11 in 19-letniki v Angliji.

Consoli in drugi (2013) so ugotovili, da je ponavljanje letnika zelo povezano s povečanim samomorilnim vedenjem, kot tudi vse prepovedane substance, kot so: alkohol, tobak ter marihuana tako za dečke kot za deklice. Avtorji so povezali tudi slabe odnose staršev s povečano nevarnostjo za samomor med srednješolci.

3.2 Vloga medijev pri nezaželenem obnašanju

Svetovno poročilo nezaželenega vedenja med najstniki (World YOUTH Report, 2003) opisuje, kako mediji lahko vplivajo na otroško deviantno obnašanje na tri načine:

- mediji z nasilno vsebino spodbujajo gledalce k nasilnim dejanjem (pri čemer učinek vpliva lahko traja od nekaj ur do nekaj dni);
- mediji prikazujejo čedalje več družinskih konfliktov in konflikte z vrstniki, ki se jih le ti naučijo;
- nasilje v medijih ima nerealistični prikaz (rane ne krvavijo, zamere se pozabijo, srečni zaključki).

Poročilo tudi povzema raziskavo Ameriškega združenja psihologov, ki je dokazala, da naj bi mediji prispevali okvirno 10 % k agresivnemu obnašanju mladostnikov. Konkretno je Tropeano (2006) v eksperimentu ugotovila, da glasba z nasilno vsebino pri ženskah negativno vpliva na obnašanje. Preučevane ženske so v primerjavi s kontrolno skupino po poslušanju nasilne glasbe na vprašanja glede izmišljenih scenarijev reagirale bolj nasilno.

Boxer in drugi (2008) so na vzorcu 820 najstnikov ugotovili, da je izbor nasilnih medijev v otroštvu in najstniških letih dober indikator kasnejšega prestopniškega vedenja in splošne agresivnosti najstnikov.

Gentile (2009) je preučeval rizično (patološko) uporabo videoiger med 8-18 let v nacionalni raziskavi v ZDA. Ugotavlja, da se rizično igranje lahko predvidi na podlagi slabšega šolskega uspeha tudi če kontroliramo spol, starost in količino igranih videoiger. Njegovi rezultati dokazujejo, da je rizično igranje iger možno izmeriti in da ni preprosto povezano s količino igranja. Avtor ugotavlja, da je skoraj 10 % mladostnikov, ki imajo dejansko velike težave v

življenju zaradi igranja video iger. Pri 8,5 % igralcev video iger je bilo izmerjenih vsaj 6 izmed 11 simptomov na področju poslabšanja odnosov v družini, nezaželenega vedenja v družbi in šoli ter vandalizma. Avtor je tudi ugotovil, da igrajo rizični igralci dvakrat več kot ne-rizični in da igrajo predvsem nasilne igre. Podobno raziskavo so izvedli tudi Gentile in drugi (2012), ki so ugotavljali motnje pozornosti na velikem vzorcu (več kot 3000) najstnikov in otrok v Singapurju. Avtorji so ugotovili, da ima nasilna vsebina v video igrah vpliv na motnje pozornosti in impulzivnost, kar posledično dodano povzroči več časa namenjenega video igram.

Vpliv nasilnih video iger na nezaželeno vedenje so preučevali tudi Ferguson in drugi (2010). Avtorji niso uspeli dokazati, da nasilne video igre vplivajo na razvoj kasnejšega nezaželenega vedenja, so pa ugotovili povezanost med delinkventnim obnašanjem in osebnostnimi lastnostmi mladostnika ter njegovim nivojem stresa na podlagi 1254 osnovnošolcev. Podobno je Baker (2013) preučeval vpliv nasilnih video iger na nasilno obnašanje in izpostavil veliko pomanjkljivosti pri proučevanju tovrstne povezave, kljub temu da priznava, da tovrstna povezava obstaja.

Slotsve (2008) in drugi so z analizo mnenj 130 študentov ugotovili, da obstaja povezava med nasiljem na TV in obnašanjem teh študentov. Nasilje na TV v njihovem otroštvu so v retrospektivni raziskavi povezali z nezaželenim vedenjem.

Bushman in Anderson (2001) sta predstavila znanstvene raziskave, ki podpirajo povezavo med nasiljem v medijih in nasiljem v resničnem življenju. Avtorja izpostavljata, da tipičen Američan letno gleda okvirno 8000 ur televizijskega nasilja. Hkrati avtorja izpostavljata, da bo povprečen otrok v ZDA do časa, ko konča osnovno šolo, na TV videl več kot 8000 umorov in več kot 100.000 različnih načinov nasilja od posilstev do napadov. Hkrati avtorja opozarjata, da se število nasilnih dejanj v resničnem življenju naglo povečuje od 100 na 100.000 prebivalcev leta 1950 na več kot 800 v letu 1990. Avtorja sta predstavila povezavo z medijsko nasilnostjo in agresijo tudi v povezavi s kajenjem in pljučnim rakom ter agresijo v dejanskem svetu.

Moessle in drugi (2014) so preučevali longitudinalne učinke izpostavljenosti nasilnim medijem in agresivnim obnašanjem med 10-13 letnimi otroci. Avtorji izpostavljajo, da je povezava med

uporabo medijev in agresivnim obnašanjem zelo kompleksna. V to povezavo so avtorji vključili tudi vlogo empatije kot posrednika med nasilnimi prizori v medijih in agresivnim obnašanjem v resničnem življenju. Tako so avtorji ugotovili, da zlasti pri moških obstaja zelo dobra povezava med izpostavljenostjo nasilnim medijem in agresivnim obnašanjem preko empatije.

Anderson in Dill (2000) ugotavljata na podlagi dveh raziskav (eno izvedeno v laboratorijskem raziskovanju in eno v resničnem življenju), da je izpostavljenost nasilnim videoigram povezana z večjim agresivnim obnašanjem tako v kratkoročnem obdobju (v laboratorijski študiji), kot dolgoročno v smislu delinkventnega obnašanja.

Cashmore (2014) predstavlja model, v katerem mediji vplivajo na nivo strahu v občinstvu in s tem vplivajo na njihovo obnašanje. To vpliva na njihovo izpostavljenost potencialnim nasilnim situacijam s tem, da se ljudje poslužujejo taktike oz. načina izogibanja. Strah v medijih (ki ga ljudje dobijo iz medijev) povzroči, da ljudje ostajajo več v svojih domovih, namesto da bi bili več izven svojih domov.

Anderson in drugi (2003) ugotavljajo, da imajo mediji velik vpliv na nasilje pri mladostnikih. Največjo povezavo so avtorji dokazali pri manjših oblikah nasilnosti, čeprav je tudi pri hujših oblikah nasilnosti ta povezava precejšnja.

Huesmann in Taylor (2006) opozarjata, da je povezava med nasiljem v medijih in različnim nasiljem in agresijo močna, vendar povezana z načinom prikaza in vrsto medija. Zato jo avtorja smatrata kot pomembno kategorijo nevarnosti za zdravje. Njuna raziskava je pokazala, da nasilje na TV vpliva na povečano nasilje zlasti v obliki samomorov in agresije pri mladih gledalcih. TV na splošno in nasilje v filmih prispevata tako h kratkoročnemu kot dolgoročnemu povečanju agresije in nasilja pri mlajših gledalcih. Video igre povzročajo povečanje agresije in nasilja na kratek rok, na dolgi rok pa avtorji niso uspeli dokazati vpliva.

3.3 Vloga izobraževanja in osveščanja

Thornhill in Gillies (2000) sta ugotovila, da boljša osveščenost oz. vključitev programov v šolski učni program namenjen osveščanju o samomorih, prispeva pozitivno kot del preventivnih ukrepov. Ugotovili so, da je manjše število tistih, ki so bili izpostavljeni tovrstnim programom, nagnjenih k samomoru. Podobno je Scharrer (2005) ugotovila, da lahko program glede nasilnih vsebin v medijih spremeni mnenja najstnikov glede nasilnih prizorov medijev in s tem vpliva na njihovo vedenje.

Kupersmidt in drugi (2012) so preučevali, ali lahko vključitev programov kritičnega pogleda na medijska sporočila promovira zdravo življenje. Na podlagi večstopenjske analize so ugotovili, da izpostavljenost programom medijske pismenosti zmanjšuje željo po uporabi tobaka in alkohola v prihodnosti. Podobno so Pinkleton in Weintraub (2008) za področje spolnosti ugotovili, da je smiselno vključiti program medijske pismenosti v izobraževanje o spolnosti z namenom zmanjšanja nezaželenega tovrstnega vedenja med najstniki.

Posledično sta Schmidt in Vandewater (2008) ugotovila, da je gledanje izobraževalne TV pozitivno povezano z akademskim uspehom med mladostniki, da pa je v nasprotju s tem gledanje zabavne TV negativno povezano z akademskim uspehom.

4 PREDSTAVITEV STATISTIČNE POPULACIJE IN DEMOGRAFSKIH ZNAČILNOSTI VZORCA

4.1 Število v ciljni starostni skupini

V Sloveniji je bilo leta 2014 v srednješolsko izobraževanje vključenih 75.325 oseb in sicer največ v 1. letnik, kjer jih je bilo vključenih skoraj 20.000. V srednješolsko izobraževanje je bilo vključenih malo več srednješolcev kot srednješolk.

Tabela 1: Število dijakov po letniku in spolu

	SKUPAJ	Moški	Ženske
Vsi letniki – SKUPAJ	75325	38964	36361
1. letnik	19794	10530	9264
2. letnik	18883	9814	9069
3. letnik	17895	9086	8809
4. letnik	16342	8190	8152
5. letnik	2411	1344	1067

Vir: Statistični urad Republike Slovenije: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/07_srednjesol_izobraz/02_09533_kon_sol_leta_mlad/02_09533_kon_sol_leta_mlad.asp

Tabela 2: Dijaki, ki so končali izobraževanje po starosti in vrsti izobraževanja

		Spol - SKUPAJ	Moški	Ženske
Vrsta izobraževanja - SKUPAJ	Starost - SKUPAJ	17950	9158	8792
	Starost 16 let in mlajši	13	6	7
	Starost 17 let	155	108	47
	Starost 18 let	2635	1672	963
	Starost 19 let	11743	5443	6300
	Starost 20 let	2434	1357	1077
	Starost 21 let	557	345	212
	Starost 22 let	174	91	83
	Starost 23 let	67	42	25
	Starost 24 let in starejši	172	94	78
Nižje poklicno	Starost - SKUPAJ	286	206	80
	Starost 16 let in mlajši	1	1	-
	Starost 17 let	132	94	38
	Starost 18 let	89	58	31
	Starost 19 let	45	38	7
	Starost 20 let	11	8	3
	Starost 21 let	6	6	-
	Starost 22 let	-	-	-
	Starost 23 let	1	1	-
	Starost 24 let in starejši	1	-	1
Srednje poklicno	Starost - SKUPAJ	2907	2009	898
	Starost 16 let in mlajši	-	-	-
	Starost 17 let	21	13	8
	Starost 18 let	1882	1330	552
	Starost 19 let	568	395	173
	Starost 20 let	250	155	95
	Starost 21 let	101	63	38
	Starost 22 let	30	18	12
	Starost 23 let	19	10	9
	Starost 24 let in starejši	36	25	11
Srednje tehniško in drugo strokovno	Starost - SKUPAJ	7637	4097	3540
	Starost 16 let in mlajši	12	5	7
	Starost 17 let	1	-	1
	Starost 18 let	266	140	126
	Starost 19 let	5093	2617	2476
	Starost 20 let	1644	968	676
	Starost 21 let	346	222	124
	Starost 22 let	118	59	59
	Starost 23 let	36	25	11
	Starost 24 let in starejši	121	61	60

Srednje splošno	Starost - SKUPAJ	7120	2846	4274
	Starost 16 let in mlajši	-	-	-
	Starost 17 let	1	1	-
	Starost 18 let	398	144	254
	Starost 19 let	6037	2393	3644
	Starost 20 let	529	226	303
	Starost 21 let	104	54	50
	Starost 22 let	26	14	12
	Starost 23 let	11	6	5
	Starost 24 let in starejši	14	8	6

Vir: Statistični urad Republike Slovenije: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/07_srednjesol_izobraz/02_09533_kon_sol_leta_mlad/02_09533_kon_sol_leta_mlad.asp

Tabela 2 nam prikazuje razdelitev glede na vrsto izobraževanja. Srednje splošno izobraževanje je 2013 končalo 7.120 dijakov (40 %), med njimi splošne in strokovne gimnazije 7.024 dijakov, maturitetni tečaj pa je opravilo 96 dijakov. Srednje tehniško in drugo strokovno izobraževanje je končalo 7.637 (42 %) dijakov; med temi je 1.019 dijakov končalo poklicno tehniško izobraževanje, 155 dijakov pa poklicni tečaj. Število vpisanih v nižje in srednje poklicne programe se iz leta v leto zmanjšuje. Delež dijakov, ki so končali srednje in nižje poklicne programe, je v letu 2003/04 znašal 26,3 % od vseh dijakov, konec leta 2006/07 21,8 %, konec leta 2013/14 pa le še 17,8 % (Povzeto iz STAT.si.).

Tabela 3: Opremljenost šol z računalniško opremo

SLOVENIJA	Število računalnikov za zaposlene	9224
	Število računalnikov za dijake	12531
	Dostop do interneta za zaposlene	9171
	Dostop do interneta za dijake	12441
	Nimajo dostopa do interneta	-
	Klicni dostop preko običajne telefonske linije	1
	ISDN povezava	7
	ADSL povezava	25
	Povezava preko najetega voda	4
	Kabelski dostop	10
	Povezava preko optičnega voda	109
	Drugi dostop do interneta	3
Opombe:		

Vir: Statistični urad Republike Slovenije: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/07_srednjesol_izobraz/02_09533_kon_sol_leta_mlad/02_09533_kon_sol_leta_mlad.asp

V tabeli 3 vidimo opremljenost z računalniki in internetom v slovenskih šolah. Na okvirno 6 dijakov je na voljo en računalnik. Skoraj vsi računalniki so povezani na internet.

4.2 Predstavitev strokovnega kadra v srednješolskem izobraževanju

Tabela 4: Število učiteljev, vodstvenih, svetovalnih in drugih strokovnih delavcev v srednjih šolah

		SKUPAJ	Moški	Ženske
Učni jezik - SKUPAJ	Vrsta strokovnega osebja - SKUPAJ	7125	2364	4761
	1 Učitelji/učiteljice – SKUPAJ	6220	2102	4118
	2 Vodstveni delavci/delavke	261	120	141
	3 Svetovalni delavci/delavke	195	9	186
	4 Drugi strokovni delavci/delavke	449	133	316

Vir: Statistični urad Republike Slovenije: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/07_srednjesol_izobraz/02_09533_kon_sol_leta_mlad/02_09533_kon_sol_leta_mlad.asp

Skupaj je v srednješolskem izobraževalnem sistemu sodelovalo v letu 2013 več kot 7000 zaposlenih. Med njimi je bilo okvirno 85 % učiteljev.

5 ANALIZA PODATKOV RAZISKAVE MLADINA 2013 ZA 16-19 LETNIKE GLEDE NA VPLIV MEDIJEV

5.1 O raziskavi Mladina 2013

Raziskavo Mladina 2013 - Življenje v času deziluzij, tveganja in prekarnosti (Flere in drugi, 2013) je izvedel Center za raziskovanje postjugoslovanskih družb (CEPYUS), Maribor in Friedrich Ebert Stiftung (FES), Zagreb (poročilo je na voljo na naslovu: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/Knjiznica_PDF/MLADINA_2013_Strnjeno_porocilo.pdf).11

> *Zbiranje podatkov je potekalo med 29. majem in 20. julijem 2013 z osebnim "face-to-face" anketiranjem na terenu, predvsem v gospodinjstvih. Vprašalnik je bil sestavljen iz dveh delov – ustnega in pisnega. V okviru ustnega del a vprašalnika je spraševalec glasno prebral vprašanja in izpolnjeval vprašalnik na podlagi odgovorov, prejetih od respondenta, kasneje pa je respondenta prosil, da naj sam izpolni odgovore pisnega dela vprašalnika. K sodelovanju v raziskavi je bilo povabljenih 1163 potencialnih respondentov, od tega je bilo skupaj realiziranih 907 veljavnih intervjujev.*

Zaradi dostopnosti podatkovja smo lahko slovensko mladino omejili na srednješolce po starosti ter jo tako tudi analizirali (podatki so na voljo v ADP arhivu družboslovnih podatkov). V okviru podatkov smo analizo omejili na 16-19 letnike. Izmed 907 zbranih podatkov (med 16 in 27 let starih respondentov) smo za izbrano starostno skupino 16-19 letnikov analizirali odgovore 239 respondentov.

5.2 Demografske značilnosti

Slika 1: Raziskava Mladina 2013 - starost srednješolca

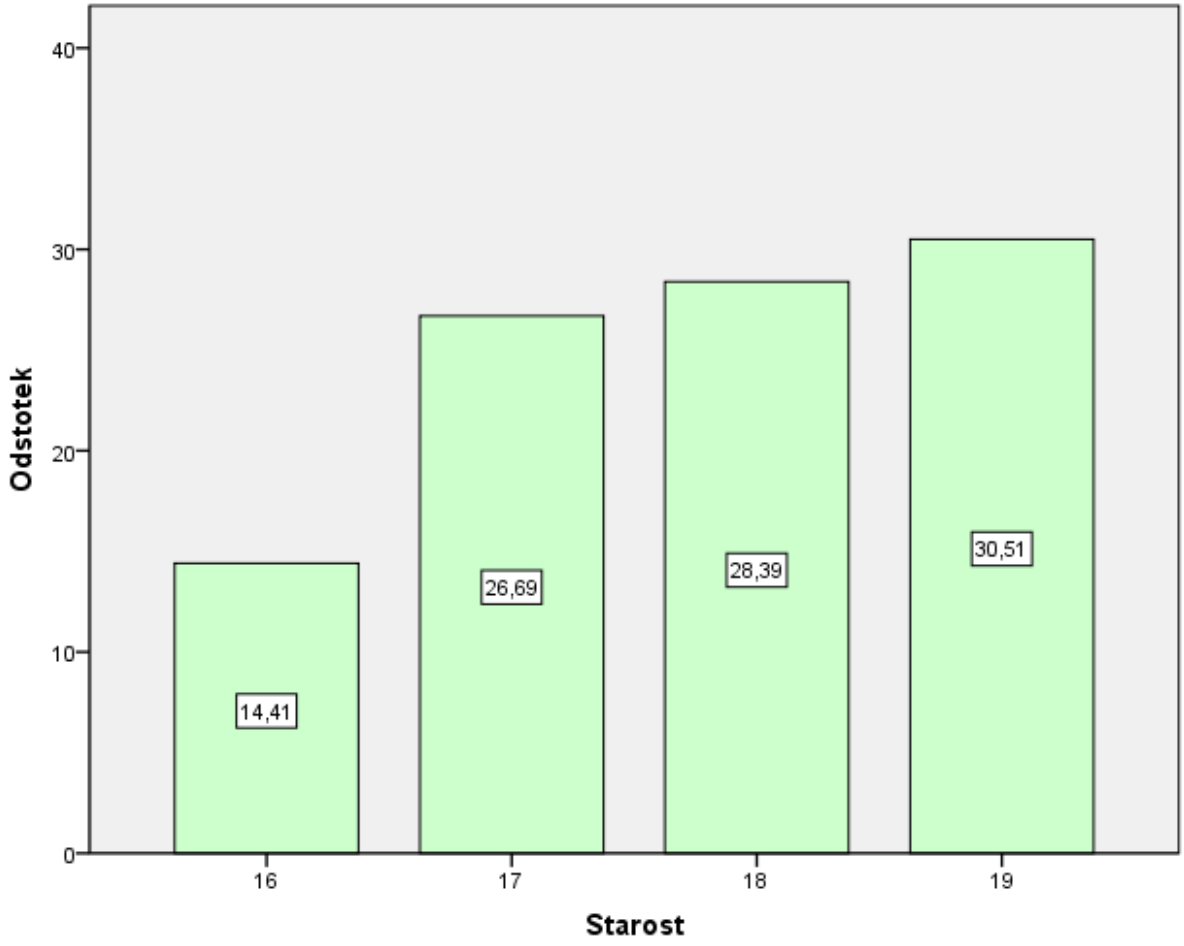

Na sliki vidimo primerno razporeditev starosti anketiranega glede na statistično populacijo. Glede na to, da gre za analizo že zbranih podatkov (Flere in drugi, 2013), na vzorec nismo mogli vplivati. (Pre) velikih odstopanj od populacije ni.

Slika 2: Raziskava Mladina 2013 – spol

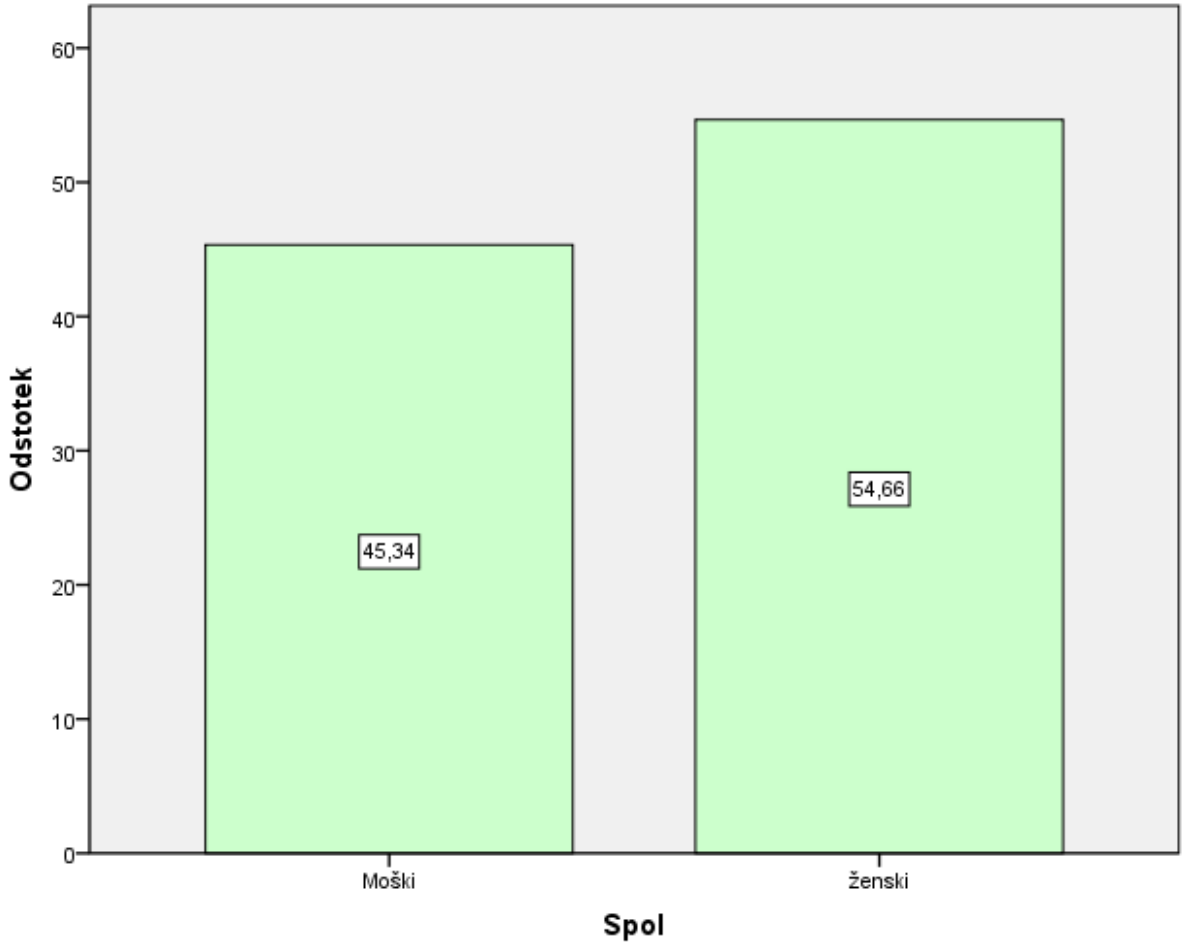

V raziskavi (Flere in drugi, 2013) je sodelovala malo manj kot polovica srednješolcev moškega spola.

5.3 Izpostavljenost medijem

5.3.1 Izpostavljenost televiziji

Slika 3: Raziskava Mladina 2013 – čas izpostavljenosti TV

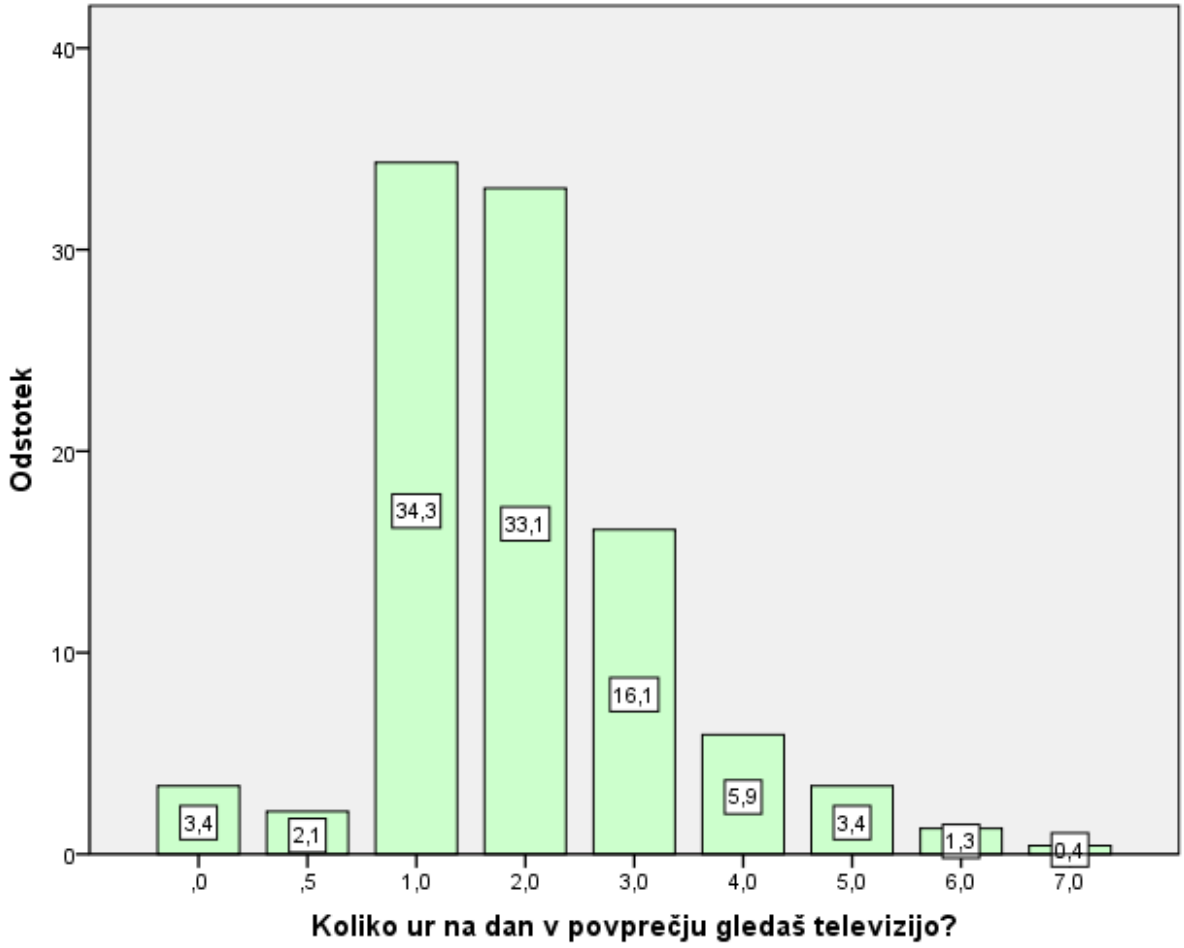

V raziskavi Mladina 2013 (Flere in drugi, 2013) sta bili le dve vprašanji povezani z mediji postavljeni v takšni obliki, da je bilo mogoče izračunati približek povprečja v obliki številske spremenljivke, in sicer koliko ur na dan gledaš televizijo in koliko ur na dan uporabljaš internet kjerkoli. Opaziti je, da skoraj 95 % mladih med 16 in 19 let gleda TV uro ali več dnevno.

Slika 4: Raziskava Mladina 2013 – čas izpostavljenosti TV

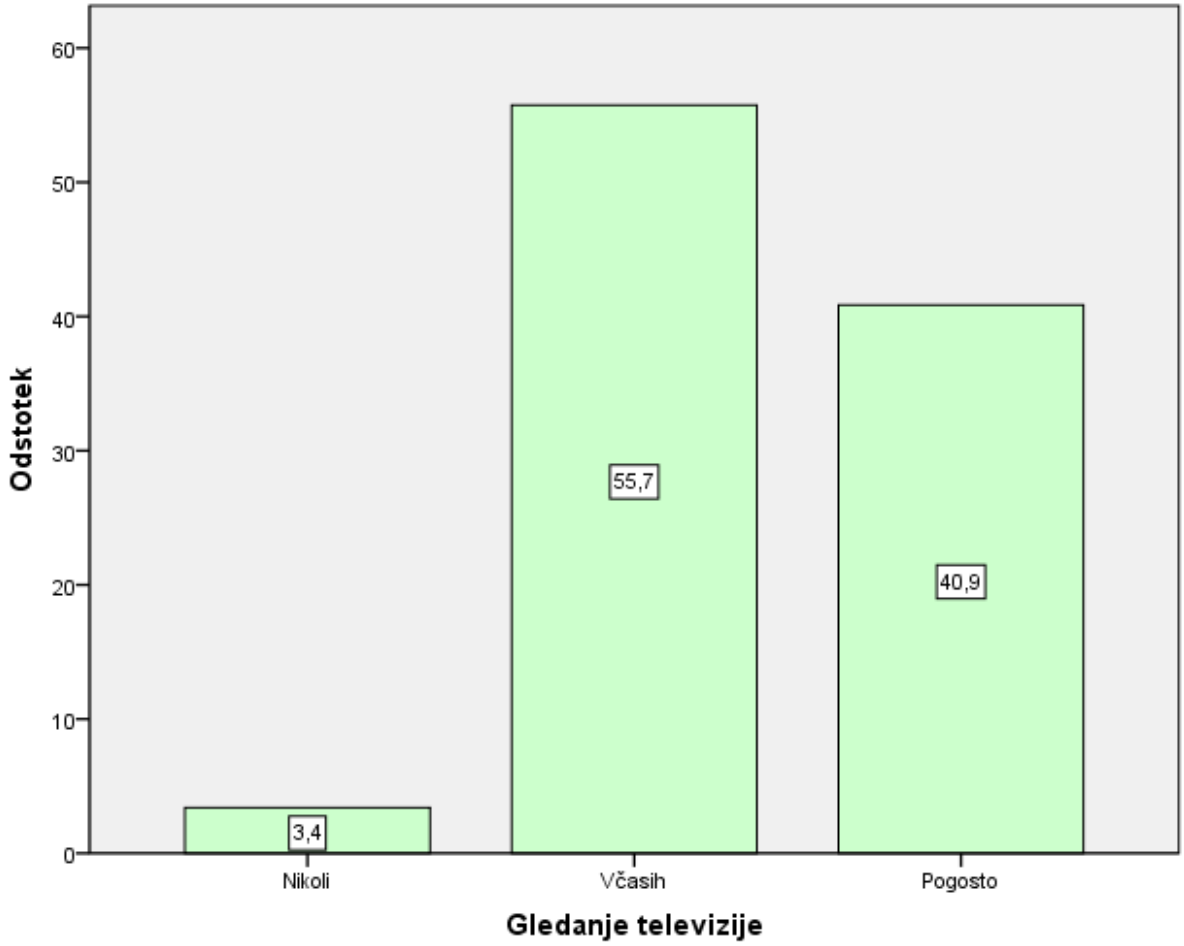

Večina starih med 16 in 19 let gleda TV včasih. Visok je odstotek (več kot 40 %) tistih, ki gledajo TV pogosto.

Slika 5: Raziskava Mladina 2013 – razlika v izpostavljenosti televiziji (mali, srednji in veliki uporabniki) in bivalnim okoljem

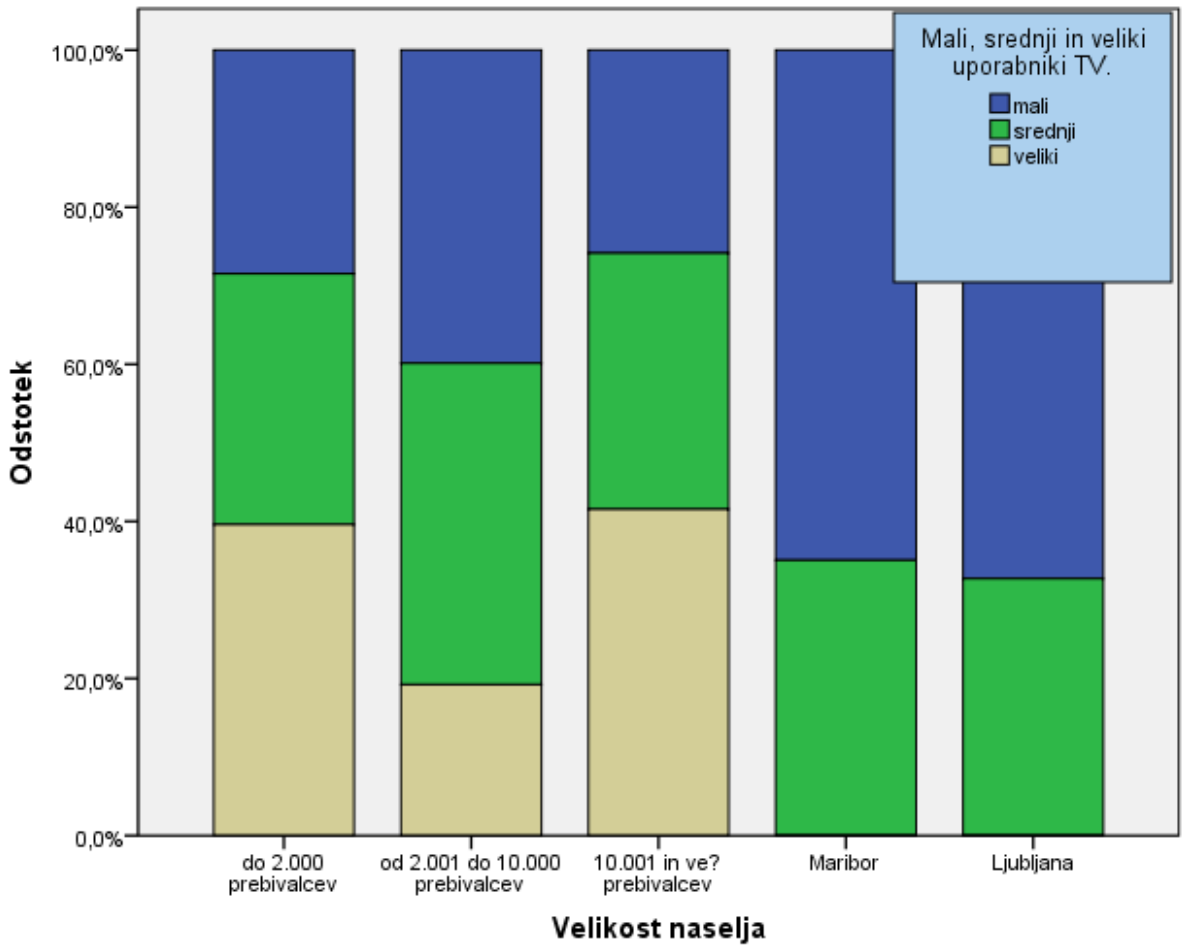

Izpostavljenost TV je manjša v večjih mestih (LJ in MB).

5.3.2 Kaj gledajo 16-19 letniki

Slika 6: Raziskava Mladina 2013 – sklop slik: različne tematike gledanja TV

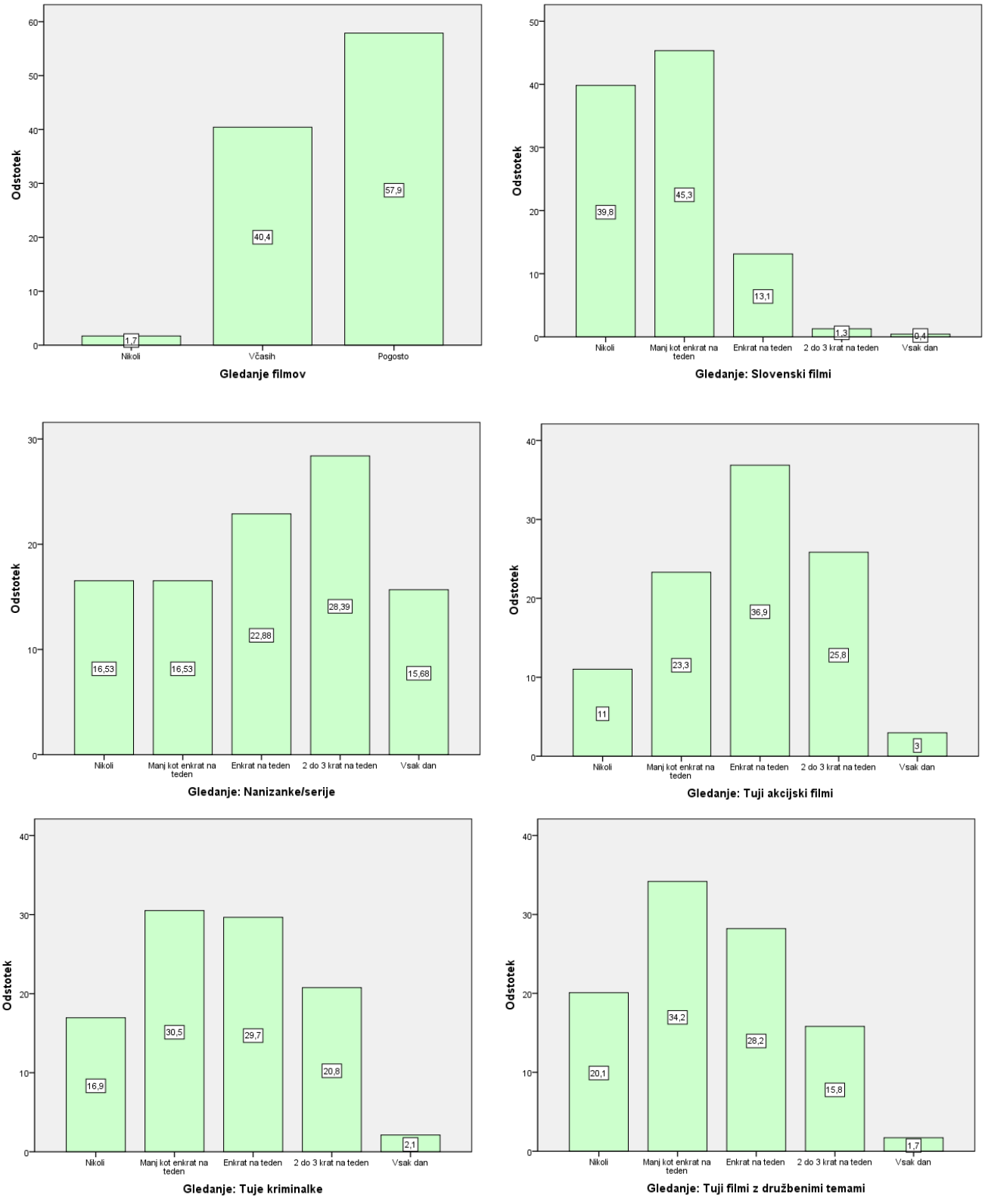

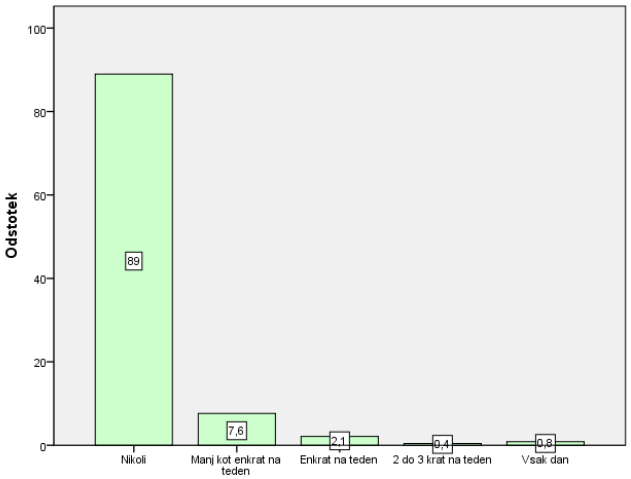

Gledanje: Verske oddaje

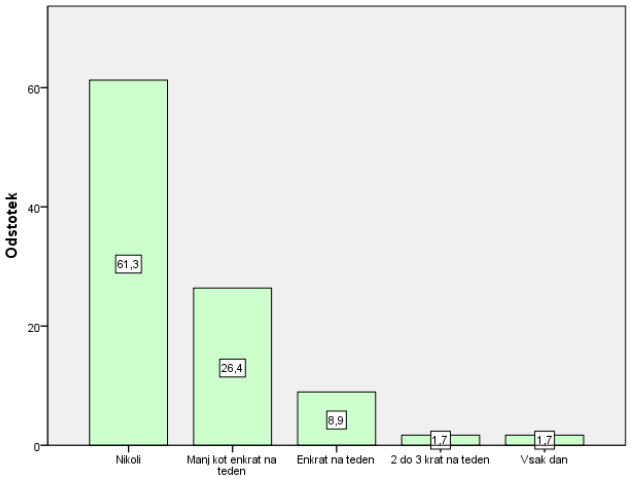

Gledanje: Srečelovi / Kvizi

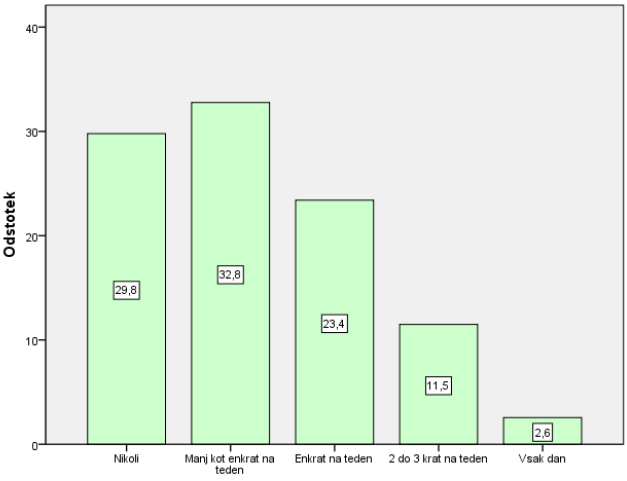

Gledanje: Resničnostni šovi

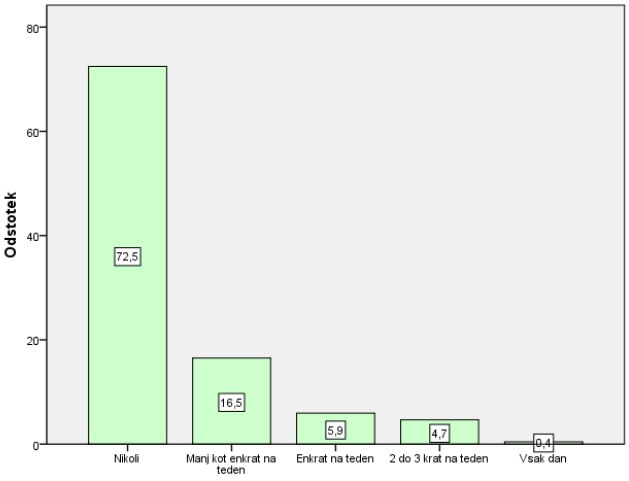

Gledanje: Oddaje slovenske narodne glasbe

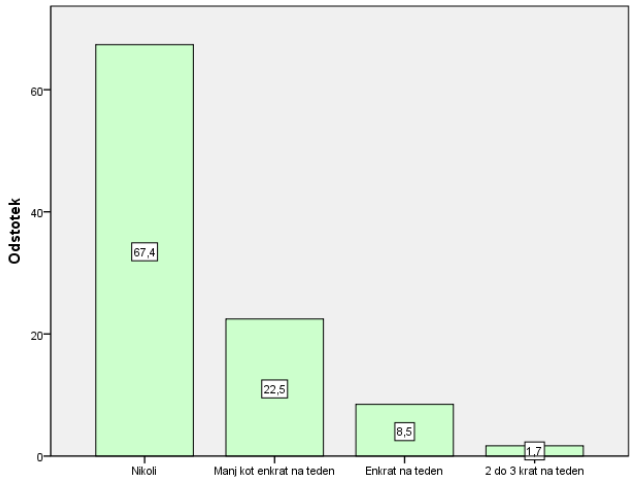

Gledanje: Oddaje s slovensko pop glasbo

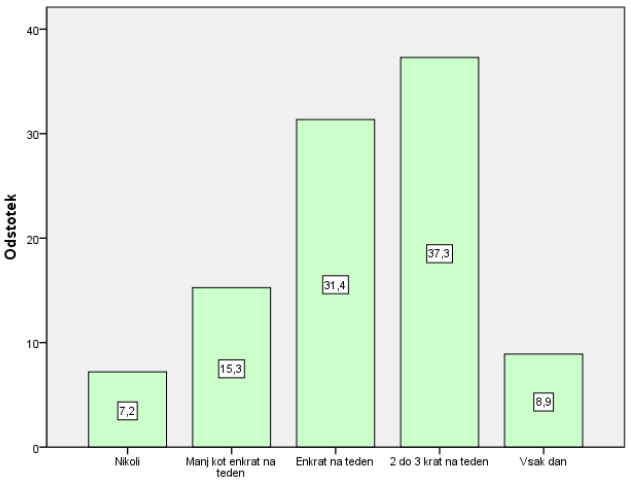

Gledanje: Komedije

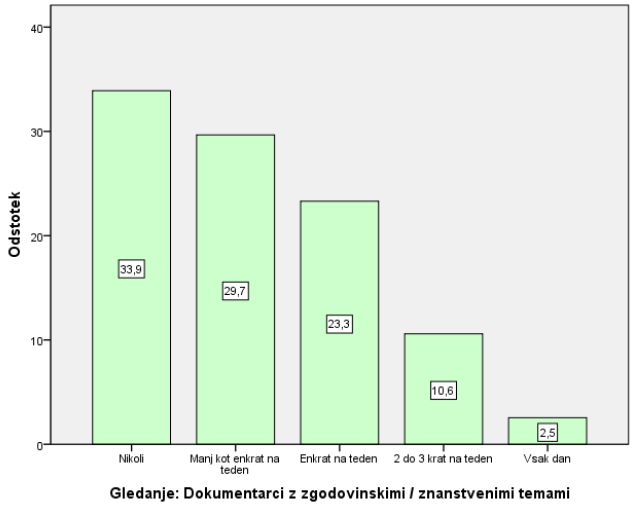

Gledanje: Dokumentarci z zgodovinskimi / znanstvenimi temami

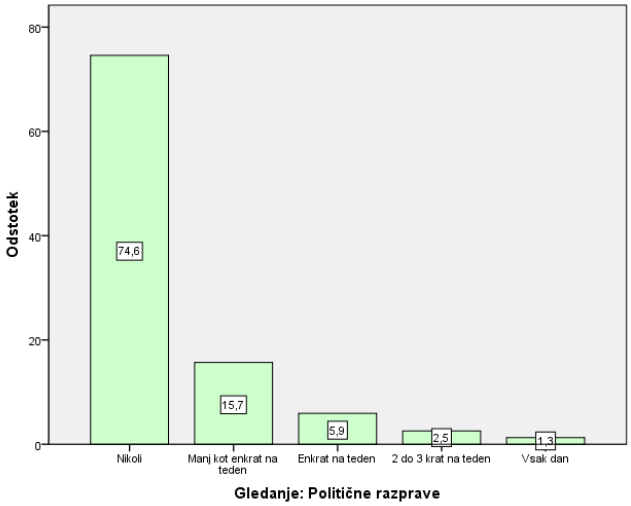

Gledanje: Politične razprave

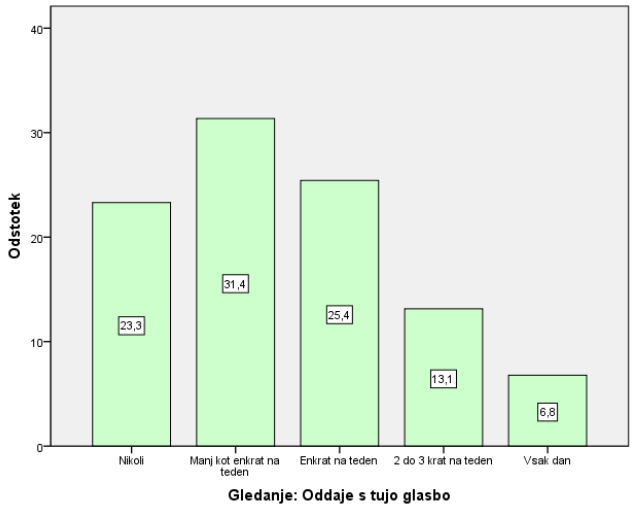

Gledanje: Oddaje s tujo glasbo

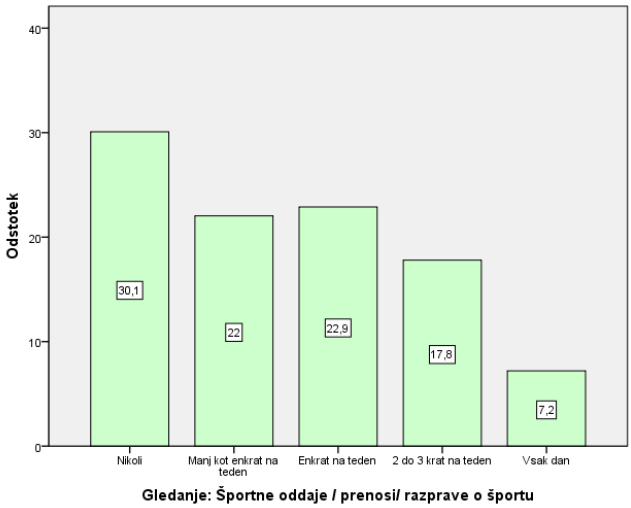

Gledanje: Športne oddaje / prenosi/ razprave o športu

Večji porabniki TV več gledajo resničnostne šove, tuje filme (zlasti akcijske in tuje kriminalke), nadaljevanke, komedije, novice, šport in več poslušajo glasbo.

Večji uporabniki manj od povprečja gledajo slovenske filme in
verske oddaje.

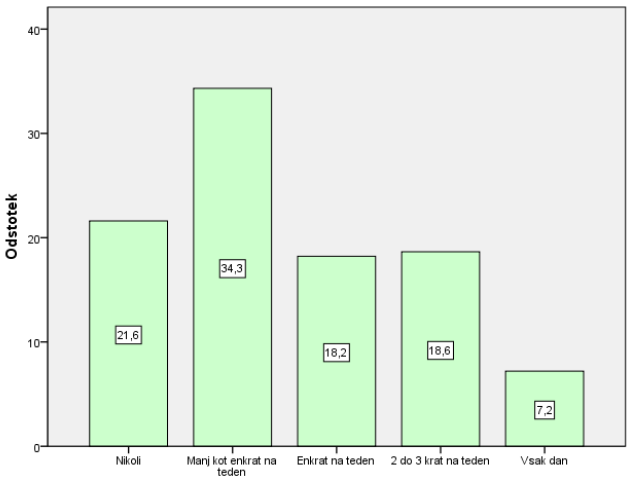

Gledanje: Novice/poročila

5.4 Uporaba interneta

5.4.1 Čas uporabe interneta

Slika 7: Raziskava Mladina 2013 – čas uporabe interneta

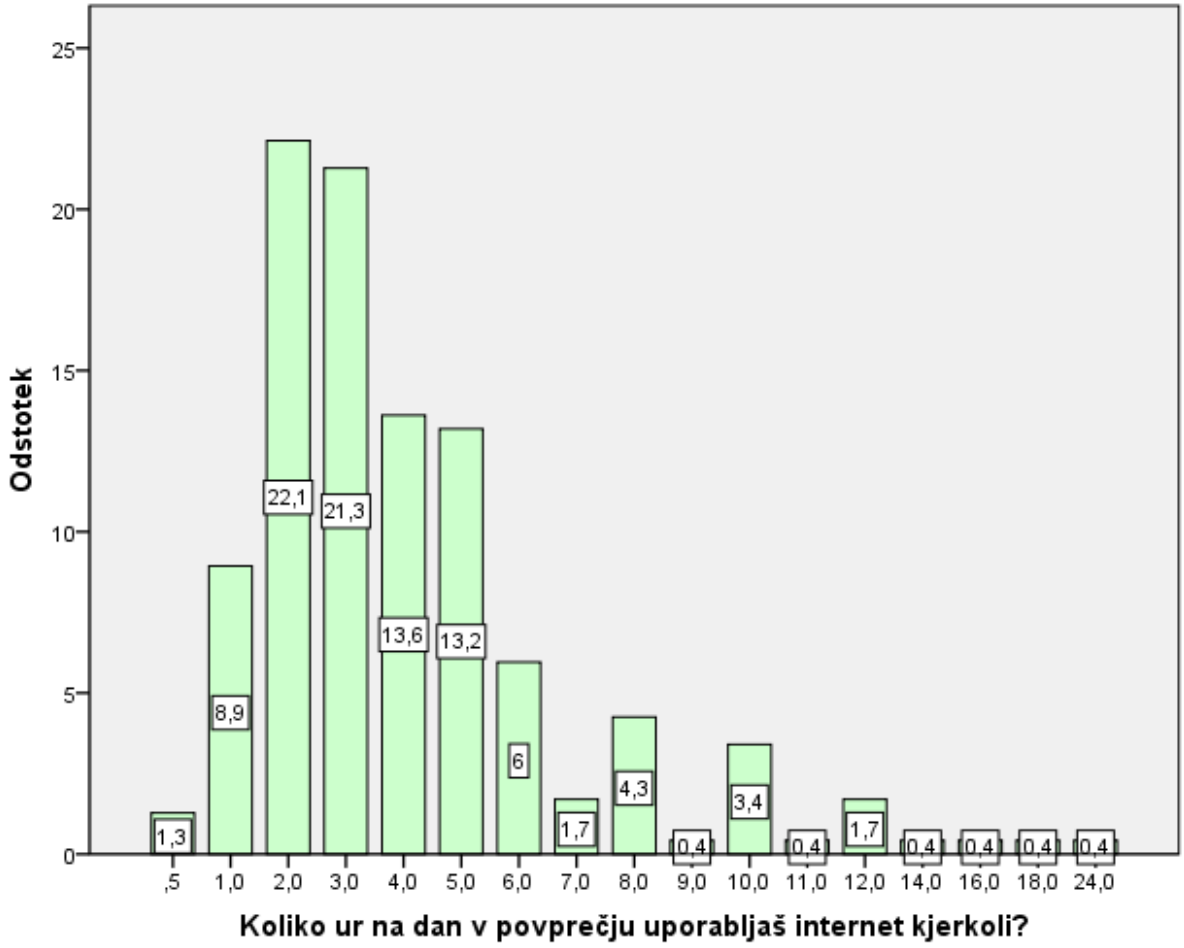

Več kot polovica anketiranih uporablja internet med dvema in petimi urami dnevno. Le 10 % jih uporablja internet 1 uro dnevno ali manj.

Slika 8: Raziskava Mladina 2013 – čas uporabe interneta glede na starost

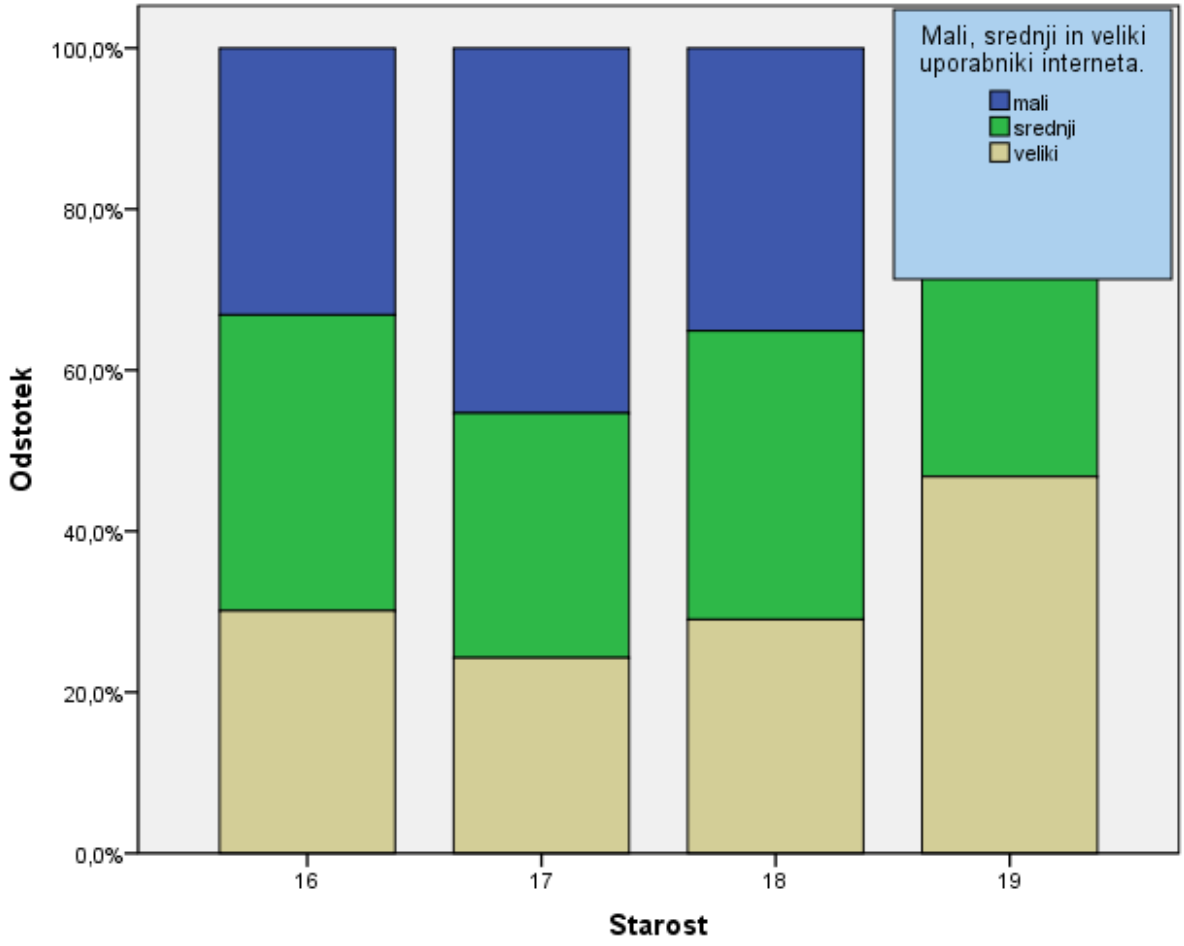

Čas uporabe interneta se povečuje glede na starost.

Druge ugotovitve glede uporabe interneta:ni bistvenih razlik med spoloma (moški le malenkost več).

5.4.2 Aktivnosti na internetu

Slika 9: Raziskava Mladina 2013 – različne tematike uporabe interneta

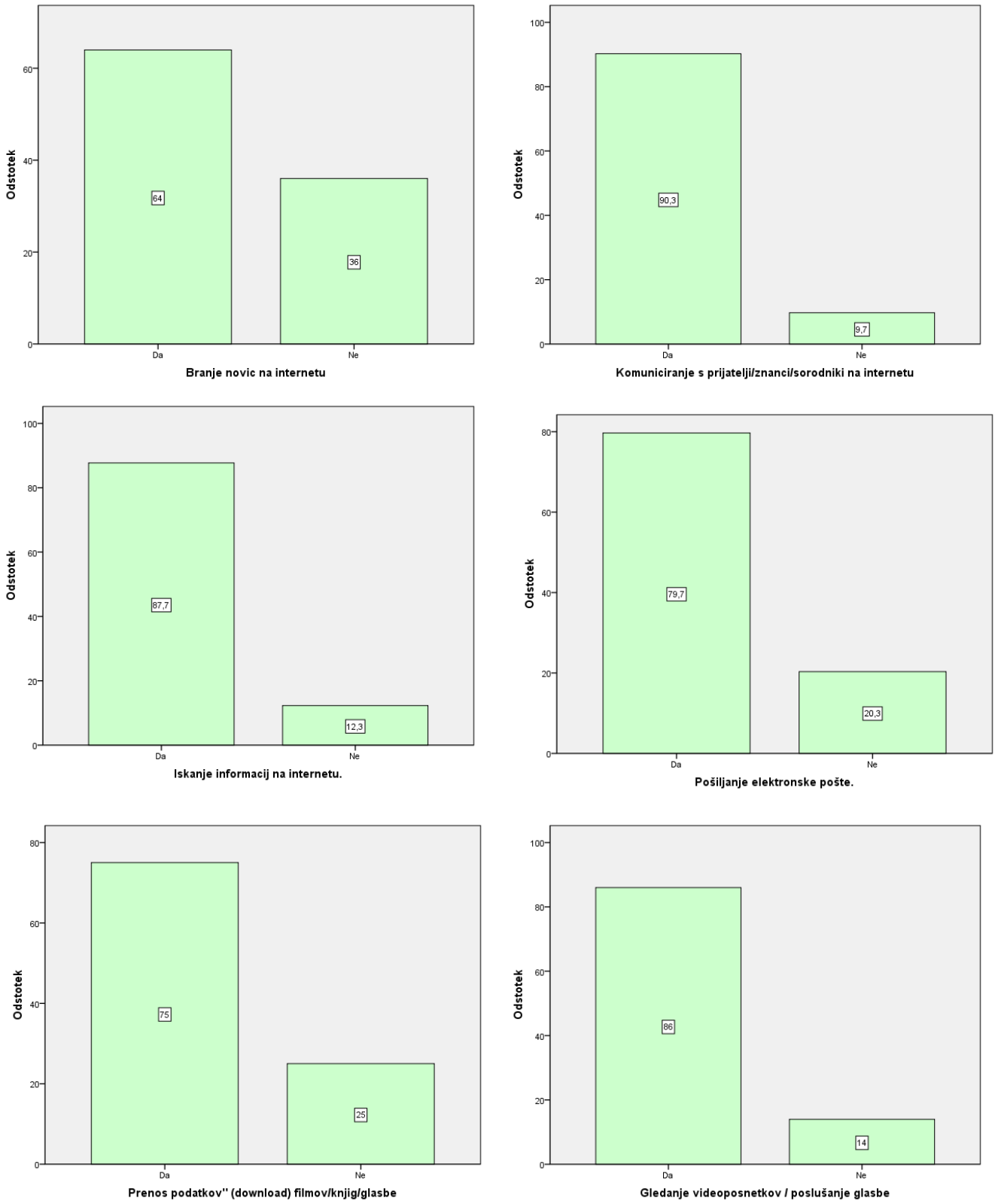

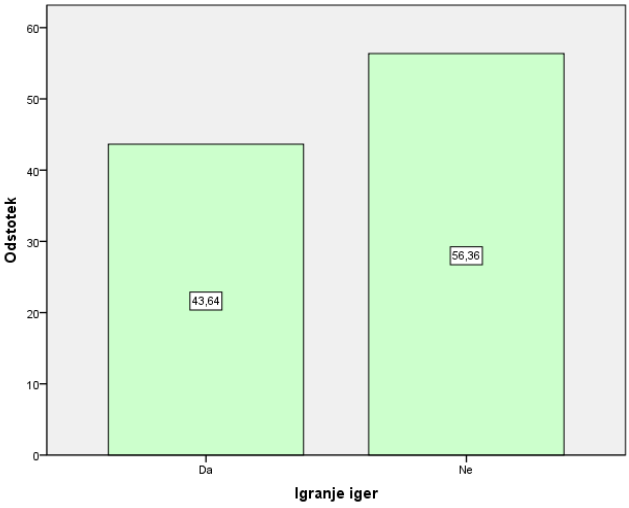

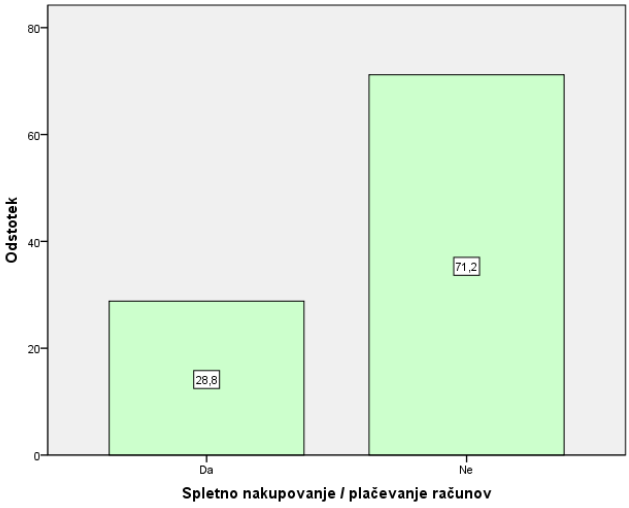

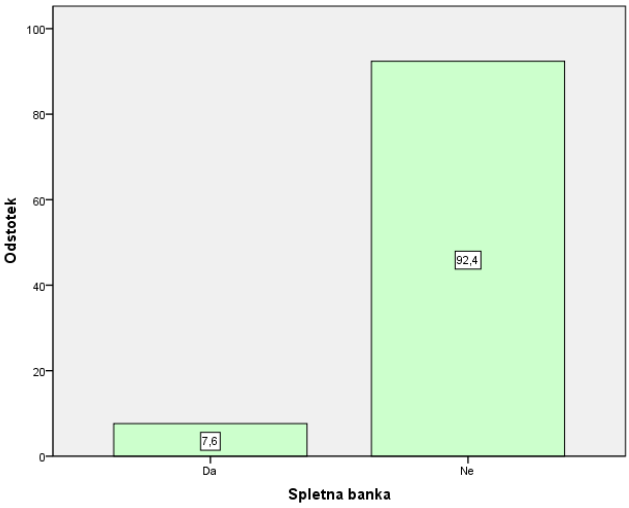

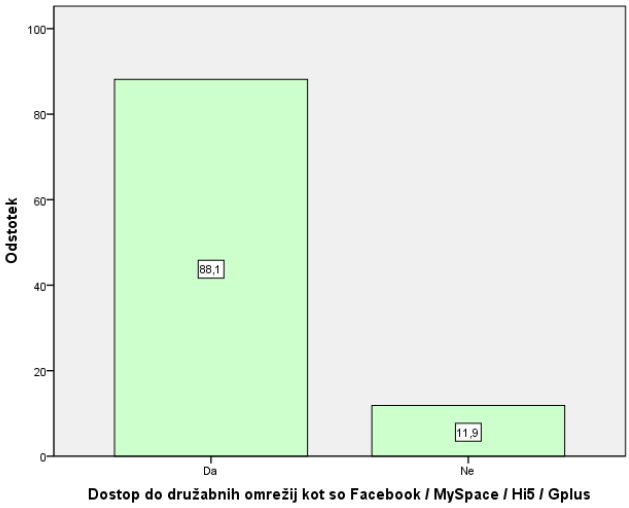

Veliki uporabniki TV manj berejo novice na spletu, iščejo informacije, komunicirajo s prijatelji preko spleta. Manj tudi pošiljajo el. sporočila, kupujejo preko interneta in uporabljajo spletno banko.

Veliki uporabniki TV več poslušajo glasbo in videoposnetke preko interneta.

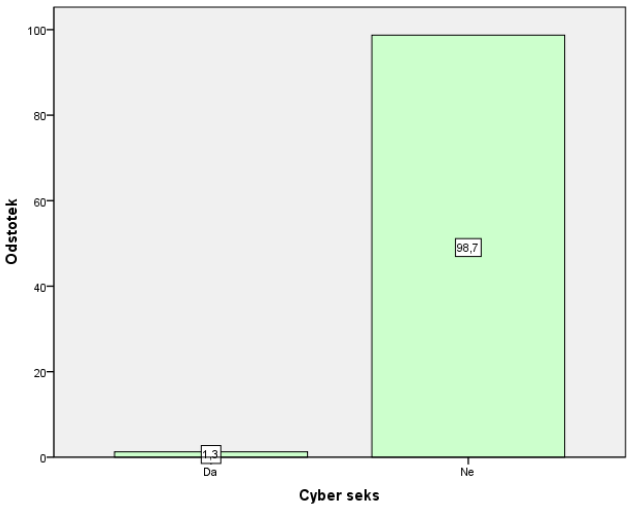

5.5 Druga uporaba medijev

Slika 10: Raziskava Mladina 2013 – poslušanje glasbe

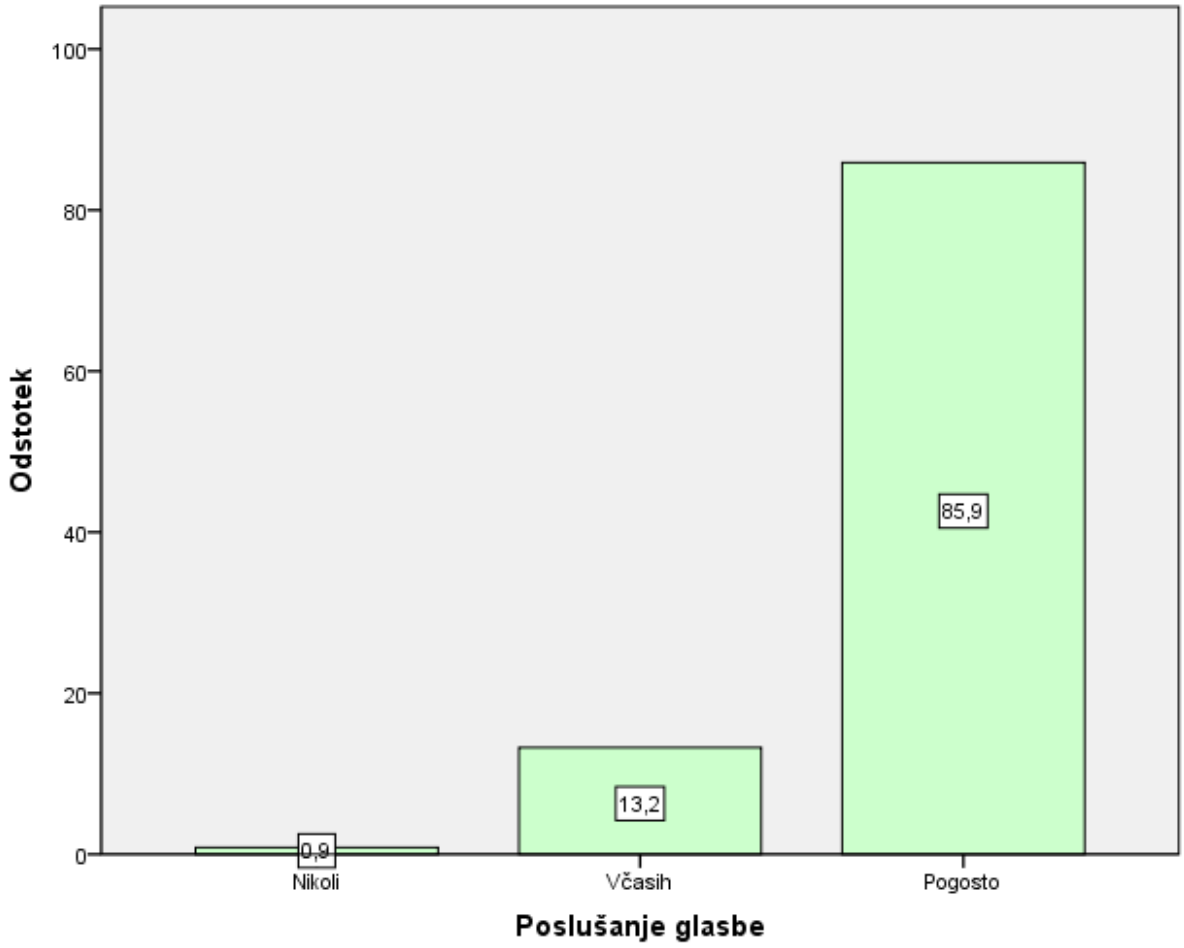

Slabih 86 % anketiranih mladih pogosto posluša glasbo.

Slika 11: Raziskava Mladina 2013 – poslušanje glasbe glede na uporabnike TV

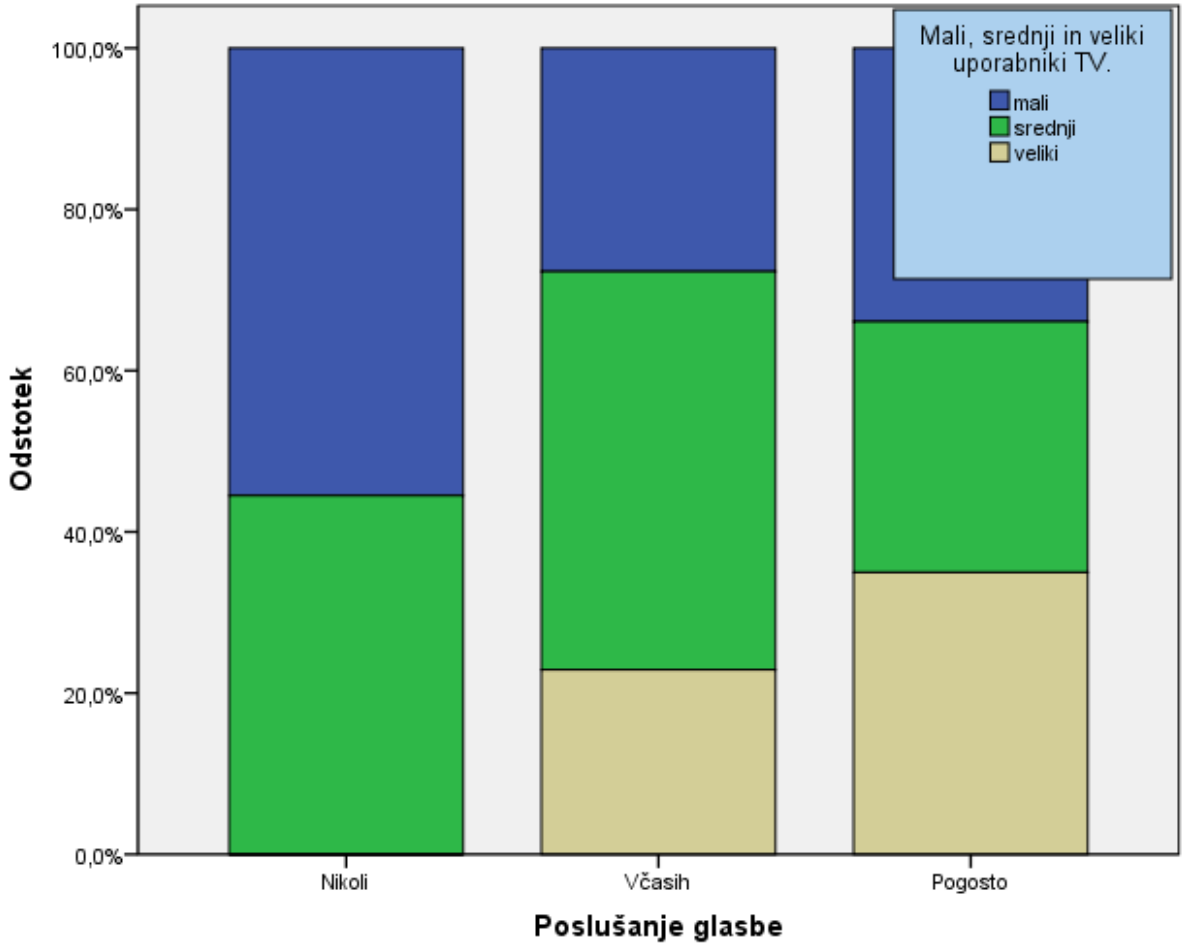

Večji uporabniki televizije tudi bolj pogosto poslušajo glasbo, kar je razvidno iz zgornje slike.

Slika 12: Raziskava Mladina 2013 – branje knjig/časopisov

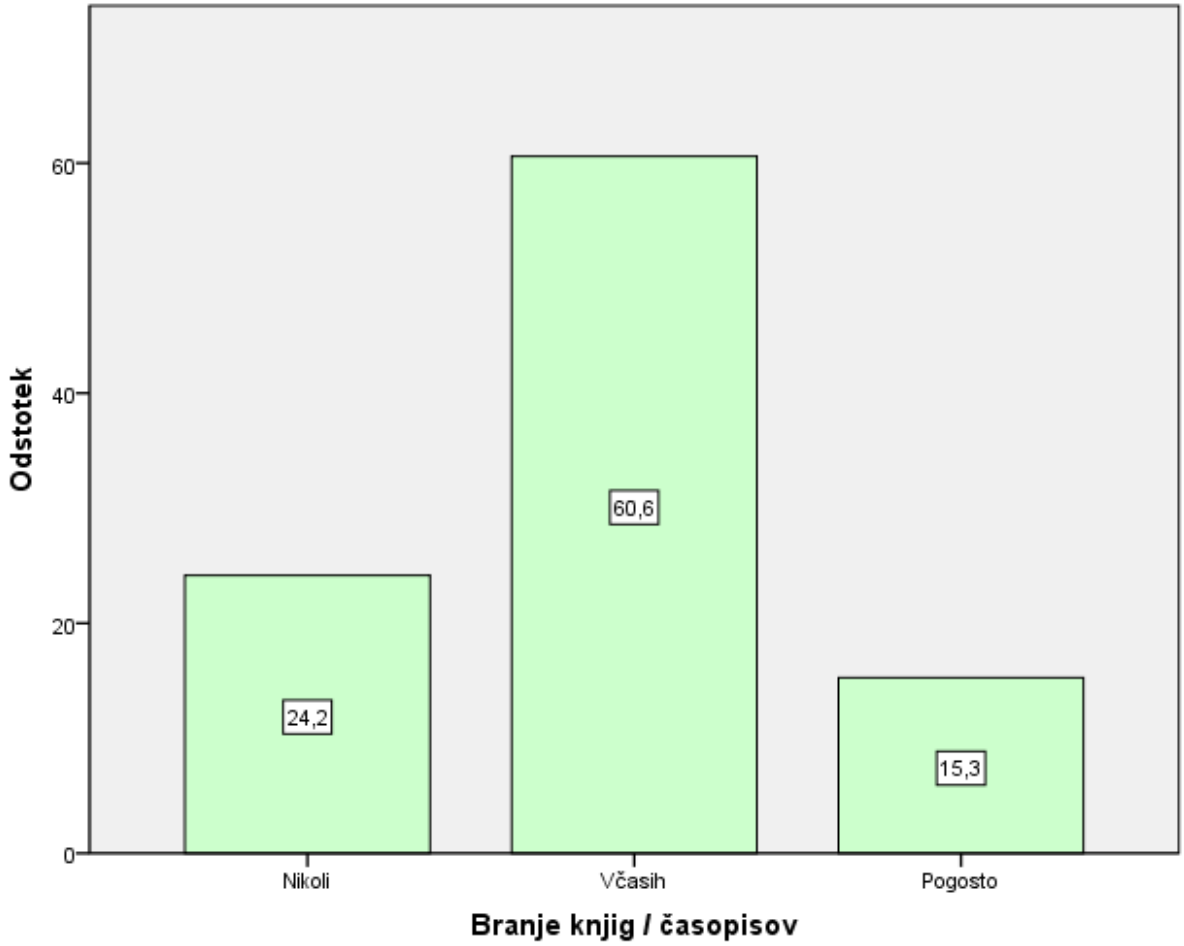

Slaba četrtina anketirancev nikoli ne bere knjig oz. časopisov, več kot 60 % pa jih bere le včasih.

Slika 13: Raziskava Mladina 2013 – branje knjig/časopisov glede na uporabnike interneta

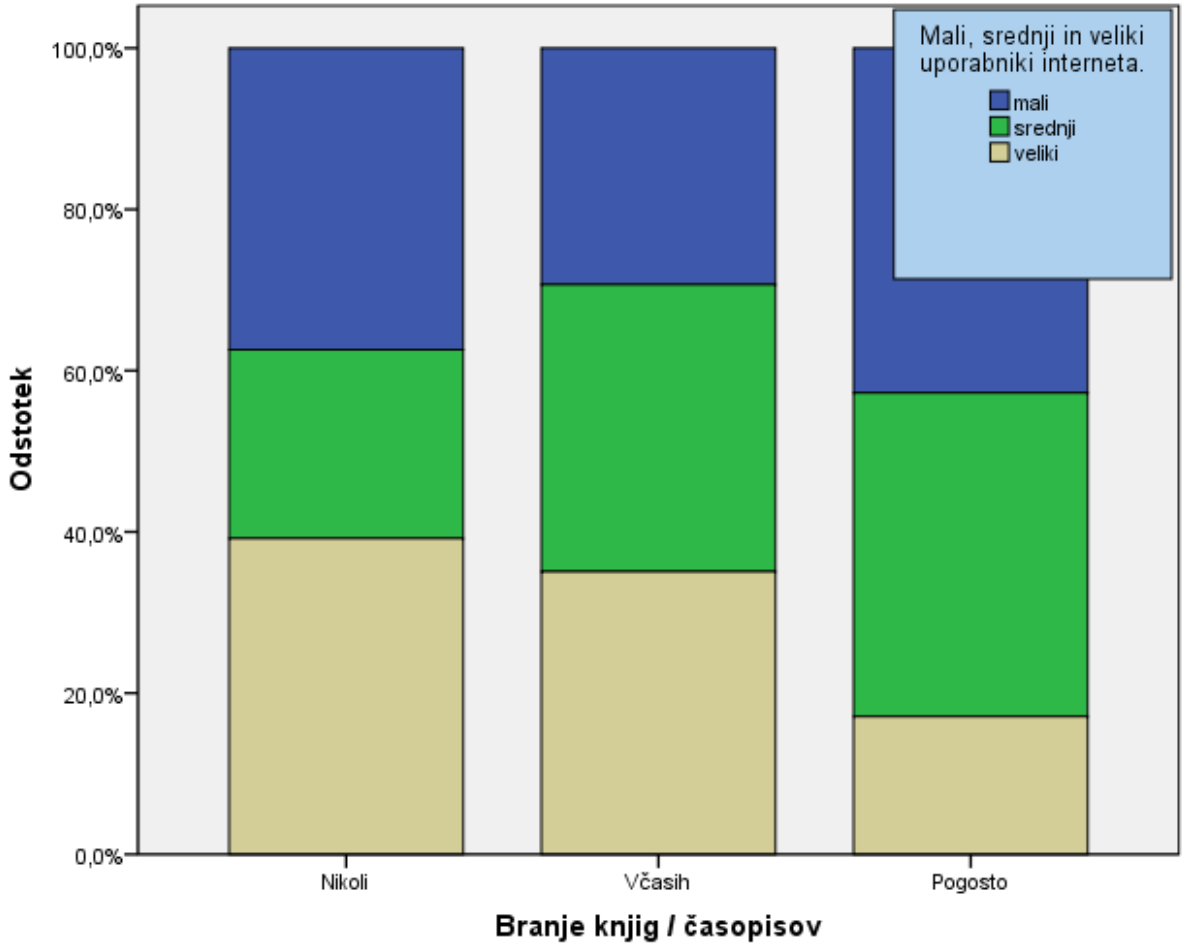

Veliki uporabniki interneta manj pogosto berejo knjige oz. časopise kot mali in srednji.

5.6 Druge aktivnosti 16-19 letnikov

Slika 14: Raziskava Mladina 2013 – druženje s prijatelji

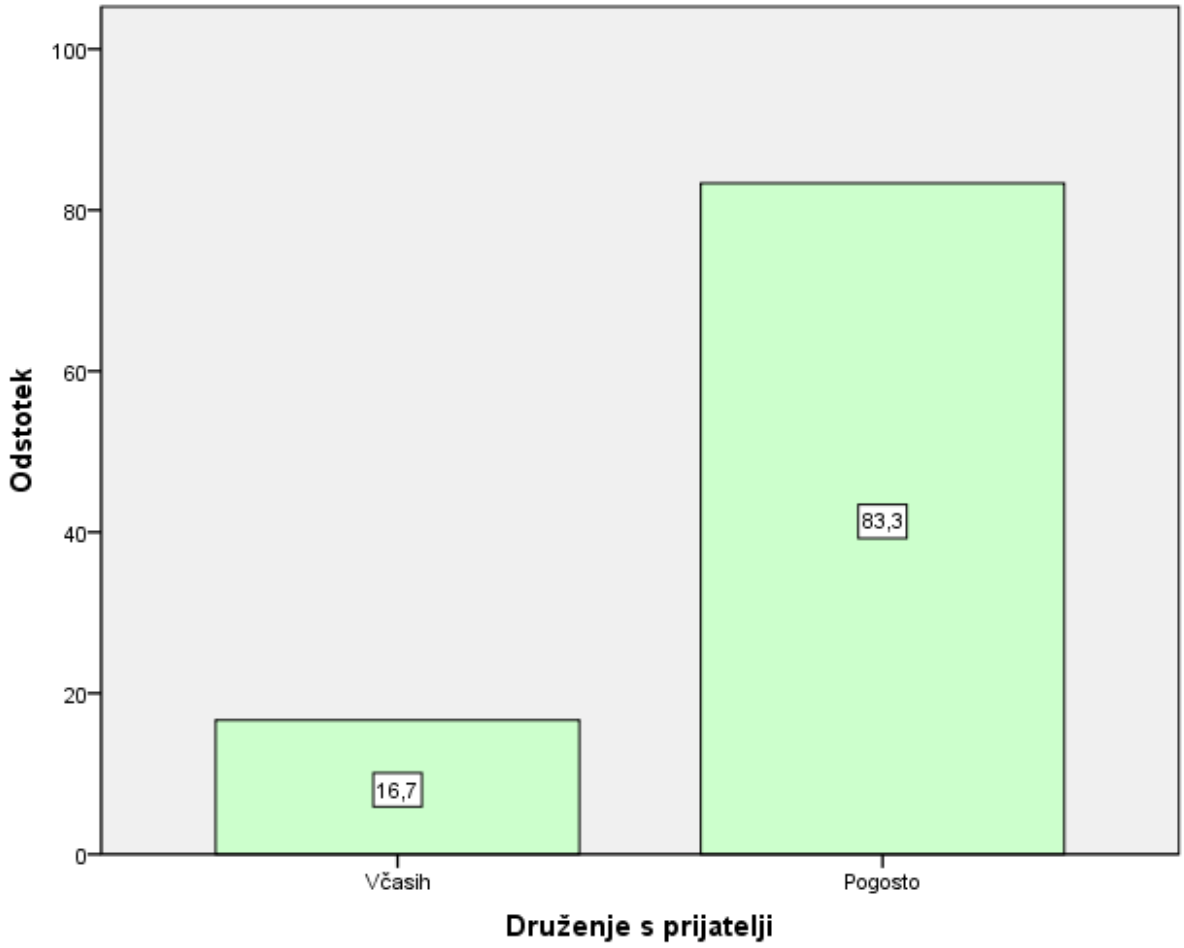

Ni bistvenih razlik, če oseba več gleda TV. Osebe se bolj pogosto družijo s prijatelji, če več uporabljajo internet.

Slika 15: Raziskava Mladina 2013 – druženje s prijatelji glede na uporabnike interneta

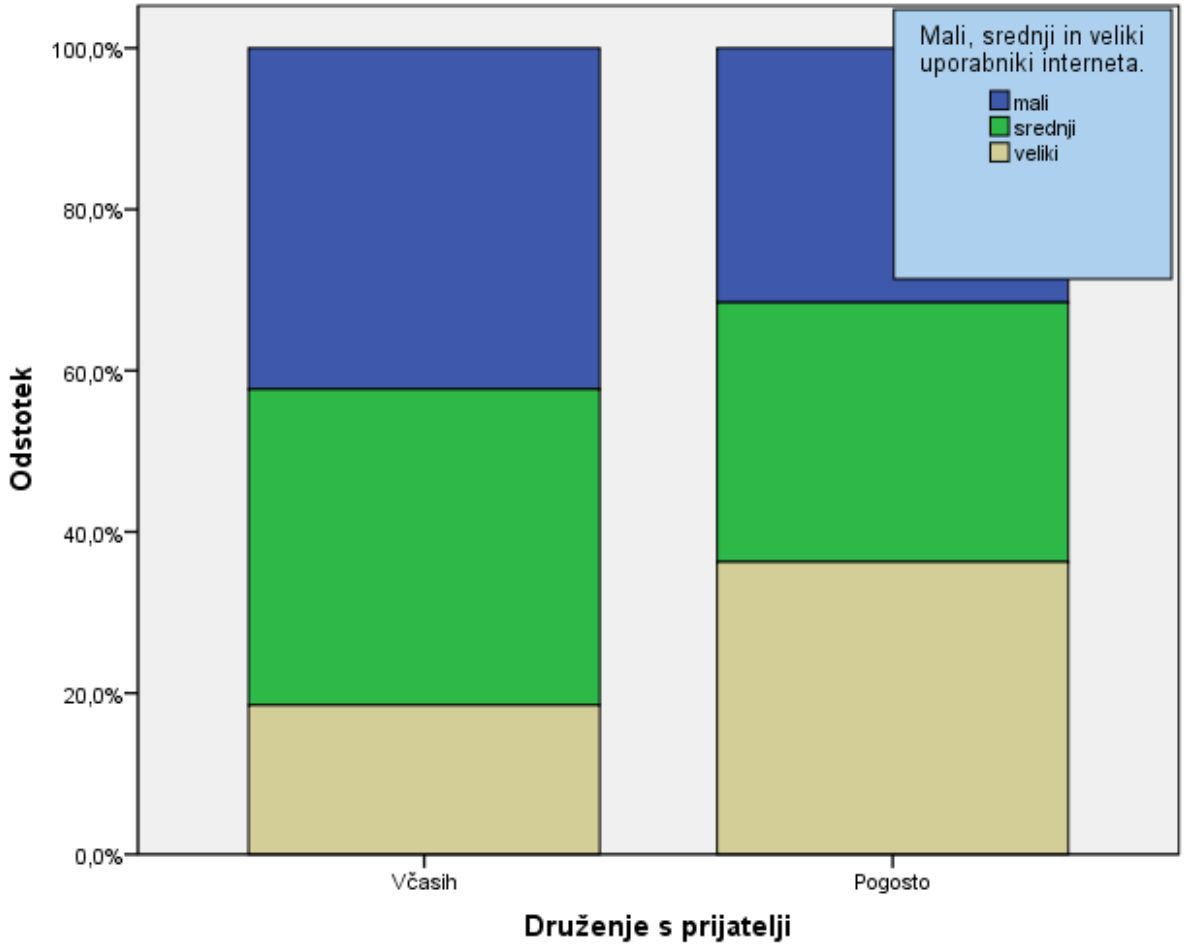

Slika 16: Raziskava Mladina 2013 – ukvarjanje s športom

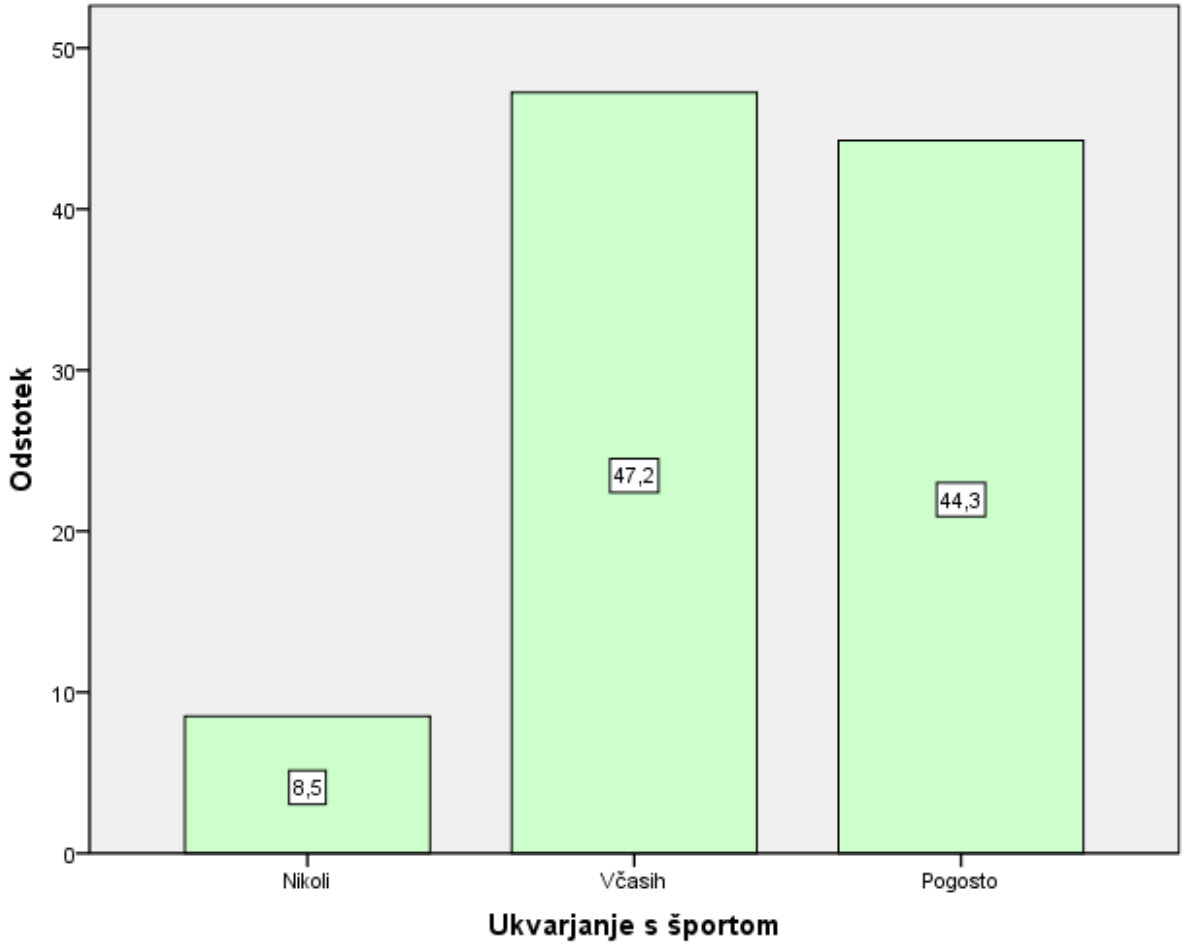

Pogosto se ukvarja s športom skoraj polovica vprašanih; le vsak dvanajsti se nikoli ne ukvarja s športom. Ni večjih opaznih razlik glede na izpostavljenost medijem.

5.7 Zaupanje medijem

Slika 17: Raziskava Mladina 2013 – zaupanje medijem

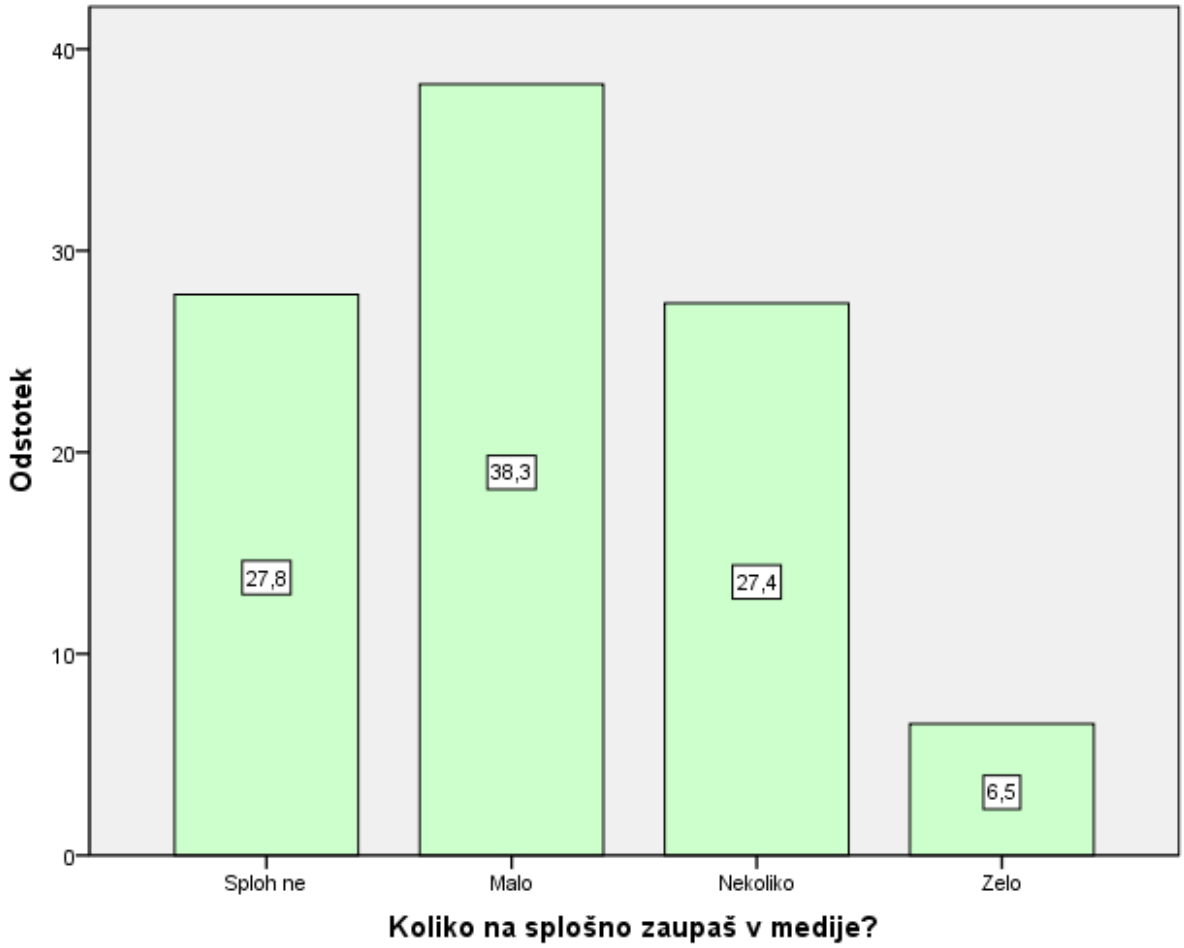

Povečini malo ali ne zaupa medijem malo manj kot dve tretjini vprašanih. Razlike med velikimi uporabniki televizije glede na zaupanje medijem ni.

Slika 18: Raziskava Mladina 2013 – zaupanje medijem glede na uporabnike internata

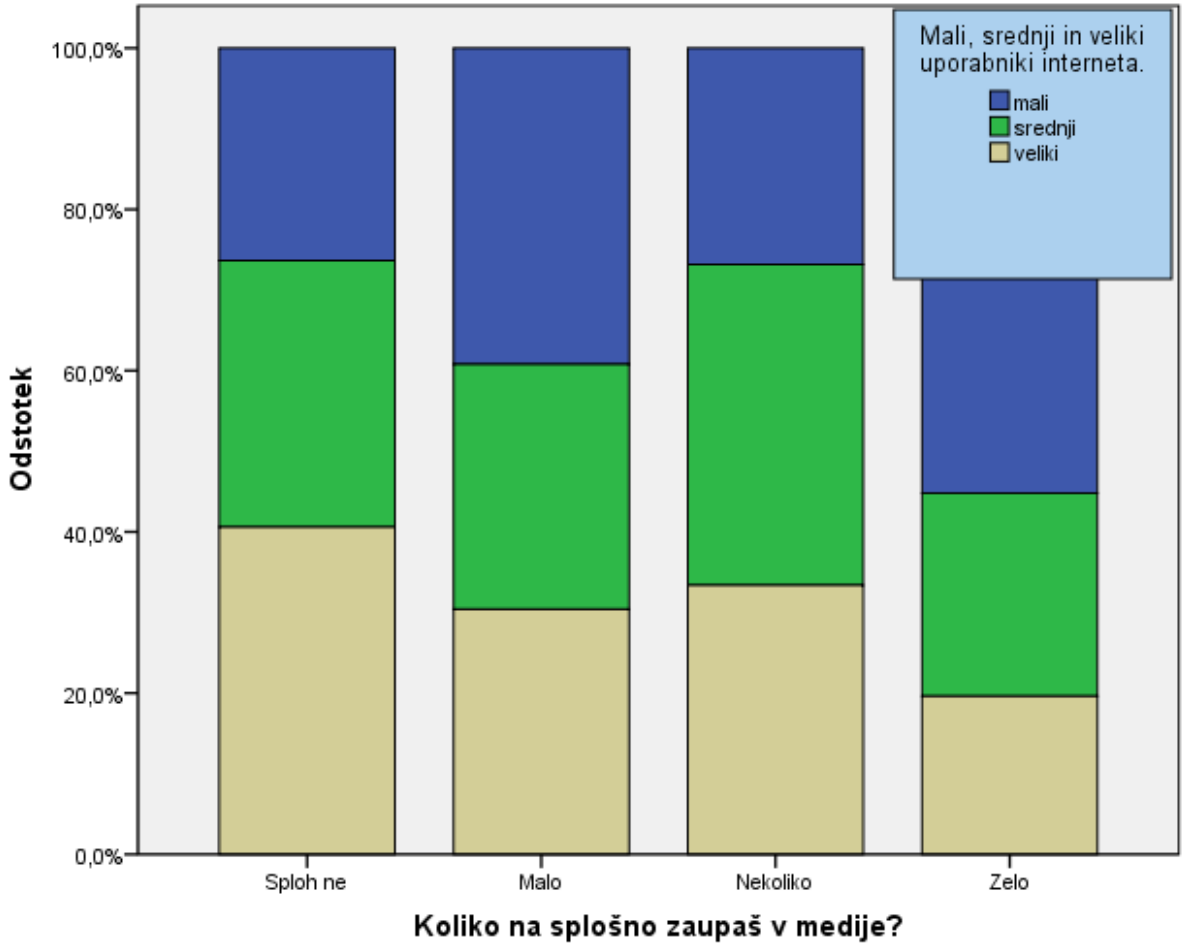

Veliki uporabniki interneta v povprečju manj zaupajo v medije.

5.8 Deviantno in zdravju škodljivo vedenje

Slika 19: Raziskava Mladina 2013 – kajenje

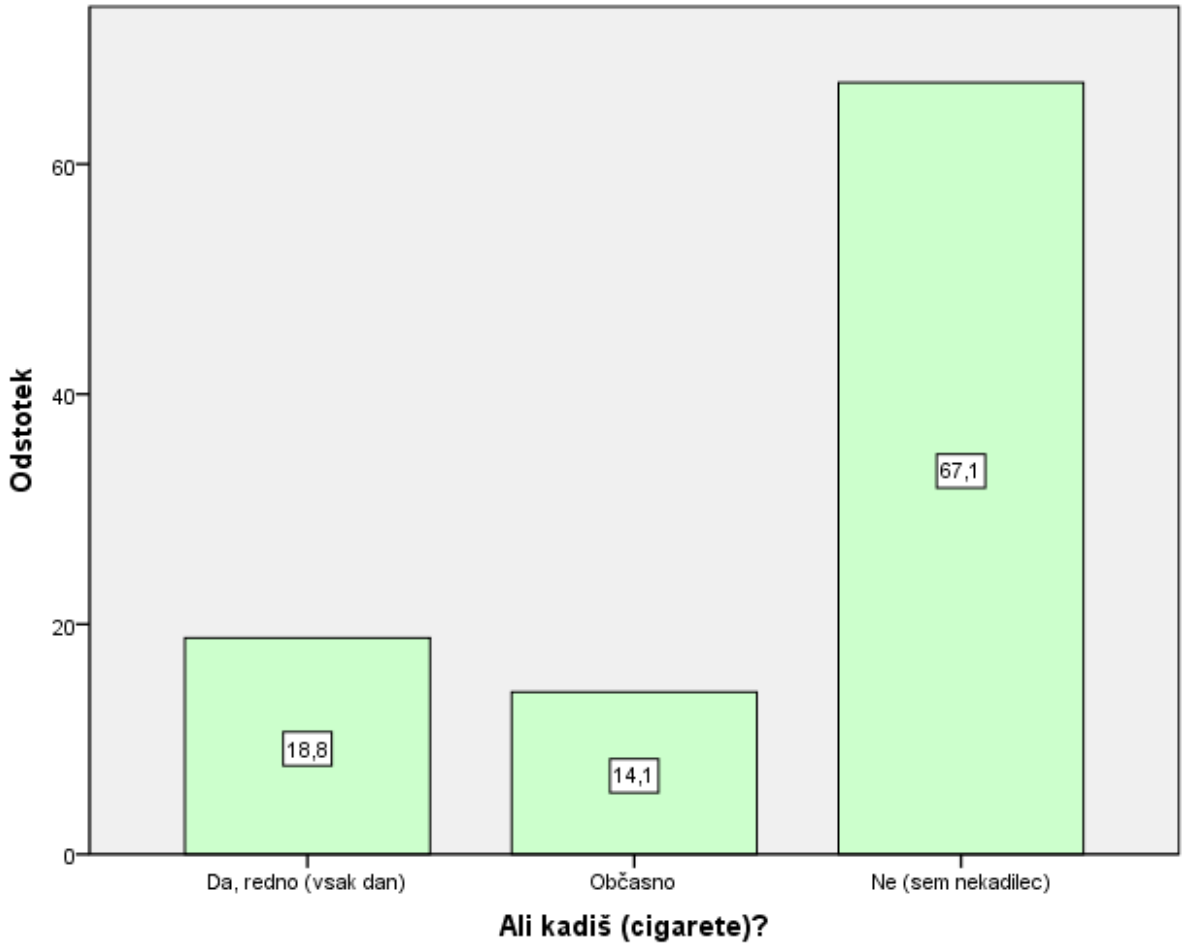

Več kot dve tretjini vprašanih srednješolcev je nekadilcev.

Slika 20: Raziskava Mladina 2013 – kajenje glede uporabnike TV

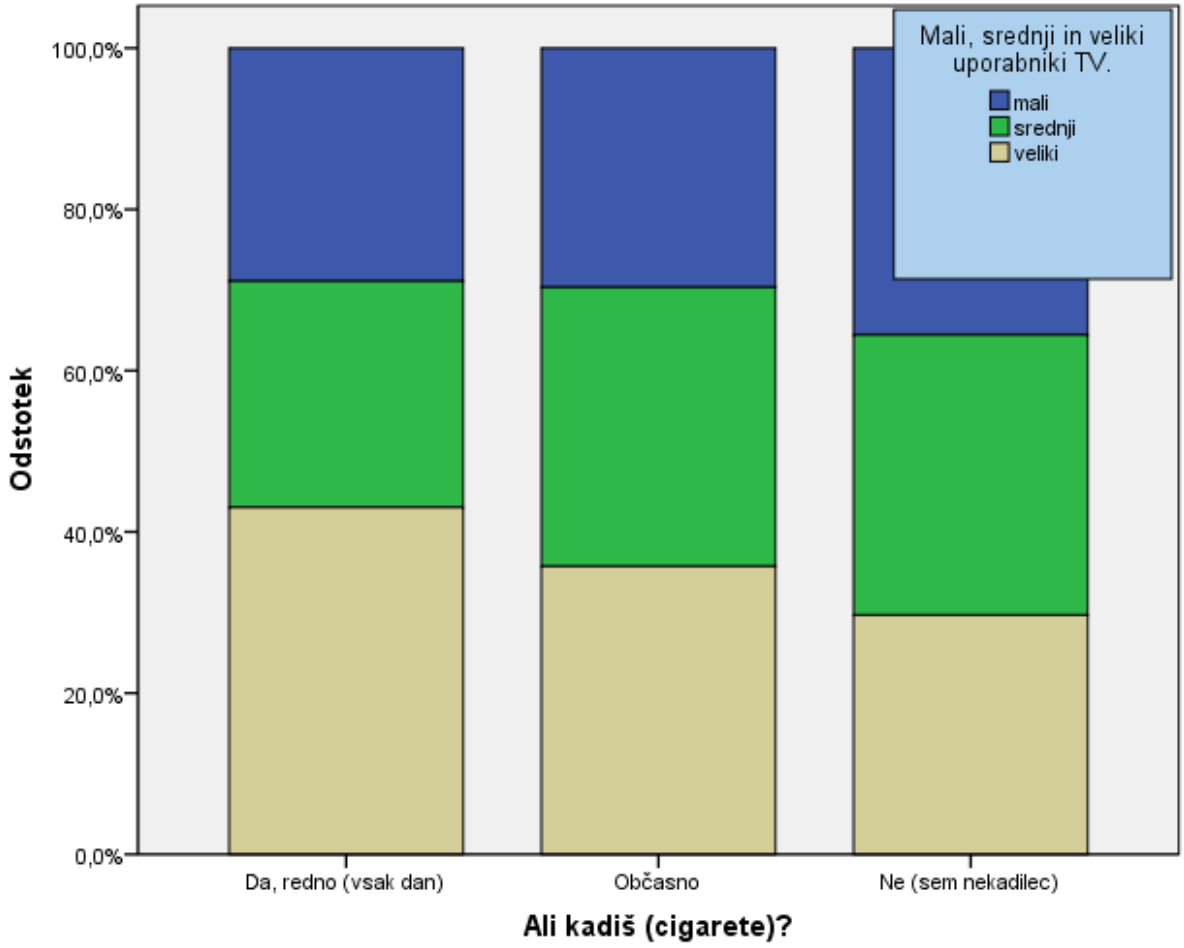

Veliki uporabniki TV so bolj pogosto vsakodnevni ali občasni kadilci kot majhni.

Slika 21: Raziskava Mladina 2013 – alkohol

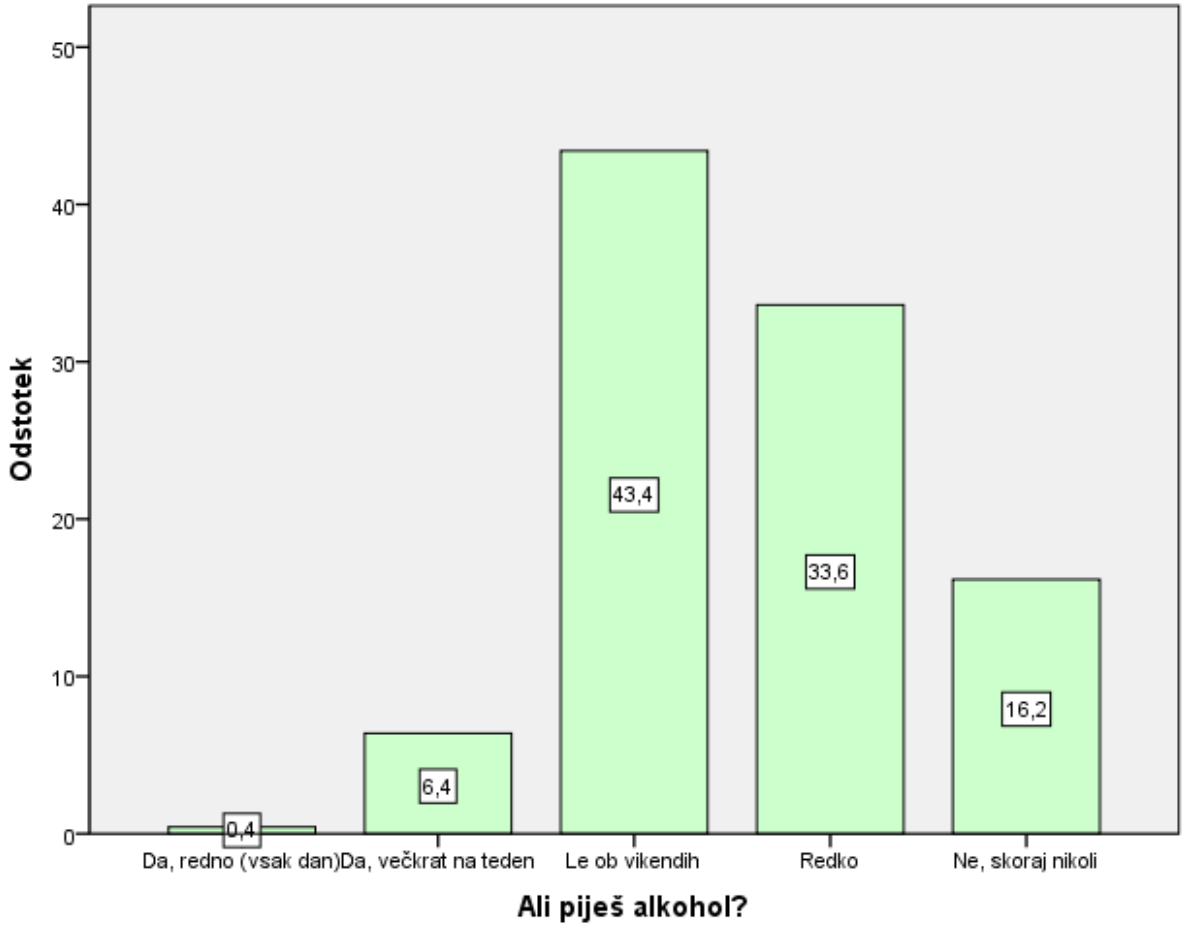

Le 16,2 % anketirancev nikoli ali skoraj nikoli ne uživa alkohola.

Slika 22: Raziskava Mladina 2013 – vandalizem

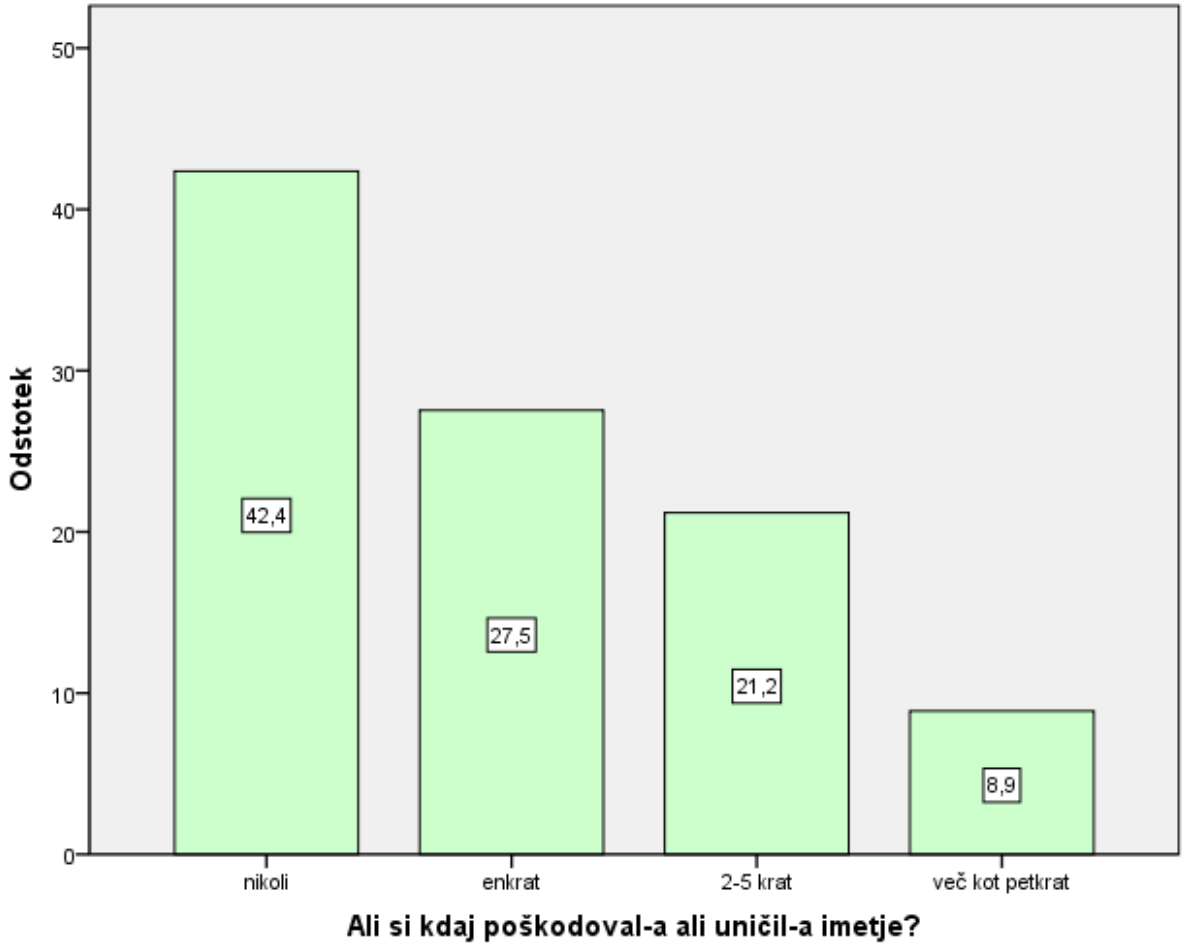

Skoraj 60 % anketiranih je najmanj enkrat poškodovala ali uničila imetje.

Slika 23: Raziskava Mladina 2013 – vandalizem glede na uporabnike interneta

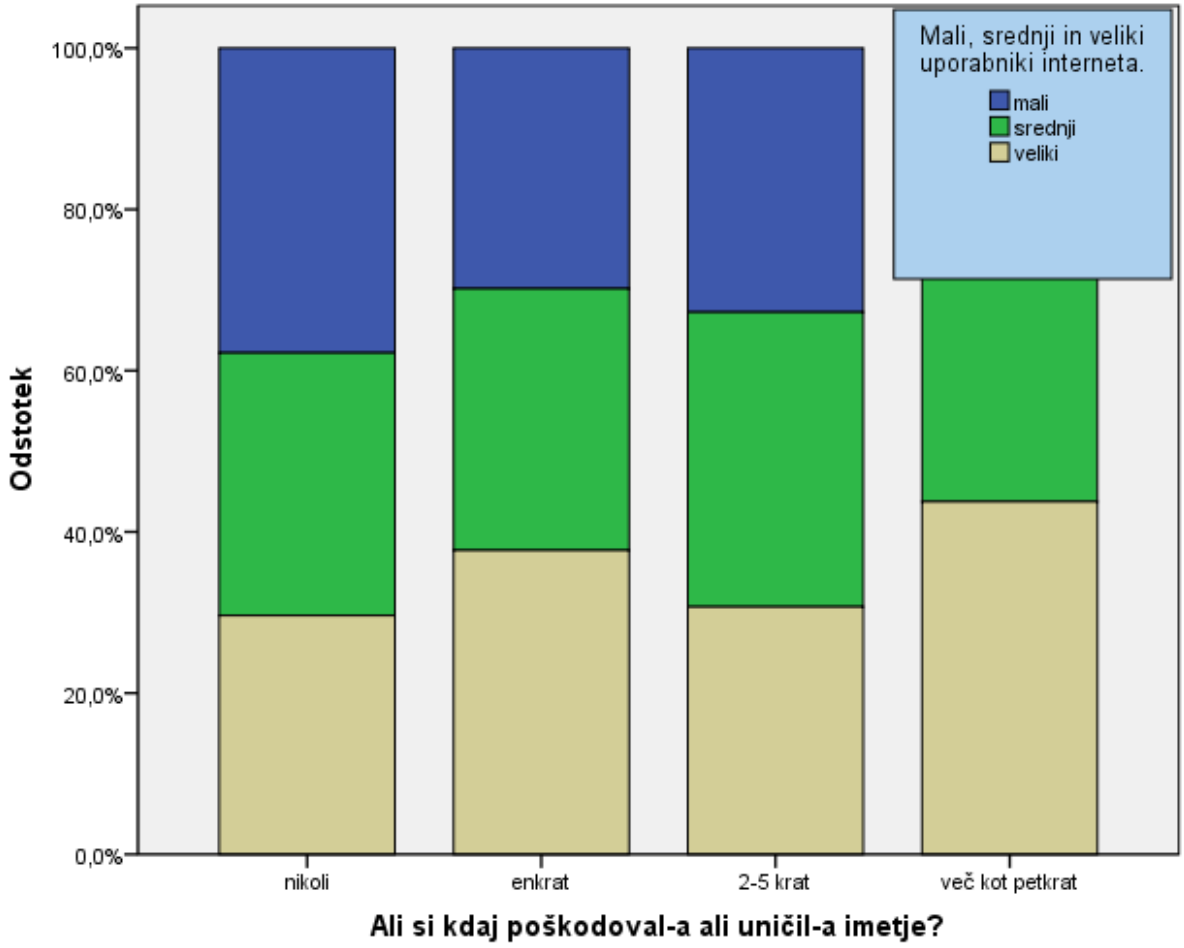

Veliki uporabniki interneta v povprečju malo večkrat poškodujejo ali uničijo imetje. Predvsem je razlika v skupini »velikih uničevalcev« v primerjavi z malimi uporabniki interneta.

Slika 24: Raziskava Mladina 2013 – omamljenost v šoli/službi

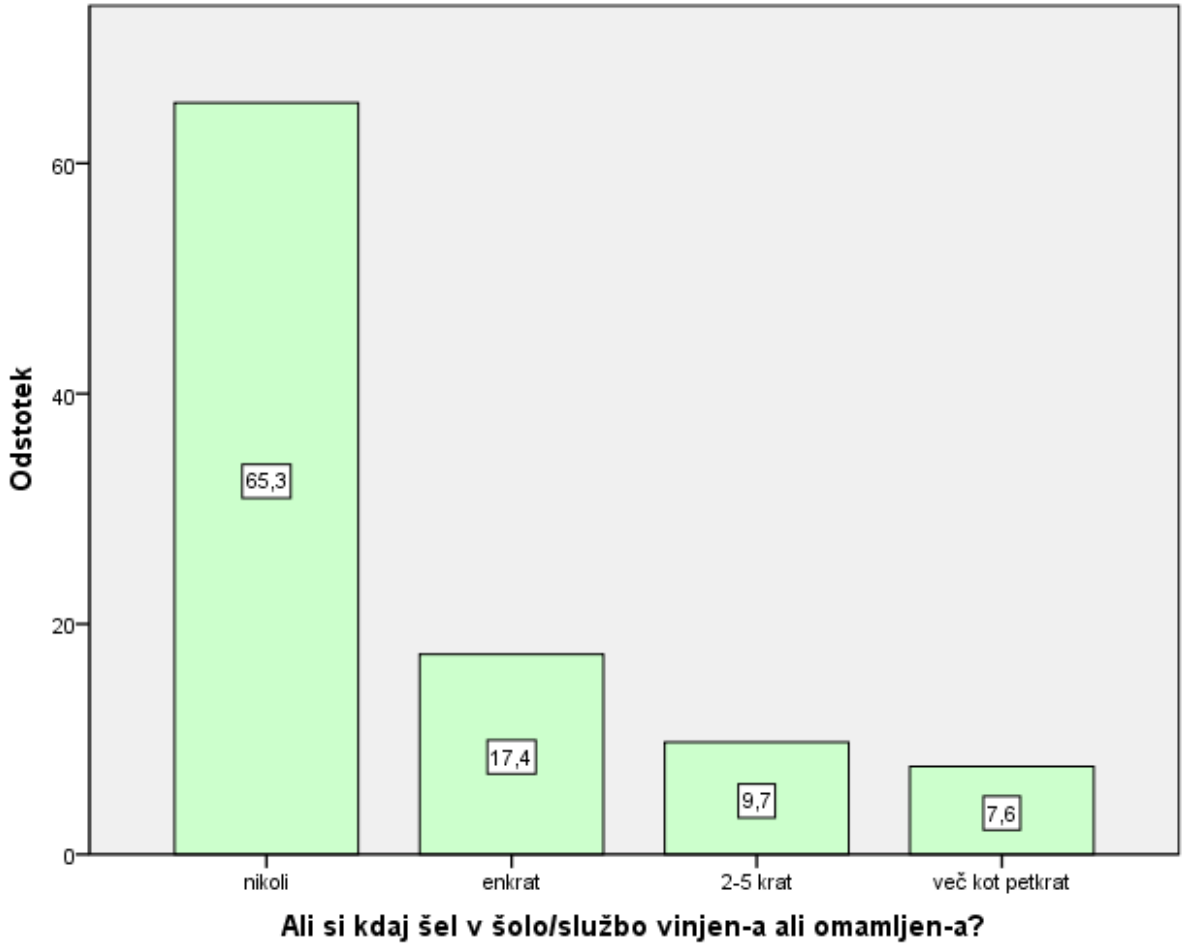

Skoraj dve tretjini anketirancev ni nikoli šlo v šolo/službo v vinjenem ali omamljenem stanju.

Slika 25: Raziskava Mladina 2013 – omamljenost v šoli/službi glede na uporabnike interneta

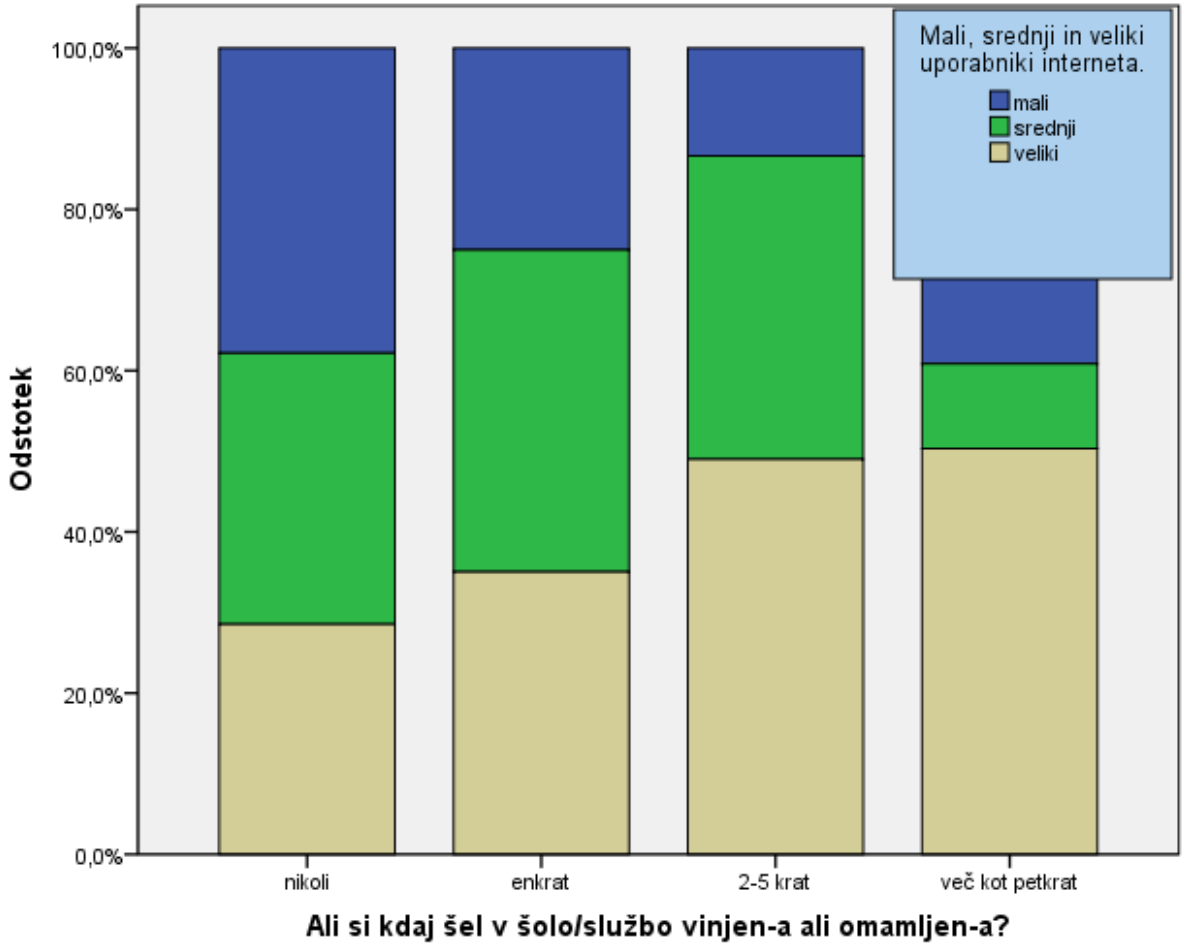

Veliko več velikih uporabnikov interneta kot majhnih je že šlo v šolo/službo vinjenih ali omamljenih.

Slika 26: Raziskava Mladina 2013 – mehke droge

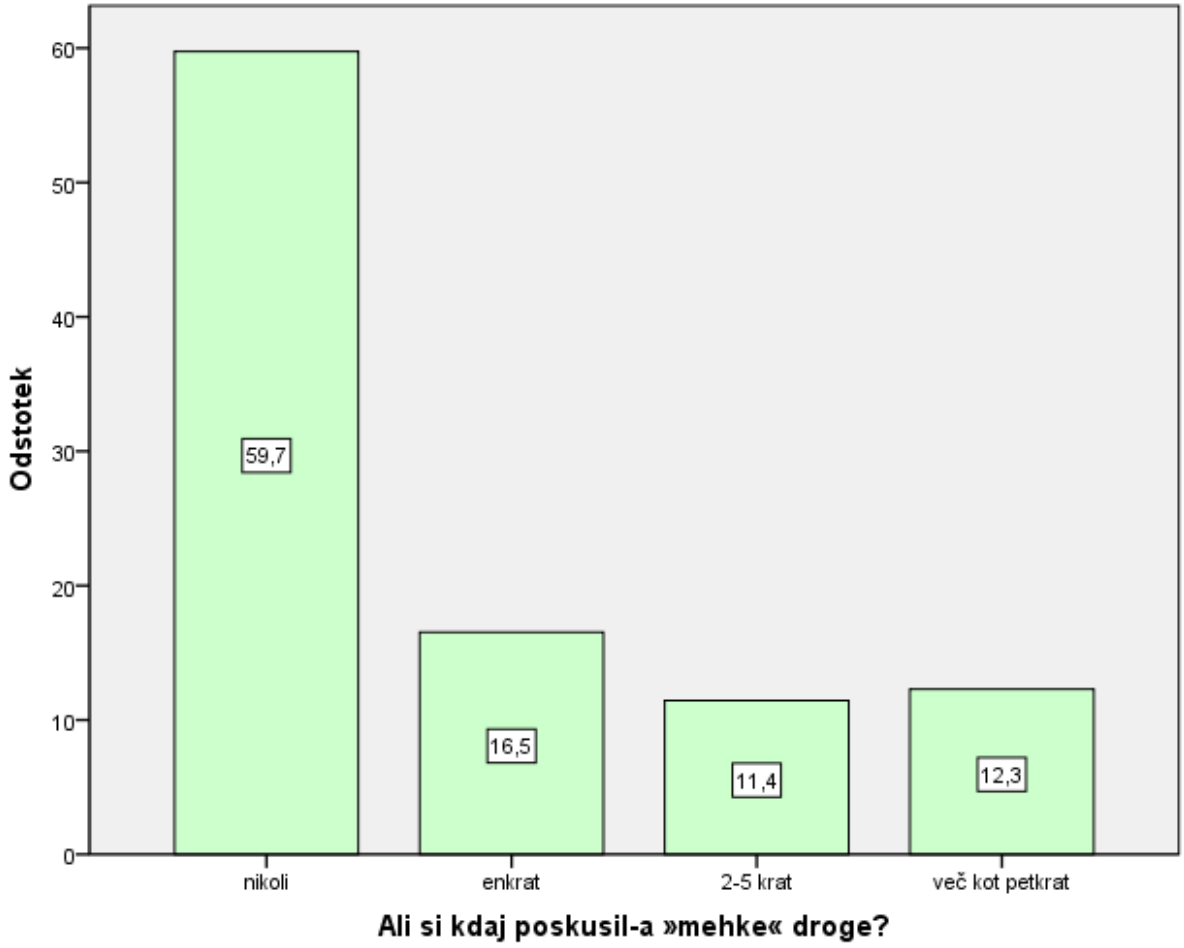

Skoraj 60 % anketirancev ni nikoli poskusilo »mehke« droge.

Slika 27: Raziskava Mladina 2013 – trde droge

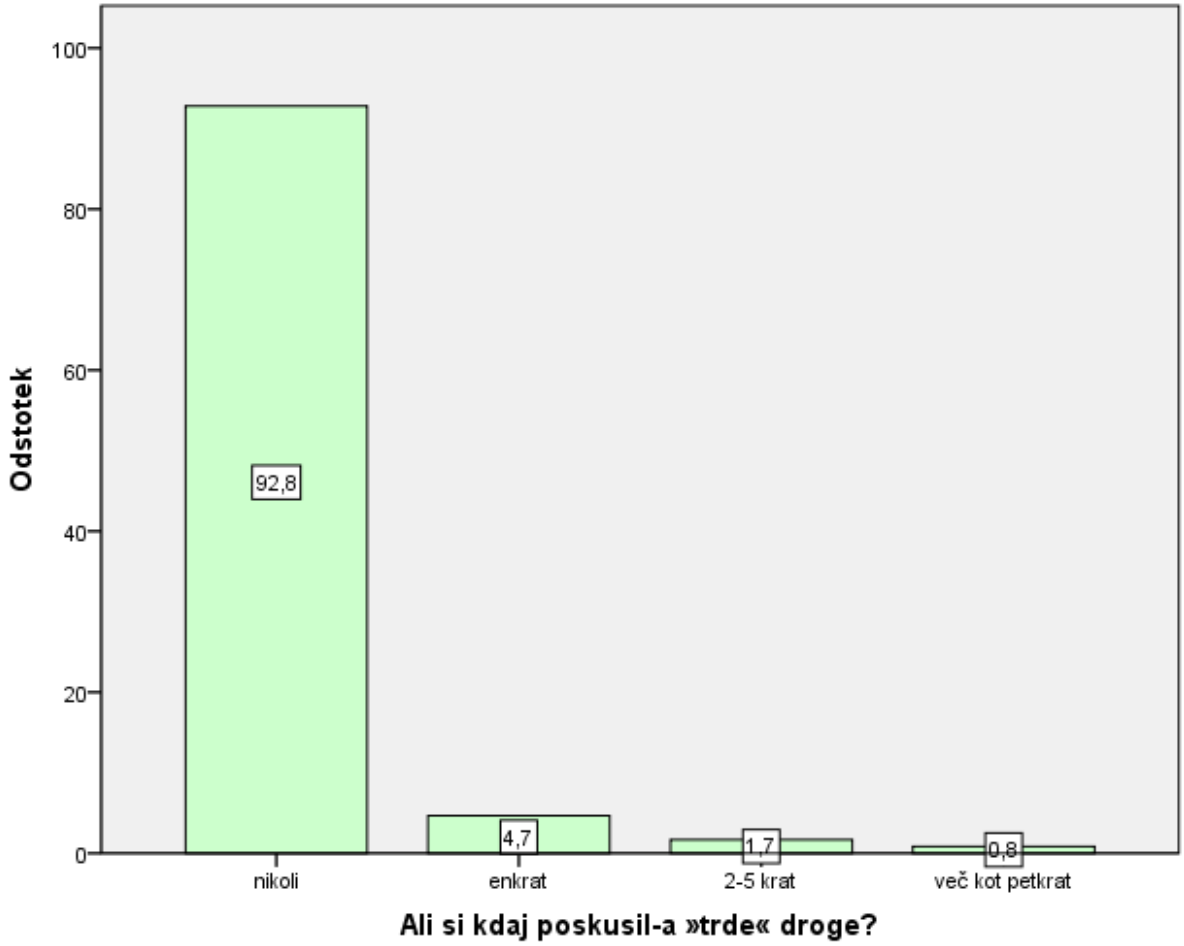

Slabih 93 % anketirancev ni nikoli poskusilo »trde« droge. Skupina je premajhna, da bi lahko primerjali različne uporabnike televizije ali interneta.

Slika 28: Raziskava Mladina 2013 – prepisoval pri nalogah

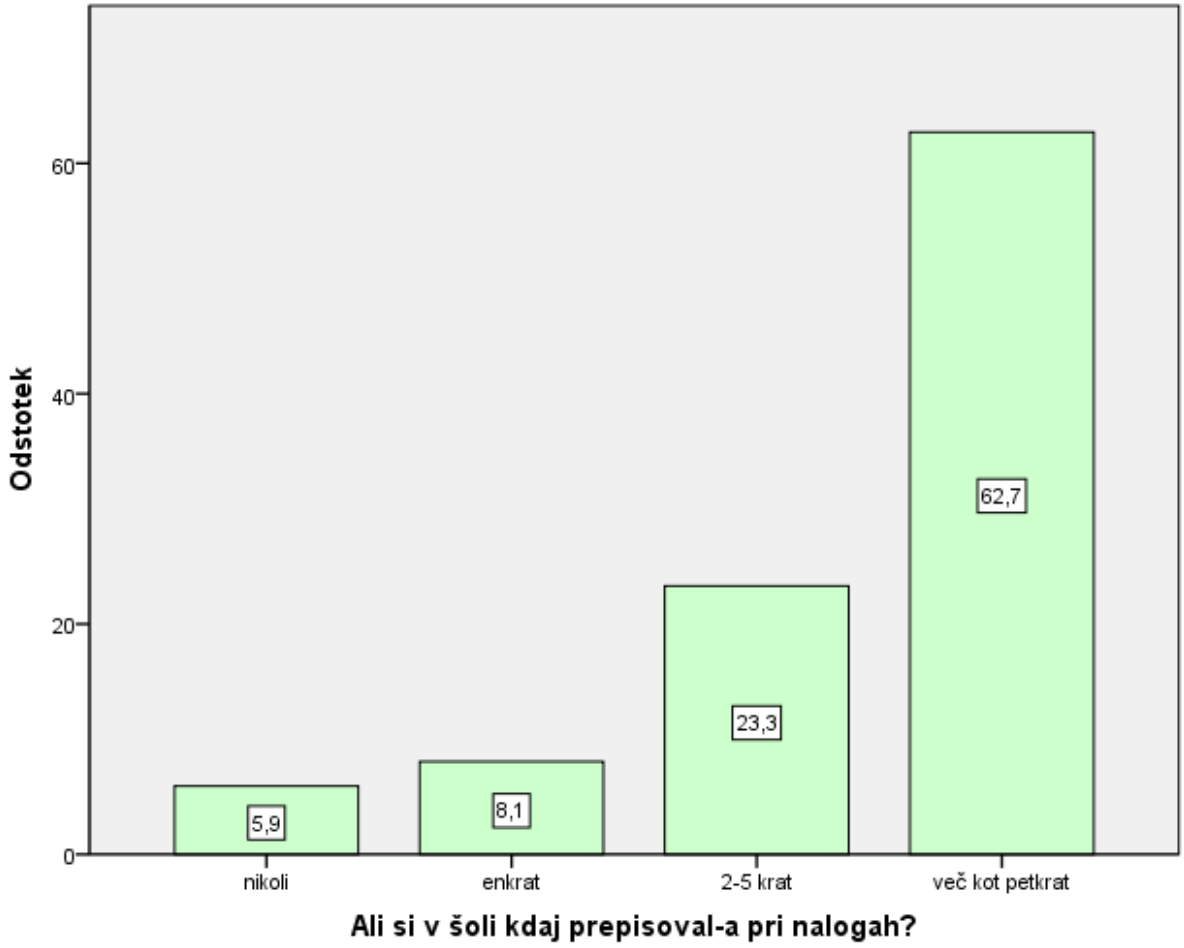

Več kot 62 % respondentov je v šoli več kot petkrat prepisovalo pri nalogah.

Slika 29: Raziskava Mladina 2013 – prepisoval pri nalogah glede na uporabnike interneta

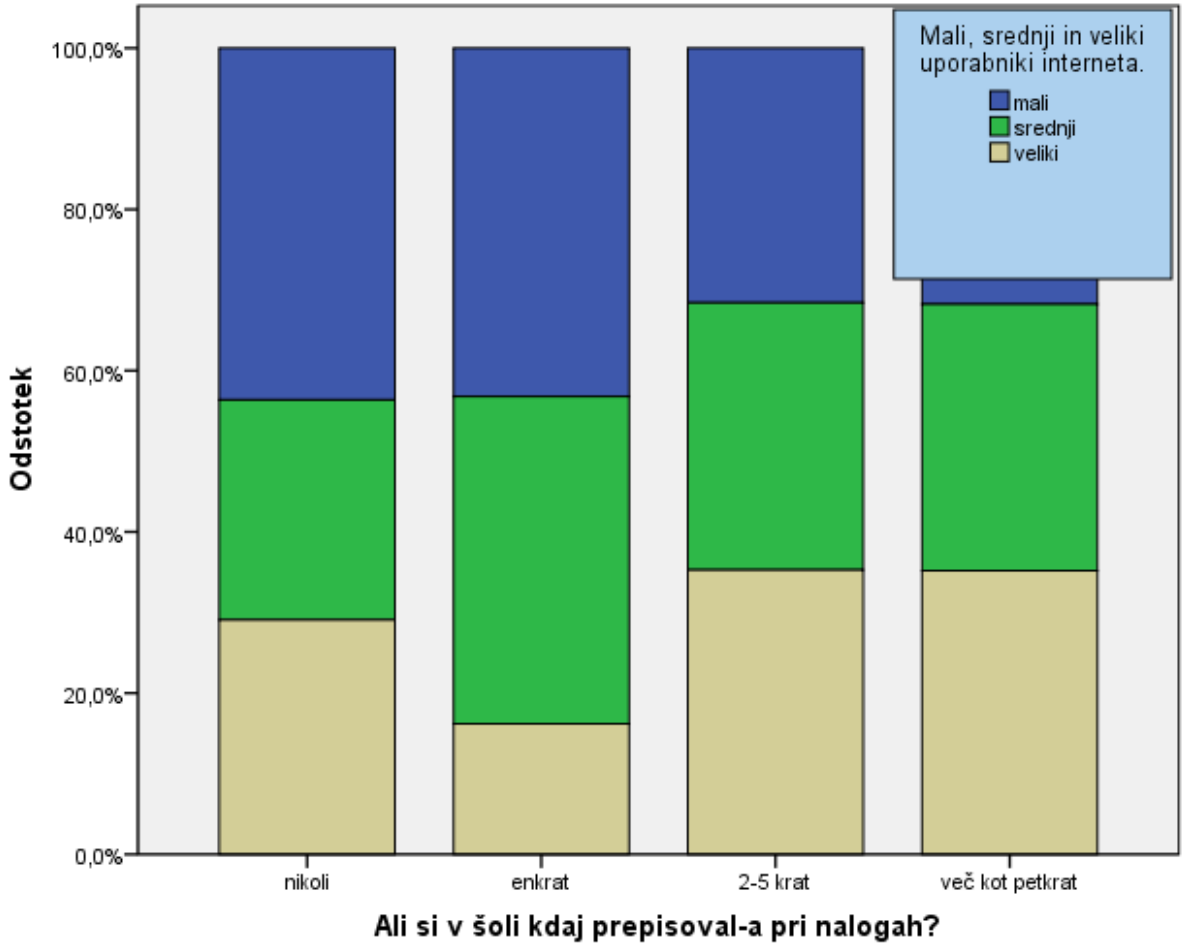

Veliki uporabniki interneta v šoli prepisujejo pri nalogah bolj pogosto kot majhni.

Slika 30: Raziskava Mladina 2013 – kraja

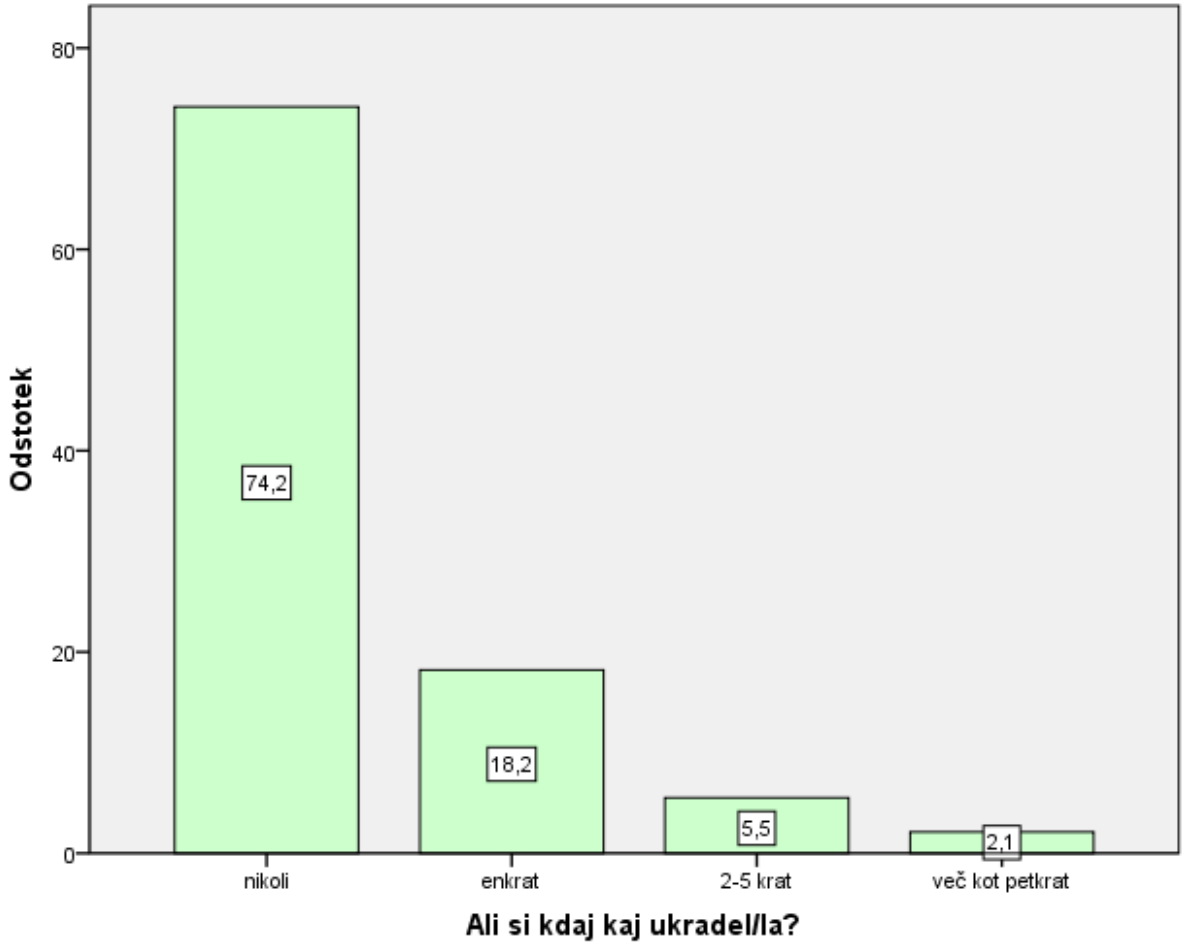

Skoraj tri četrtine repondentov ni nikoli kradlo.

Slika 31: Raziskava Mladina 2013 – kraja glede na uporabnike TV

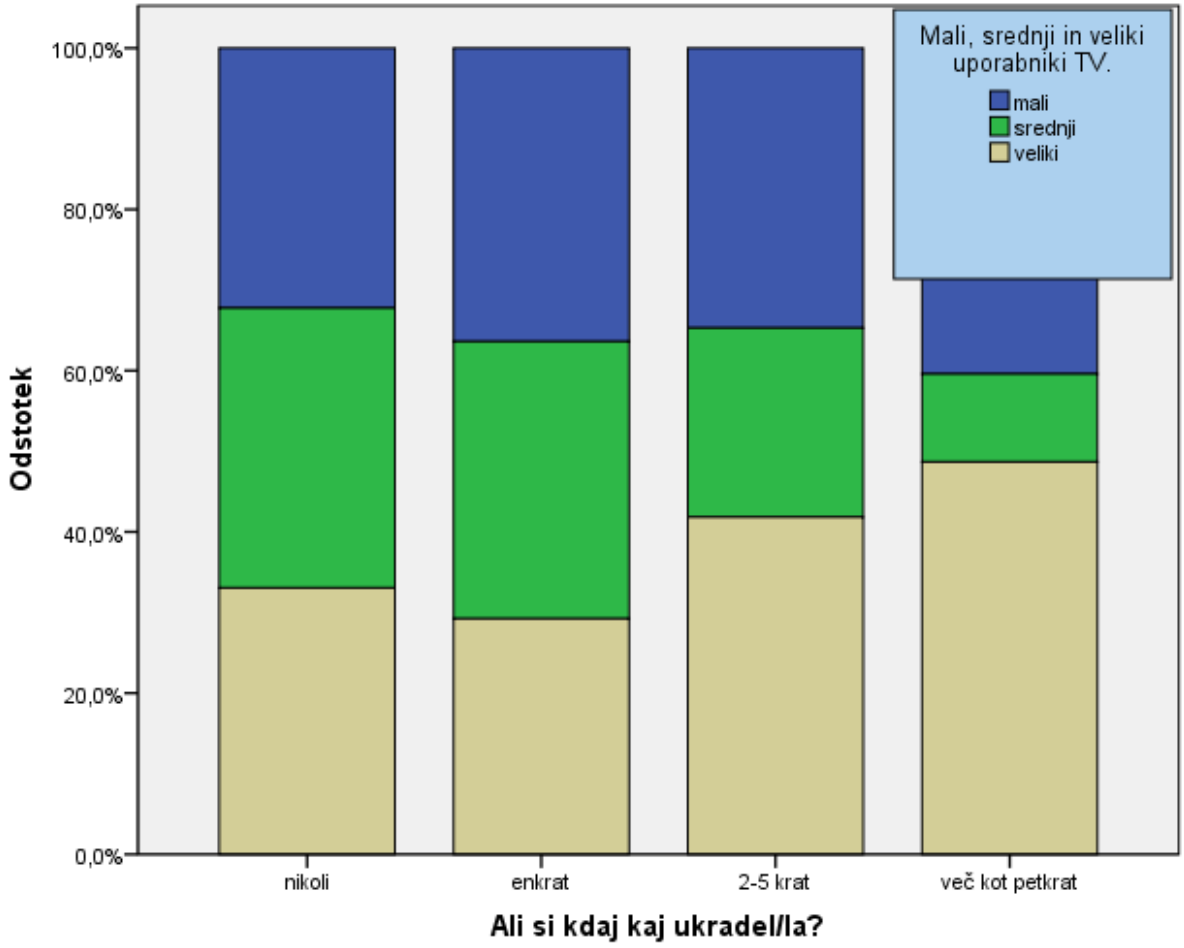

Veliki uporabniki TV bolj pogosto kradejo kot mali in srednji.

Slika 32: Raziskava Mladina 2013 – kraja glede na uporabnike interneta

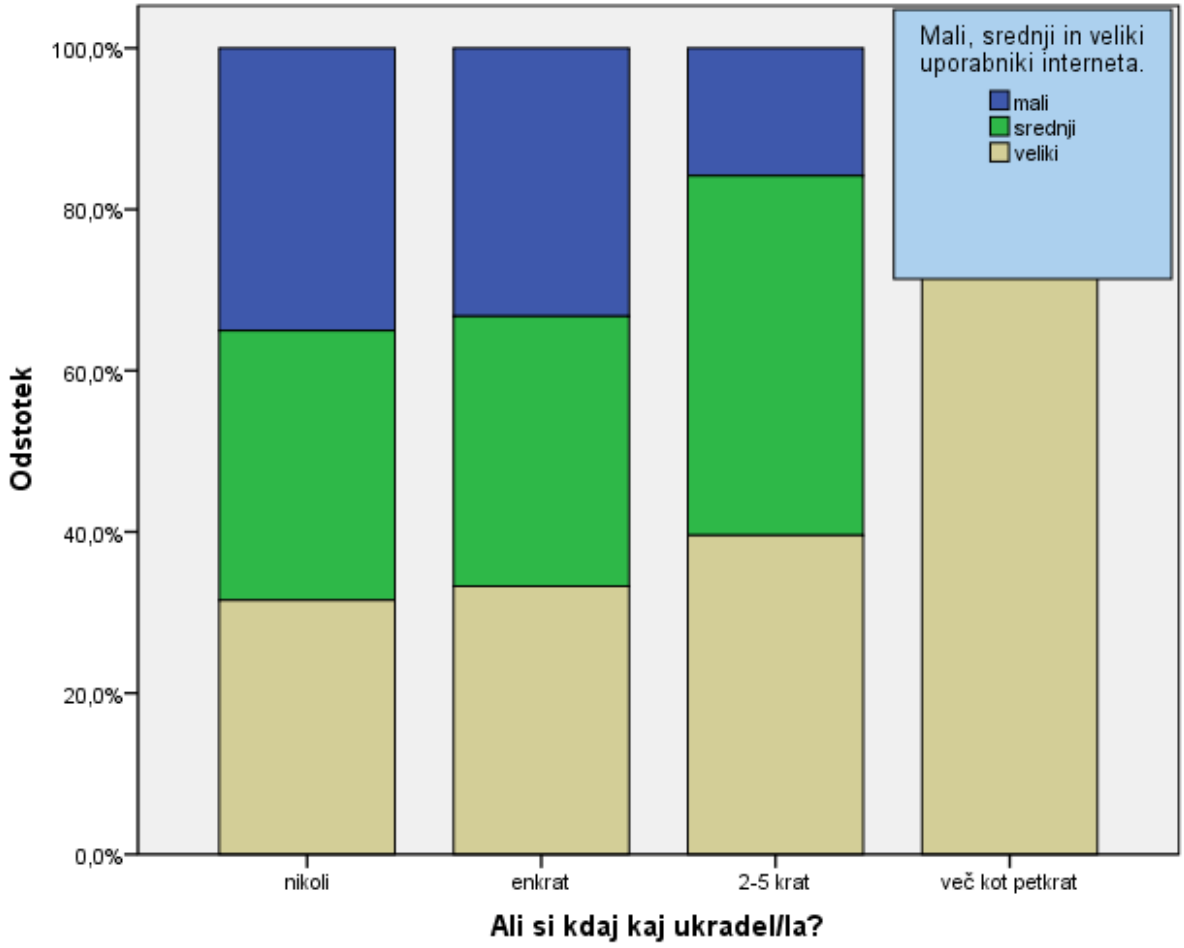

Veliki uporabniki interneta izrazito večkrat kradejo kot pa mali in srednji. Še najbolj očitno je to pri tistih, ki so že večkrat kaj ukradli, kar je razvidno iz zgornje slike.

Slika 33: Raziskava Mladina 2013 – zavestno izognil plačilu

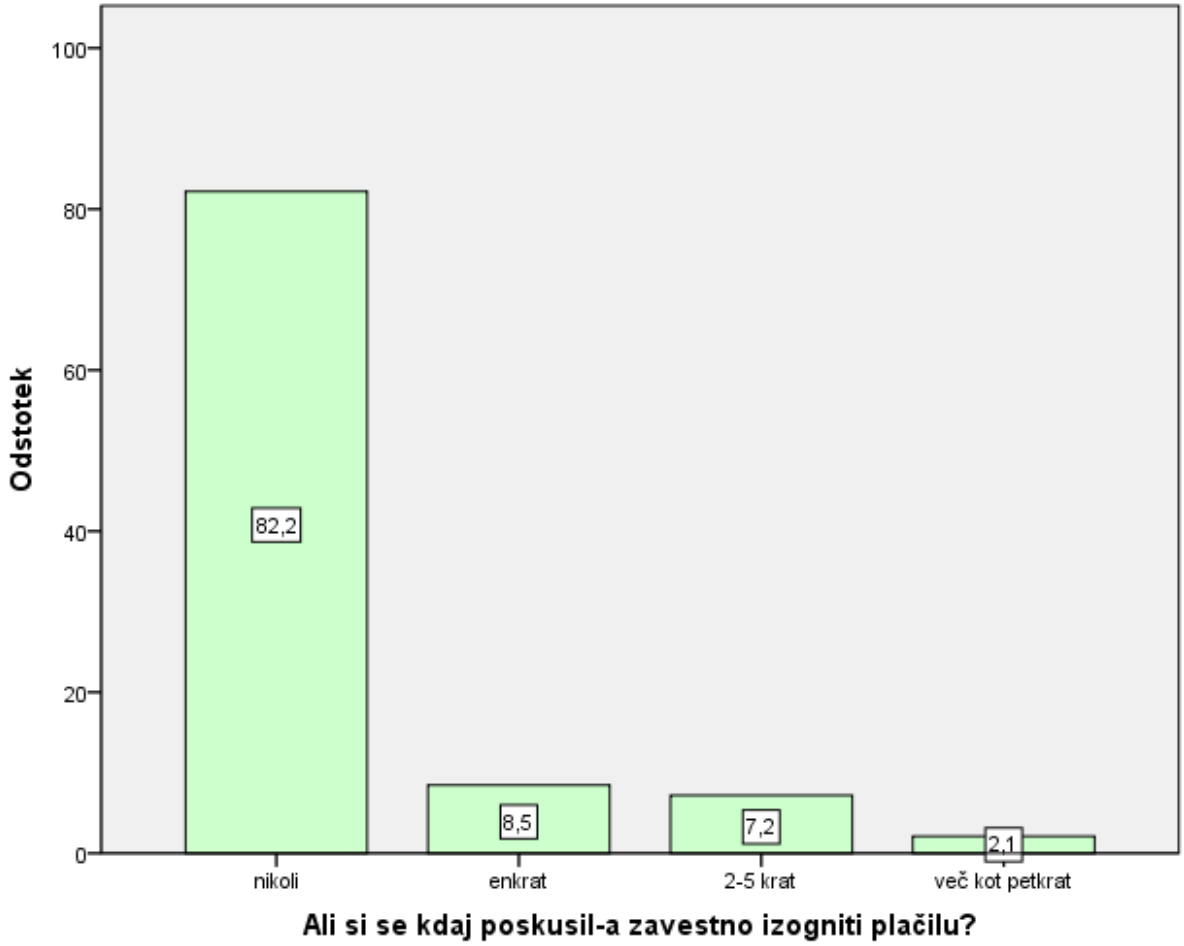

Dobrih 80 % anketirancev se nikoli ni poskušalo zavestno izogniti plačilu. Večjih razlik glede na uporabnike TV in interneta ni.

Slika 34: Raziskava Mladina 2013 – udaril nekoga

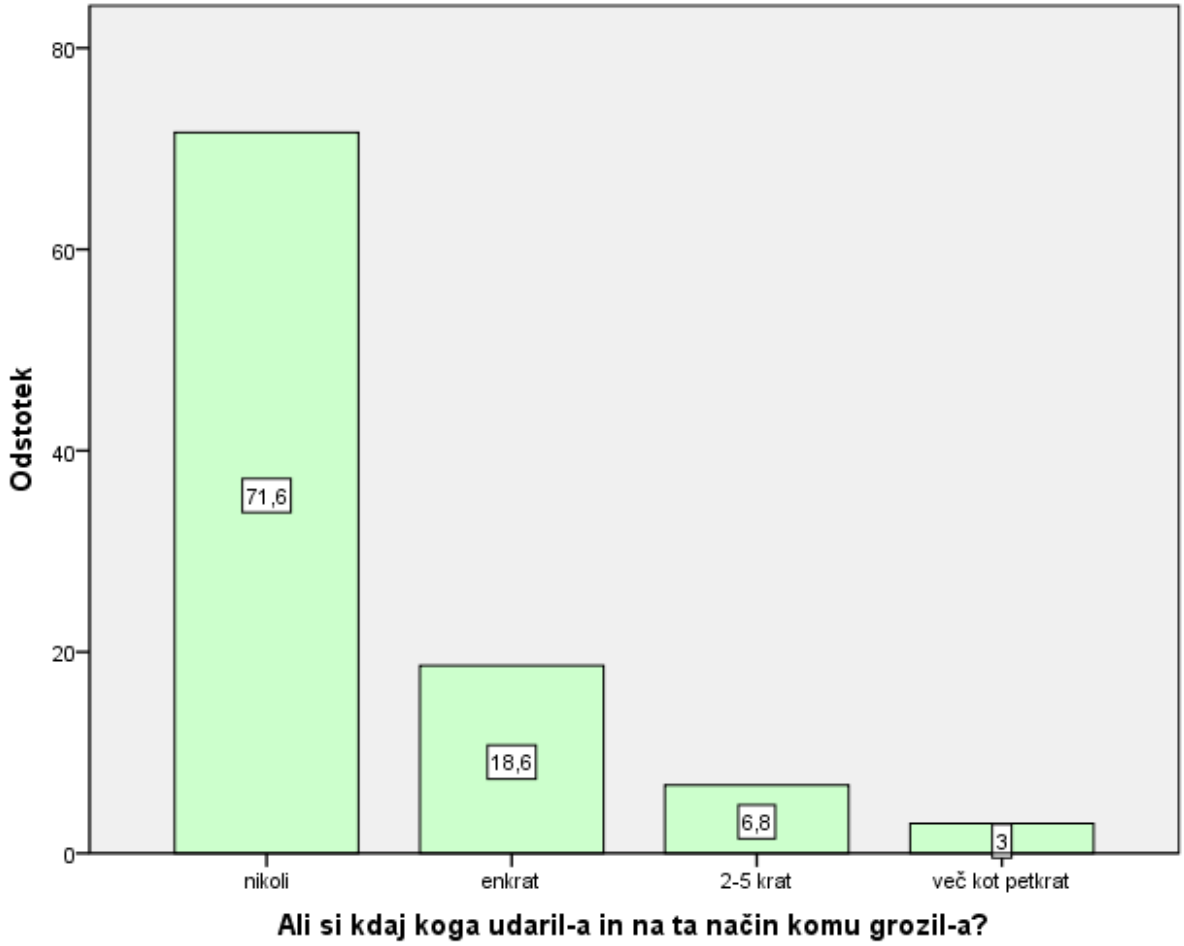

Slabih 72 % repondentov ni nikoli nikogar udarilo in na ta način komu grozilo.

Slika 35: Raziskava Mladina 2013 – udaril nekoga glede na uporabnike interneta

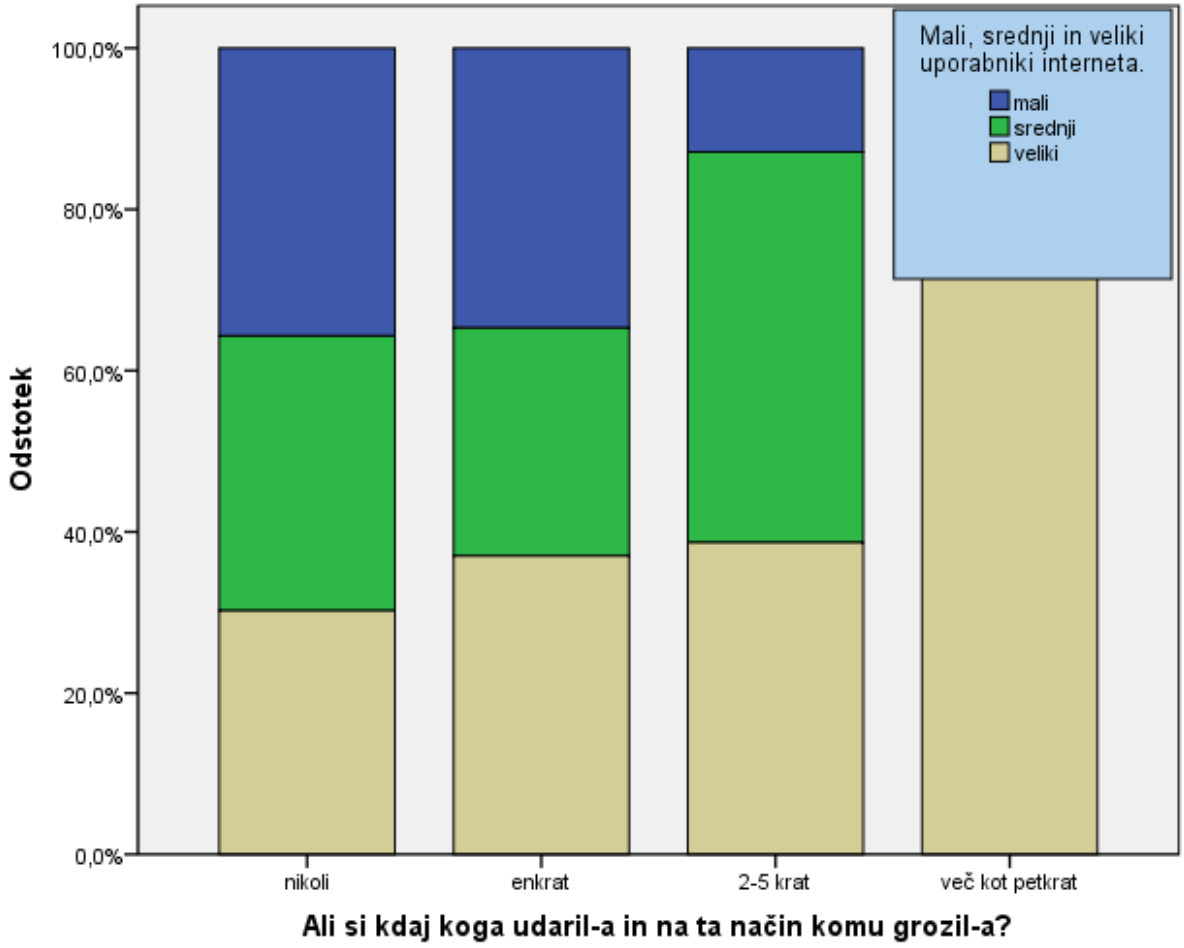

Veliki uporabniki interneta so bolj pogosto koga udarili in na ta način komu grozili. To je najbolj očitno pri tistih, ki so to storili večkrat.

Slika 36: Raziskava Mladina 2013 – udaril starša

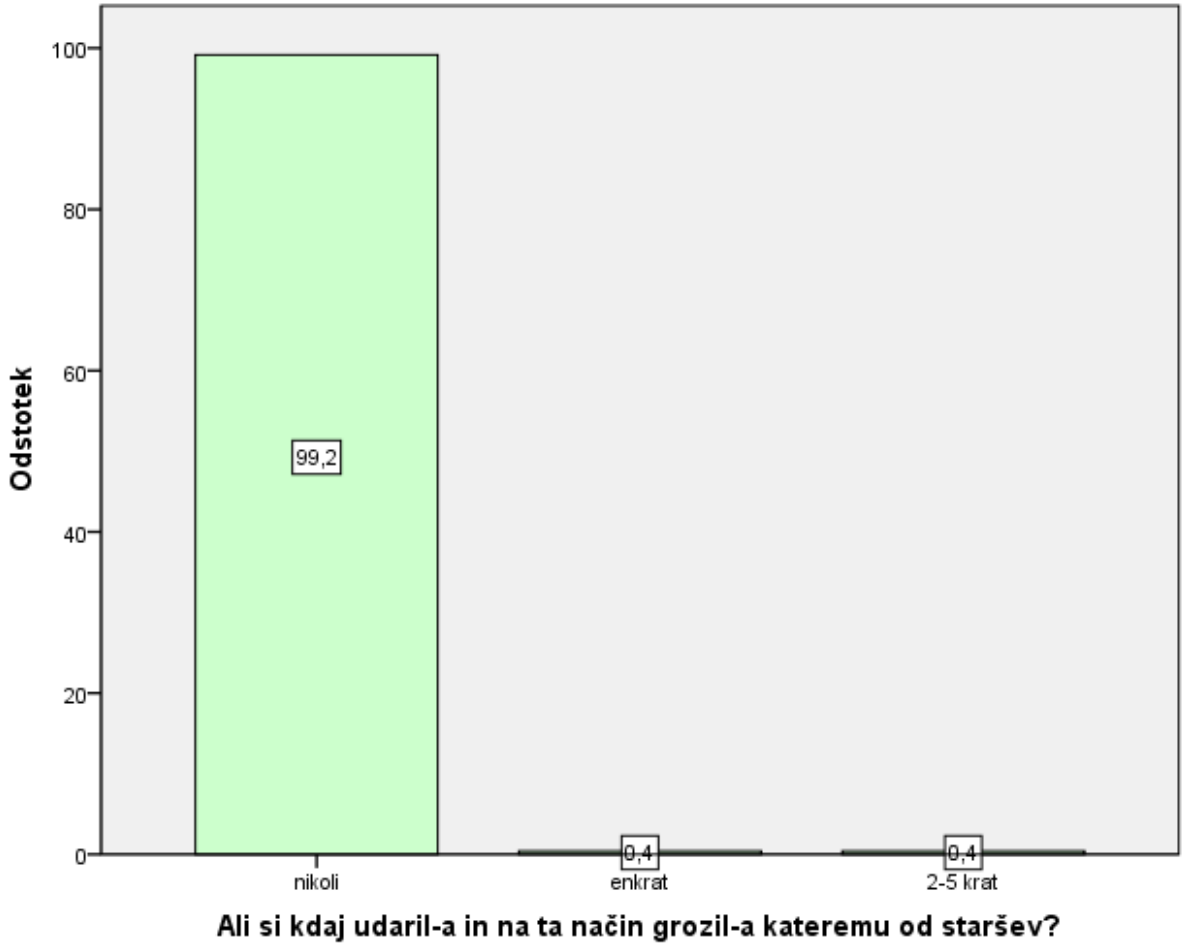

Manj kot 1 % anketirancev je udarilo in na ta način grozilo kateremu od staršev. Vzorec tistih, ki so udarili starše, je premajhen, da bi lahko analizirali povezavo z mediji.

5.9 Zadovoljstvo in zdravje

Slika 37: Raziskava Mladina 2013 – zadovoljstvo z videzom

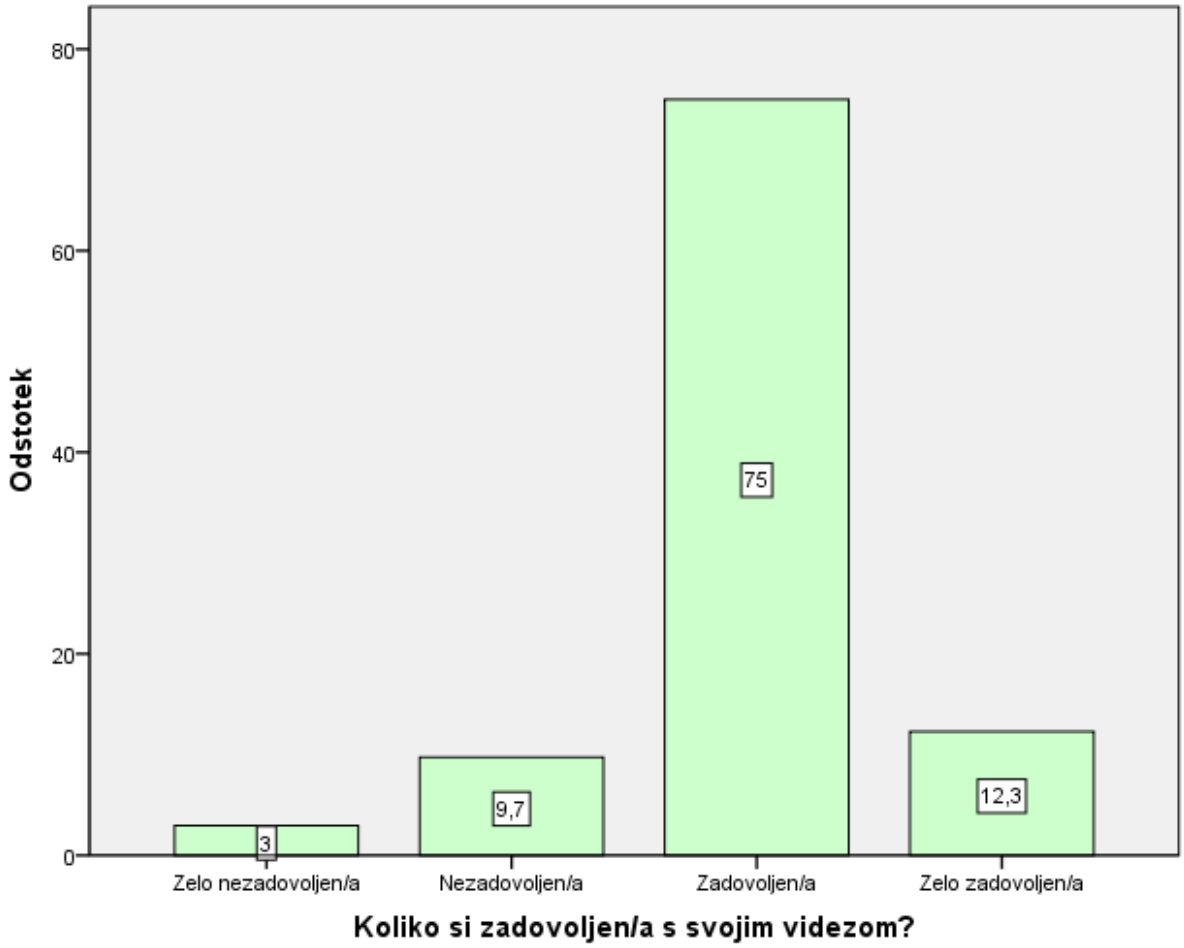

Dobrih 87 % anketirancev je vsaj zadovoljnih s svojim videzom. Večjih razlik glede na uporabnike TV in interneta ni.

Slika 38: Raziskava Mladina 2013 – zadovoljstvo z zdravjem

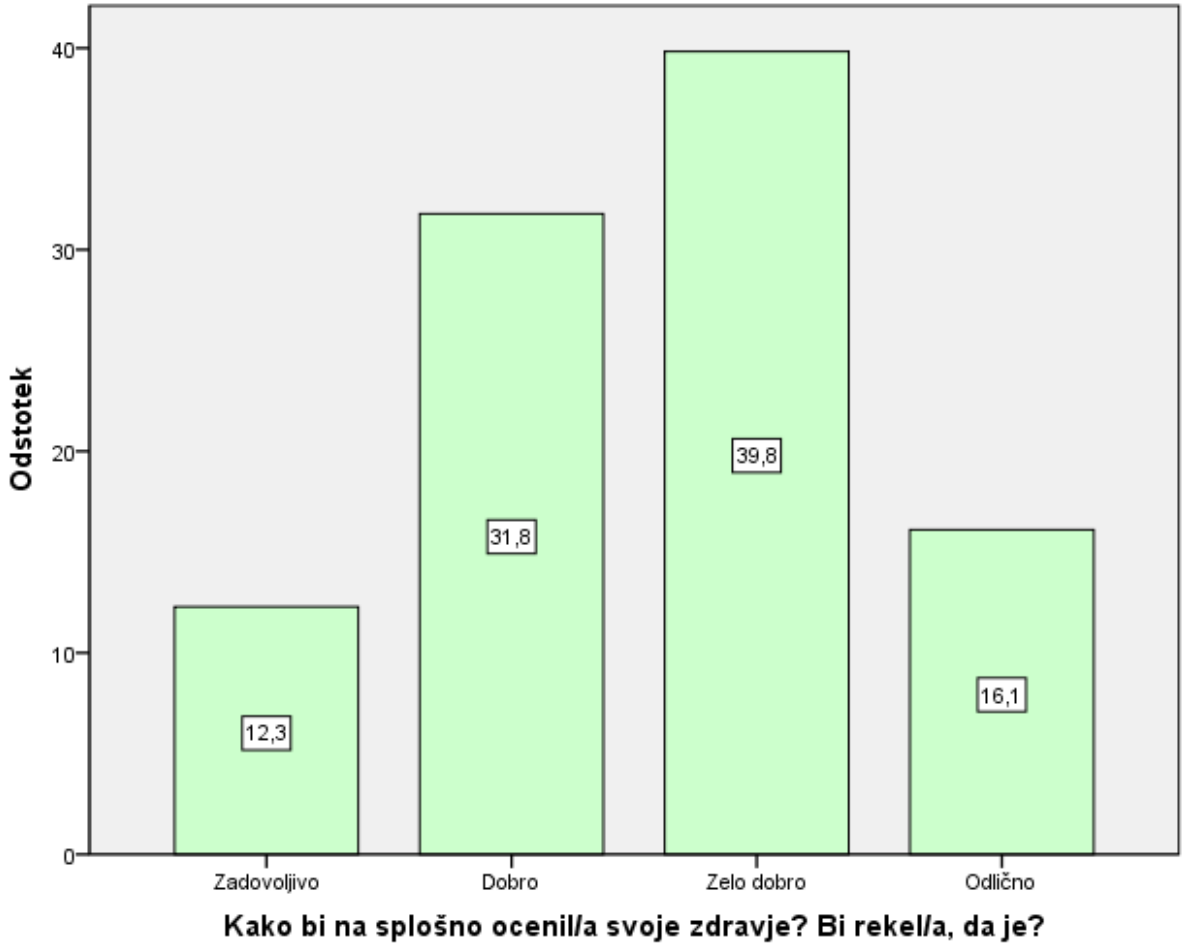

Slabih 40 % anketirancev je odgovorilo, da je njihovo zdravje zelo dobro in več kot 16 % jih je reklo, da je njihovo zdravje odlično.

Slika 39: Raziskava Mladina 2013 – intenzivno telesno dejaven

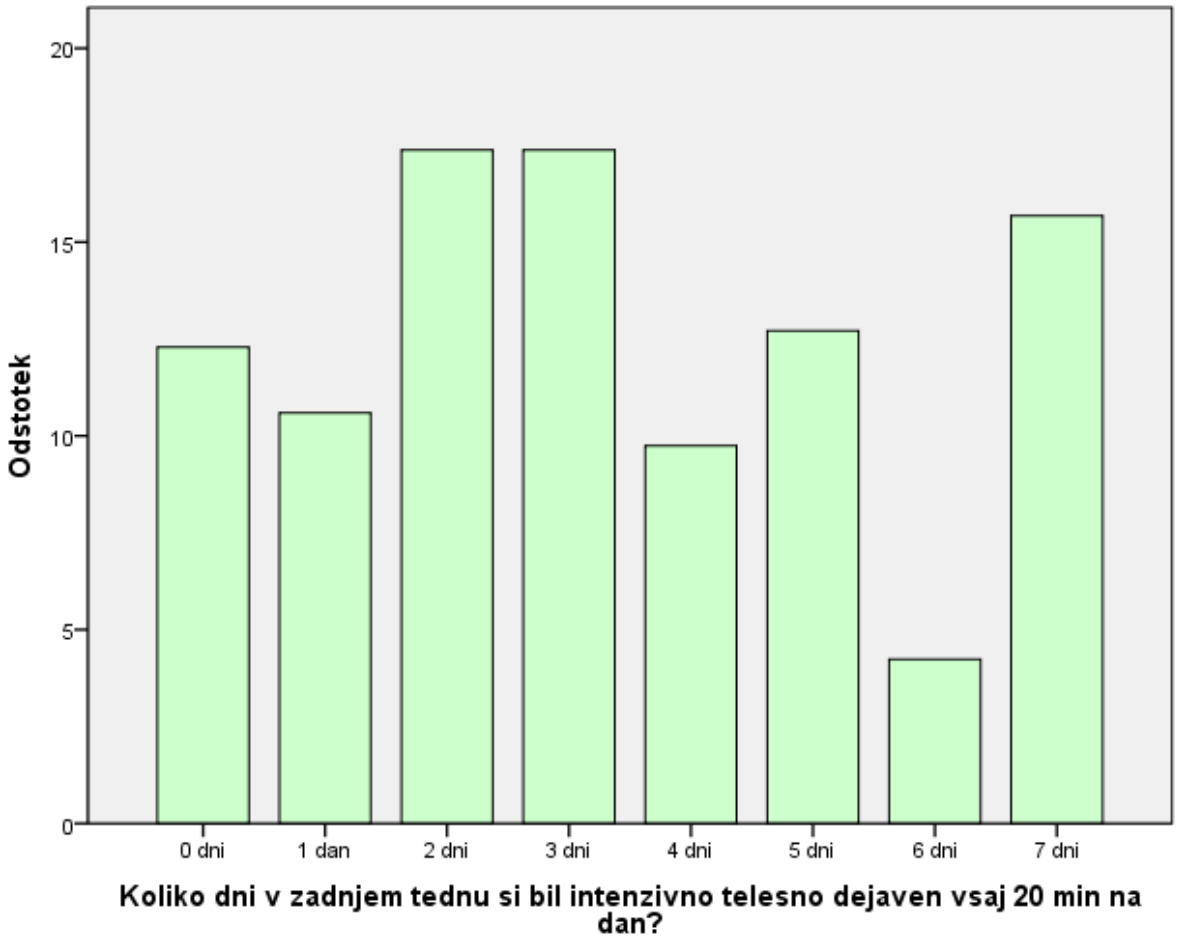

Anketiranci so 2-3 krat tedensko bili vsaj 20 minut na dan telesno aktivni, kar nekaj pa je tudi takšnih, ki so tako aktivni vsak dan v tednu. Večjih razlik glede uporabe interneta ali TV ni zaznanih.

Slika 40: Raziskava Mladina 2013 – čuti stres

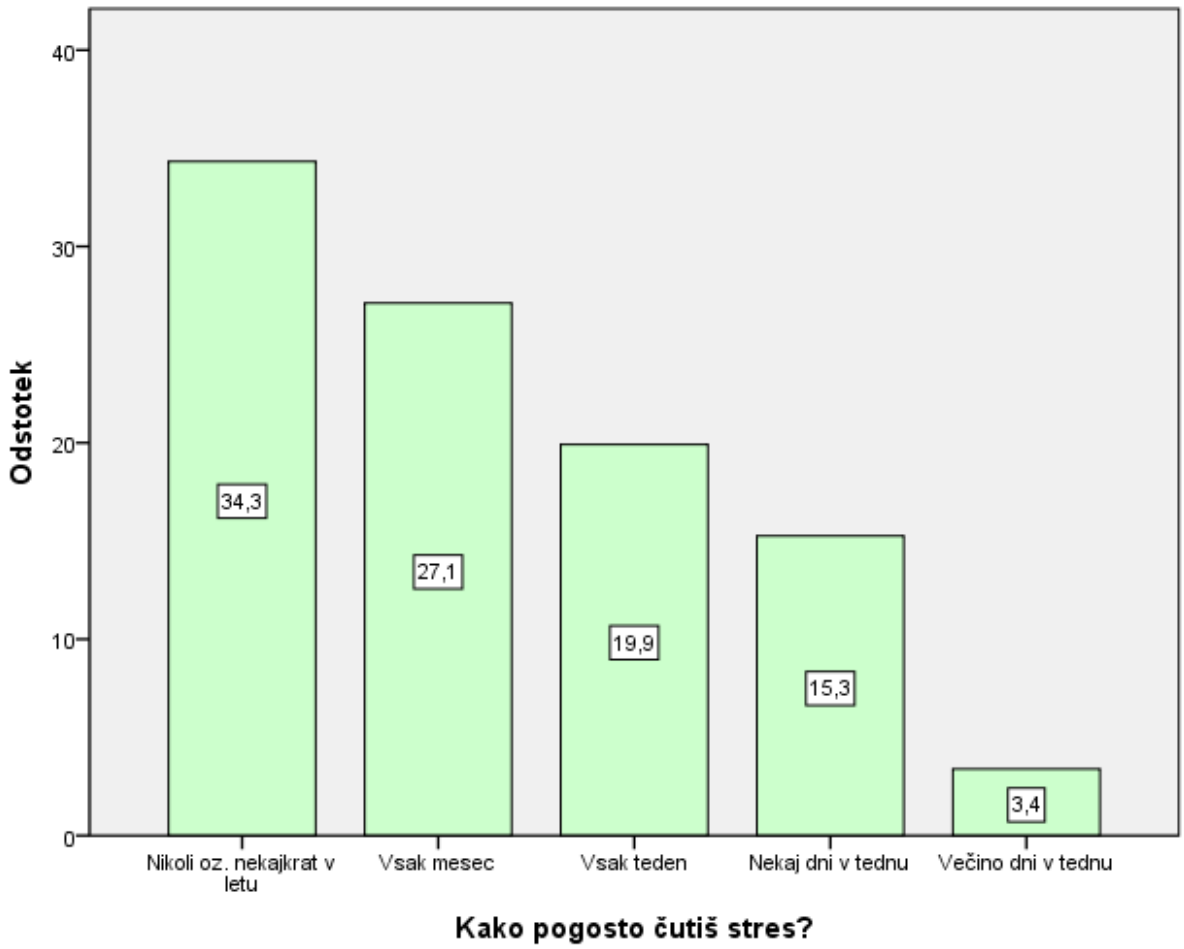

Več kot 65 % anketirancev vsaj mesečno čuti stres. Manj kot 35 % pa stresa ne čuti nikoli oz. ga le nekajkrat v letu.

Slika 41: Raziskava Mladina 2013 – počuti žalostnega in potrtega

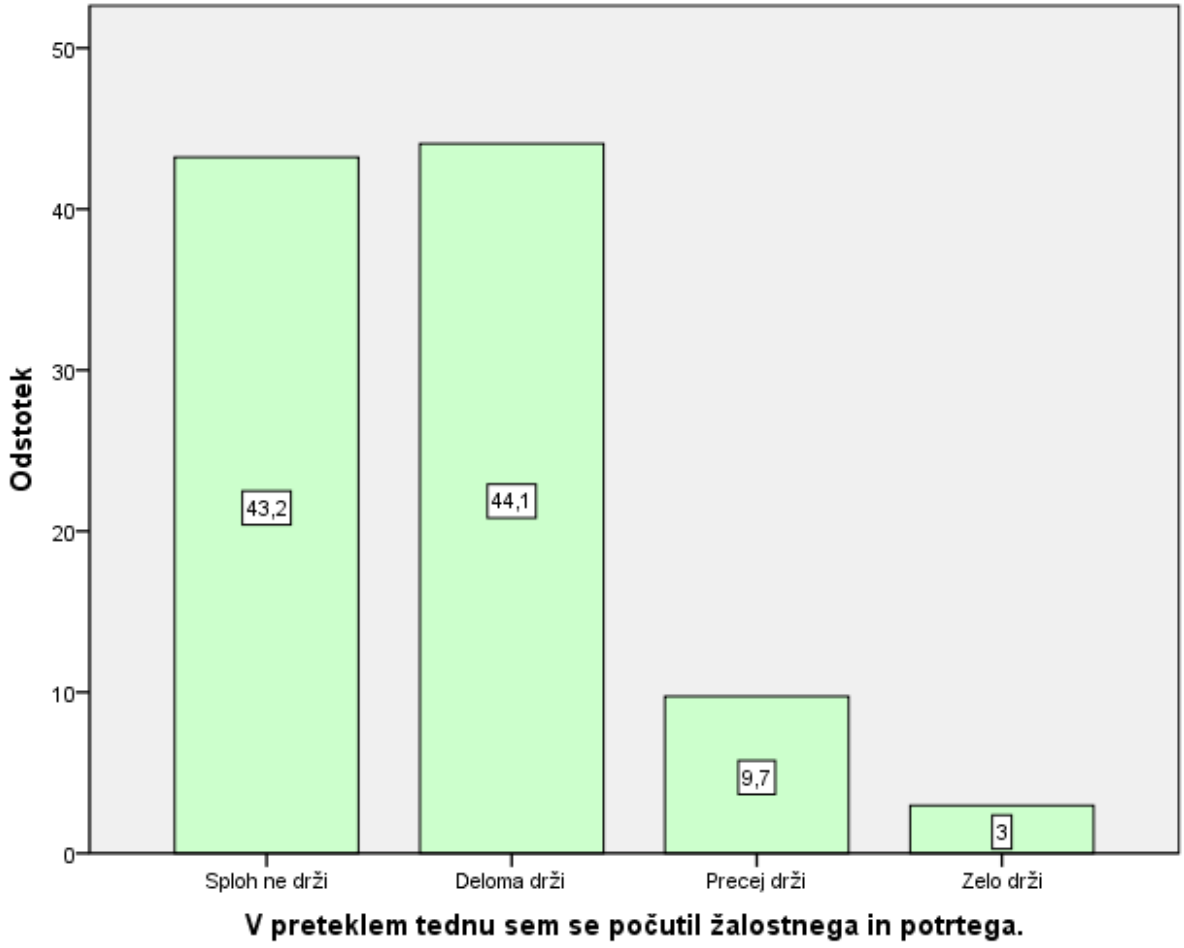

Za manj kot 13 % anketirancev precej ali pa zelo drži, da so se v preteklem tednu počutili žalostno in potrto.

Slika 42: Raziskava Mladina 2013 – ocena duševnega zdravja

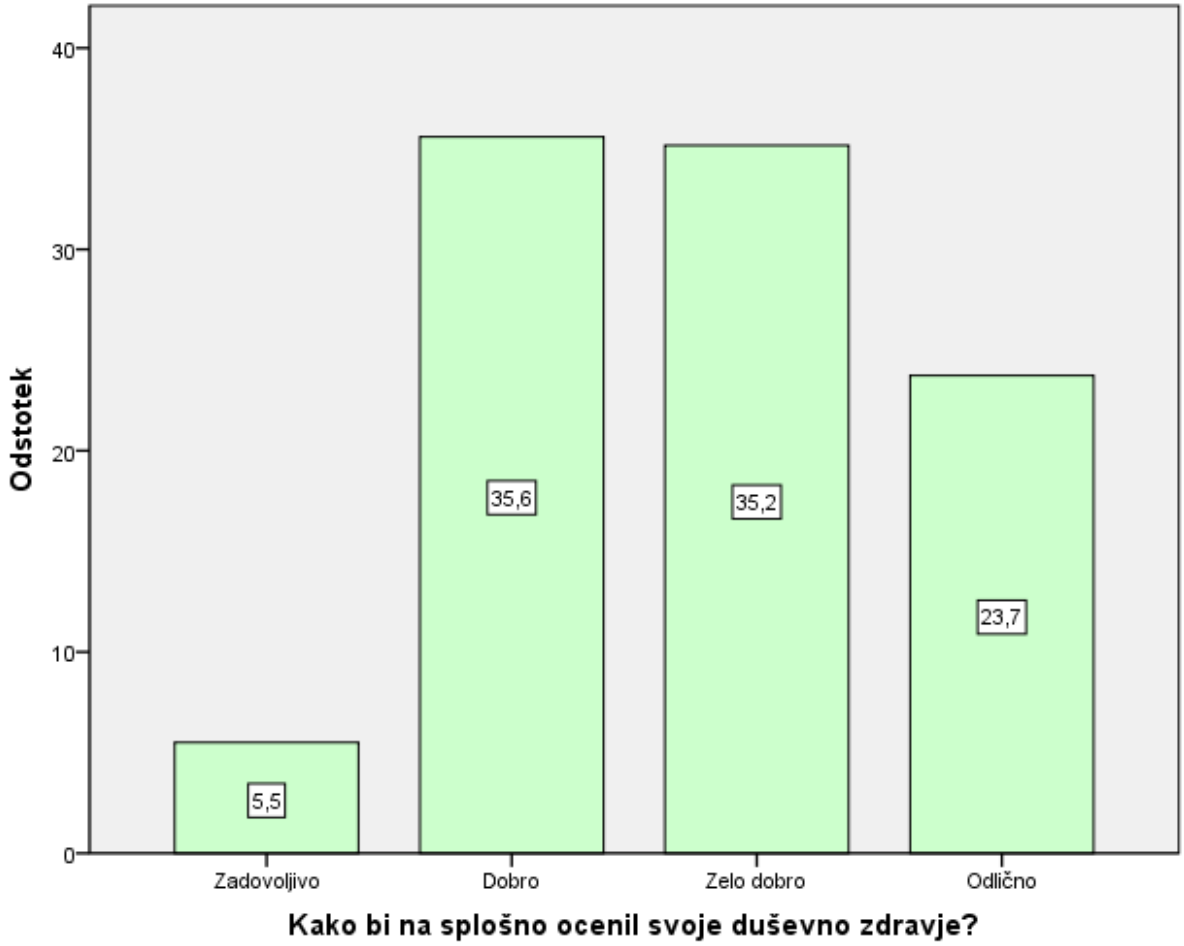

Več kot 90 % respondentov na vprašanje »Kako bi na splošno ocenil svoje duševno zdravje?«trdi, da je njihovo duševno zdravje dobro oz. zelo dobro. Malo manj kot četrtina jih pravi, da je njihovo duševno zdravje odlično.

6 RAZISKAVA FAKULTETE ZA MEDIJE - MEDIJI IN SREDNJEŠOLCI

6.1 Sestava vprašalnika

Vprašalnik za srednješolce (priloga Vprasalnik-srednjesolci 5.1.docx) je bil sestavljen in prilagojen slovenskim razmeram na podlagi že obstoječih vprašalnikov in sicer:

Mladina 2013 (sklop vandalizem)
Slovenska mladina 2013: Življenje v času deluzij, tveganja in preudarnosti (Flere in drugi, 2013) je raziskava, katere osnovni namen je bil pridobiti celostno sliko o življenju slovenske mladine med 16. in 27. letom starosti. Raziskava nam omogoča primerljivost na nekaterih vprašanjih, ki so povezana z mediji in deviantnim obnašanjem srednješolcev, saj so dostopni podatki tudi v SPSS obliki.

Ameriška longitudinalna nacionalna raziskava obnašanja srednješolcev (sklop deviantno obnašanje, nadlegovanje, volja do življenja). Za raziskavo se uporablja s**tandardni test za ugotavljanje nevarnega obnašanja (2015)** - (angl. *State and Local Youth Risk Behaviour Survey*.

Raziskava Medijska pismenost Slovenija 2014 (Rek, Kovačič, Milanovski, 2014) zajema analizo stanja medijske pismenosti v Sloveniji. Raziskovalno delo se opira na številne obstoječe raziskave ter analize primarnih in sekundarno pridobljenih podatkov. Izvedena kvantitativna raziskava medijske pismenosti tvori sestavni del pridobivanja podatkov.

Sklop sposobnosti koncentracije in ADHD (motnja pozornosti z motnjo koncentracije in hiperaktivnostjo) raziskovan v znanstvenem članku (Rasmunsen in drugi, 2002). Avtorji so preučevali simptome 497 najstnikov v ZDA in v Braziliji in ugotovili, da se mnenja najstnikov in njihovih staršev razlikujejo. Opozarjajo, da se simptomi ADHD prikazujejo različno in da je merjenje ADHD kompleksno. Avtorji predlagajo merilno lestvico.

6.1.1 Pridobivanje podatkov in vzorčenje

Poleg vprašalnika v pisni obliki je bil izdelan tudi vprašalnik v elektronski obliki v okolju Google obrazci. Med seboj sta si bila vprašalnika primerljiva tako po izgledu kot vsebini. Vrstni red vprašanj in vsebina sta bila enaka.

Kontaktirali smo 197 srednjih šol, pri čemer smo se z odgovorno osebo (v večini ravnateljico/ravnateljem) uspeli dogovoriti za sodelovanje s 37 šolami, ki so zelo dobro predstavljale geografsko pokritost Slovenije. V večini primerov je nato ravnateljica/ravnatelj poslala povezave s spremnim dopisom na izbrano število razredov, raziskovalci pa smo tekoče lahko spremljali vključenost in spletno izpolnjevanje anket. Spletni anketi so respondenti - srednješolci izpolnjevali brez prisotnosti raziskovalca (preko spletne povezave). Pri izpolnjevanju nismo zaznali kršitev (čas izpolnjevanja in ne ponavljanje odgovorov), smo pa zaznali veliko večjo odzivnost srednješolk, zato smo podatke tudi primerno utežili glede na spol.

Kontrolno pisno anketo smo izvedli v izbrani srednji šoli v večini oddelkov. Anketiranje je potekalo tako, da je odgovorna oseba razdelila srednješolcem vprašalnike in jih nato pridobila nazaj takoj po izpolnjevanju. Ankete smo nato vnesli v program.

Skupaj je bilo v celoti izpolnjenih 836 anket. Zaradi nepopolnosti je bilo izločenih 18 anket.

Končno število anket, vključenih v raziskavo, je znašalo 818.

6.1.2 Utežitev podatkov

Podatke smo utežili glede na spol na podlagi resničnih podatkov o stanju populacije (stat.si). Ker je v raziskavi sodelovalo precej več srednješolk kot srednješolcev, se je potreba po uteževanju pokazala kot pomembna. Z uteževanjem podatkov smo izboljšali reprezentativnost vzorca v povezavi s celotno populacijo. Utež za fante je znašala 1,50 za dekleta pa 0,758.

6.1.3 Enote analize ter spremenljivke

Enota analize je posamezni odgovor-respondent na posamezno vprašanje. Skupno število vseh odgovorov na vsa vprašanja je bilo 70.606. Število spremenljivk je bilo 77. Dodatno so bile iz podatkov izračunane spremenljivke, ki so predstavljale združene podatke ali tri razrede glede na intenzivnost uporabe medijev.

Raziskavo so respondenti v povprečju izpolnjevali med 5 in 10 minut, kar v tem pogledu sodi med srednje dolge raziskave. Tako pri spletnem, kot pri pisnem vprašalniku si je vsak respondent lahko vzel čas za izpolnjevanje, kar je pripomoglo h kvaliteti odgovorov, saj so imeli respondenti čas za razmislek na posamezno vprašanje.

6.1.4 Izračunani intervali zaupanja

Izračunana intervala zaupanja sta razvidna v tabeli št. 5.

Tabela 5: Intervali zaupanja za raziskavo starši

Velikost vzorca	Velikost populacije	Statistična značilnost pri:	Interval zaupanja pri 50%
806	75325	0,99	4,49
806	75325	0,95	3.41

V spletni anketi je sodelovalo 742 srednješolcev, v pisni pa 76. Skupaj je bilo pravilno izpolnjenih anket 818.

6.1.5 Demografske značilnosti

Po utežitvi podatkov so demografske značilnosti naslednje:

Slika 43: Porazdelitve glede na spol

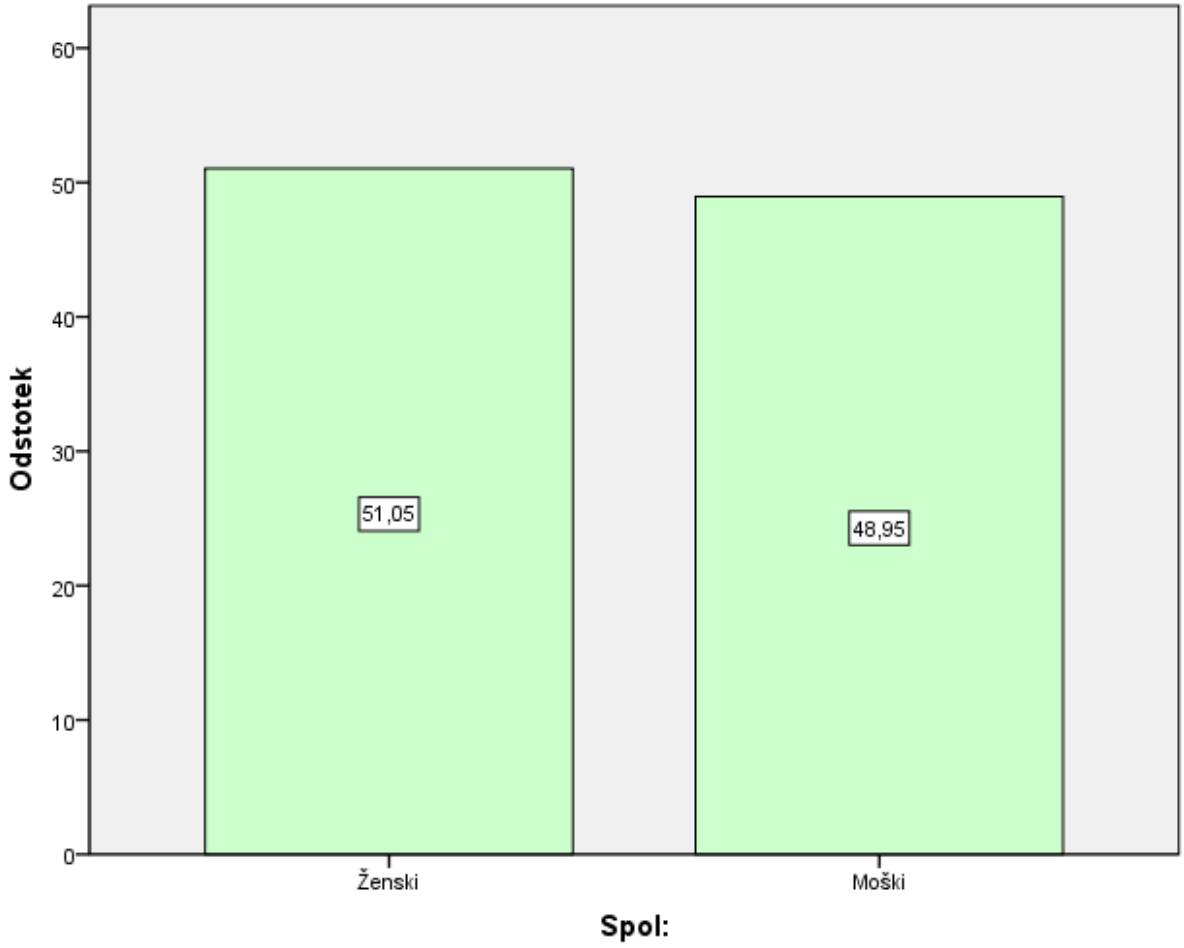

Razmerje med ženskimi in moškimi respondenti po utežitvi je bilo skoraj izenačeno.

Slika 44: Porazdelitve glede na letnik šolanja

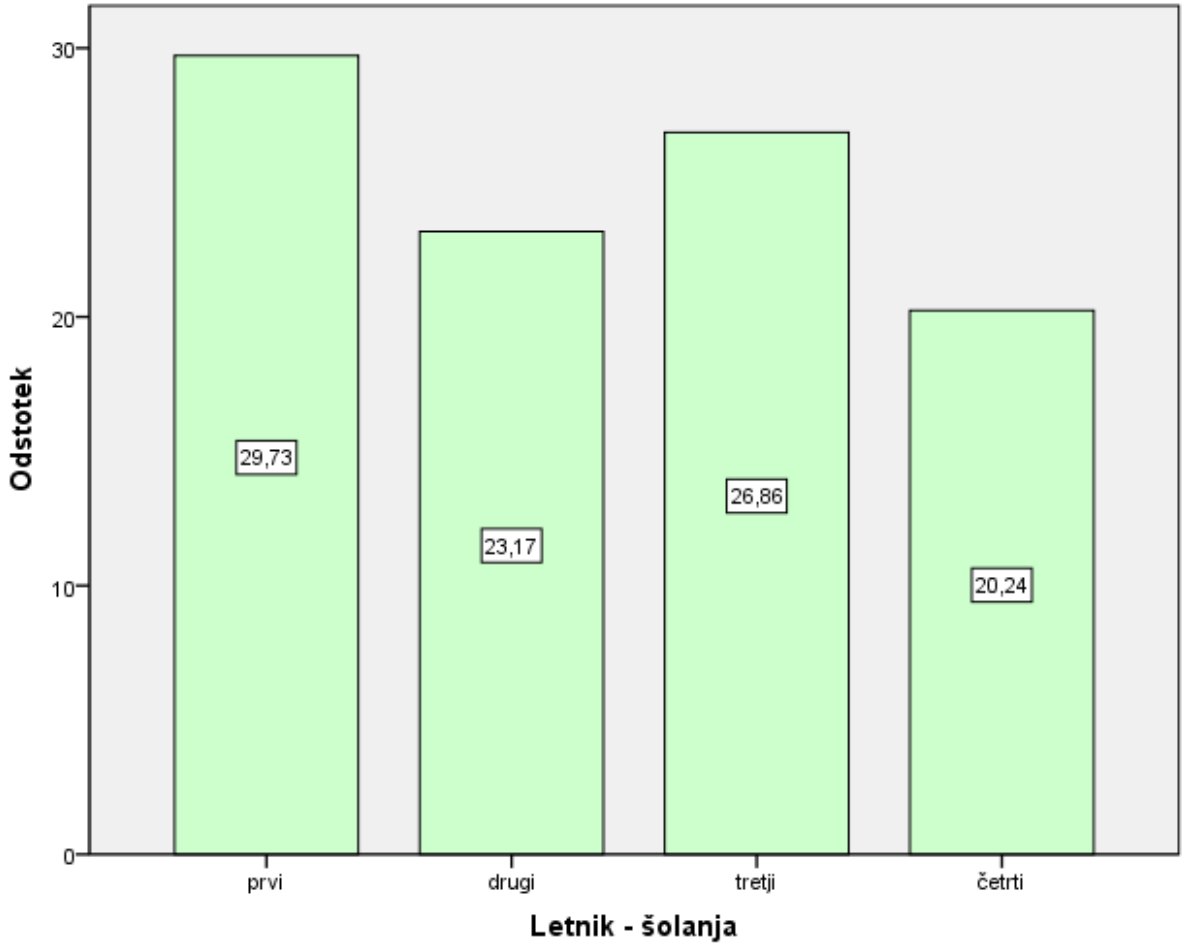

Glede na letnik šolanja je opaziti dobro relativno enakomerno porazdelitev respondetnov. Nižji odstotek zajetja četrtih letnikov kaže tudi na zajetje srednješolcev triletnih programov.

Slika 45: Porazdelitve glede na mesto bivanja

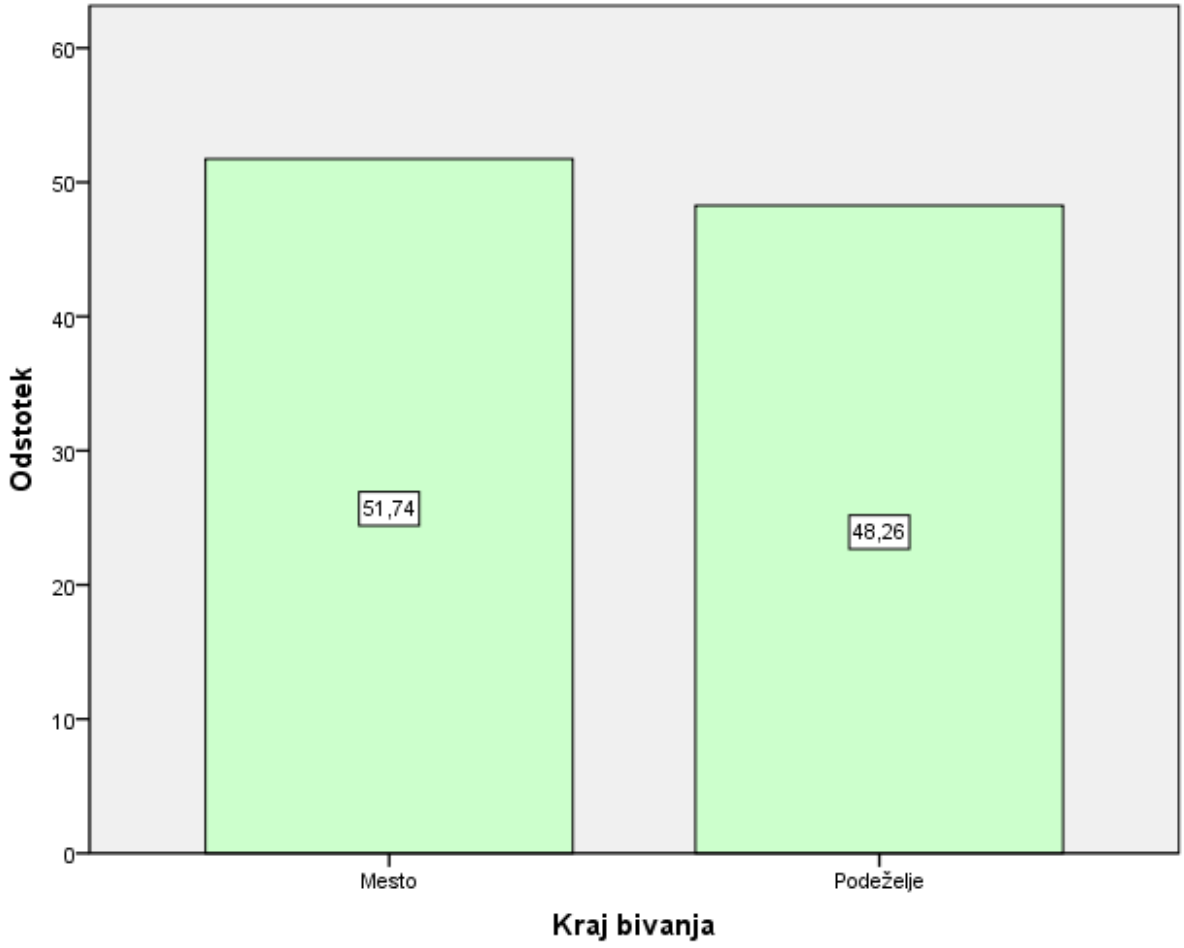

Približno enako respondentov živi na podeželju kot v mestu, kar ustreza statističnem popisu prebivalstva Slovenije.

6.2 Čas izpostavljenosti medijem in ekranom

Srednješolci v povprečju največ uporabljajo mobilni telefon in sicer okvirno 200 minut dnevno. Najmanj berejo tiskane medije (okvirno pol ure). Okvirno 100 minut gledajo TV, video ali filme.

Slika 46: Povprečni časi izpostavljenosti medijem in ekranom

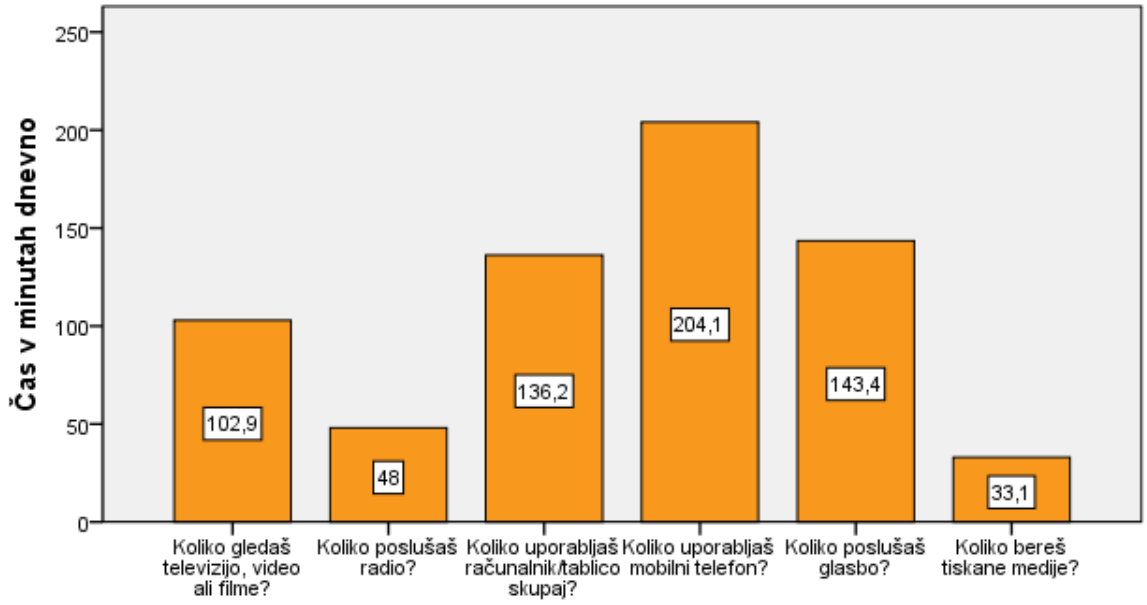

Slika 47: Koliko časa srednješolci gledajo TV, video ali filme?

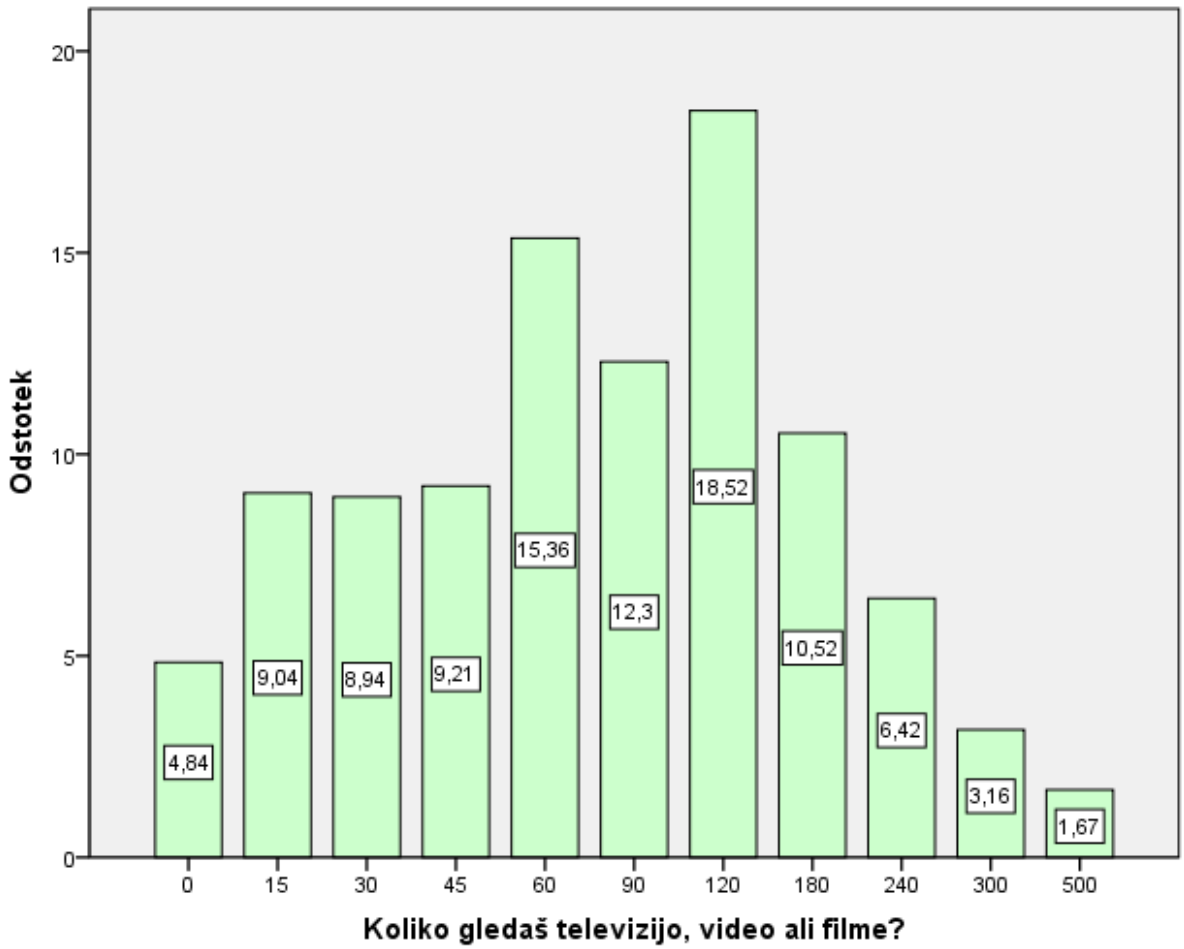

Podrobni pregled gledanja TV nam prikazuje zgornja slika. Večina srednješolcev gleda TV, video ali filme (več kot 95 %) vsaj 15 minut dnevno. Več kot 2 uri dnevno jih gleda dobra petina srednješolcev. Gledanje TV, videa in filmov ni bistveno povezano z letnikom šolanja in spolom. Malo več gledajo TV, video in filme v mestu v primerjavi s podeželjem.

Slika 48: Koliko časa srednješolci poslušajo radio?

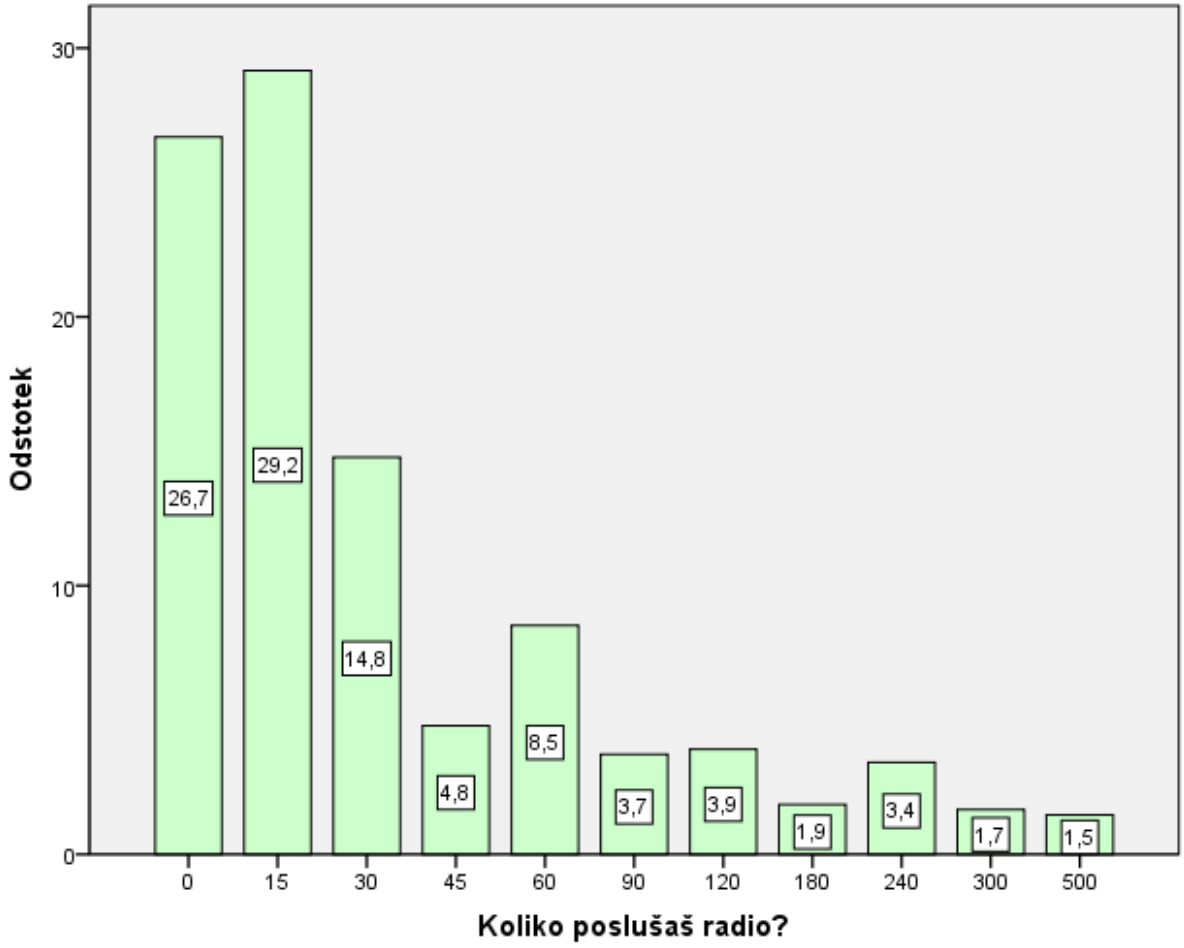

Radio posluša 15 ali več minut dnevno slabe tri četrtine srednješolcev. Radio več poslušajo dijakinje, bistvenih razlik glede starosti ni.

Slika 49: Koliko časa srednješolci uporabljajo računalnik ali tablico?

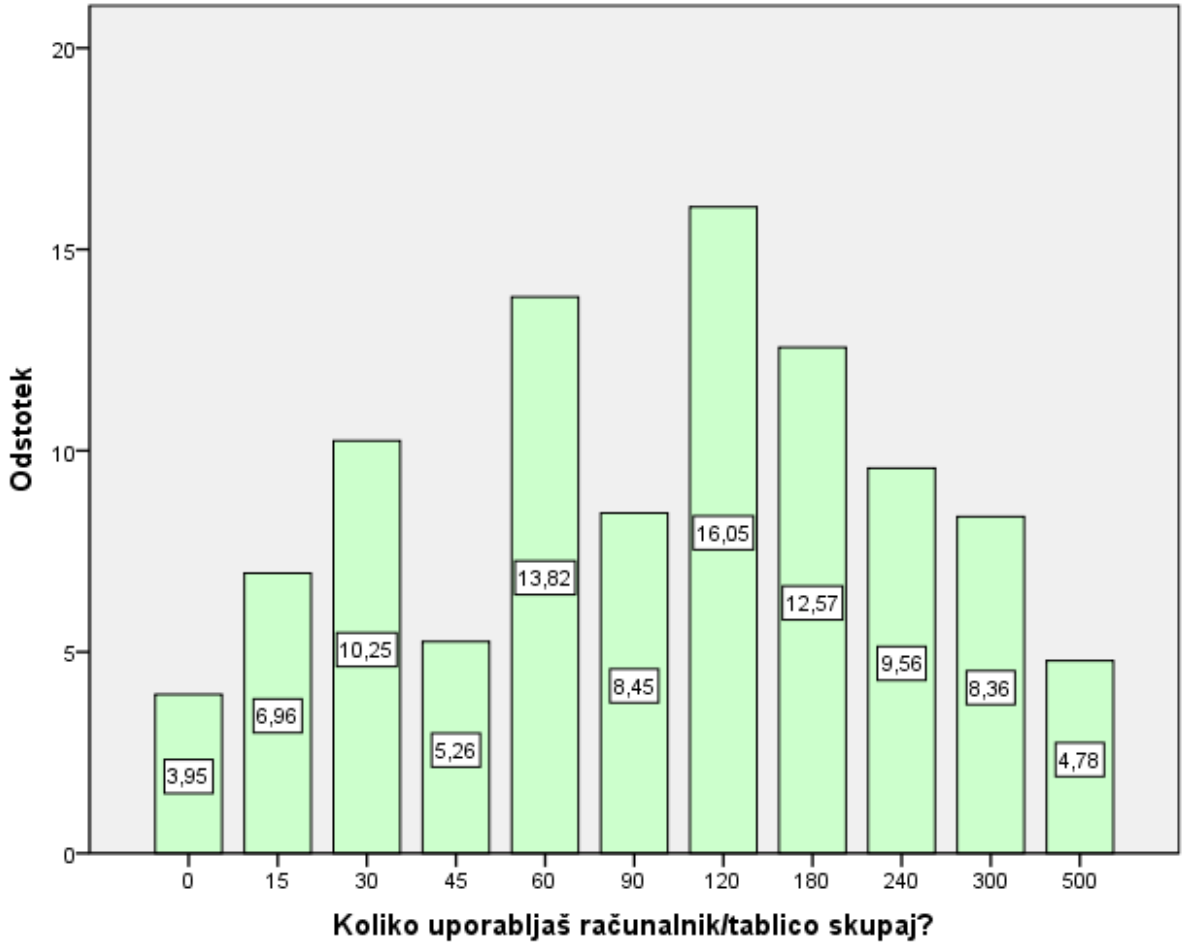

Tablico ali računalnik tri ure ali več dnevno uporablja dobra tretjina anketiranih. Računalnik več uporabljajo dijaki višjih letnikov, fantje in srednješolci, ki živijo v mestih.

Slika 50: Koliko časa srednješolci uporabljajo računalnik ali tablico za delo in učenje?

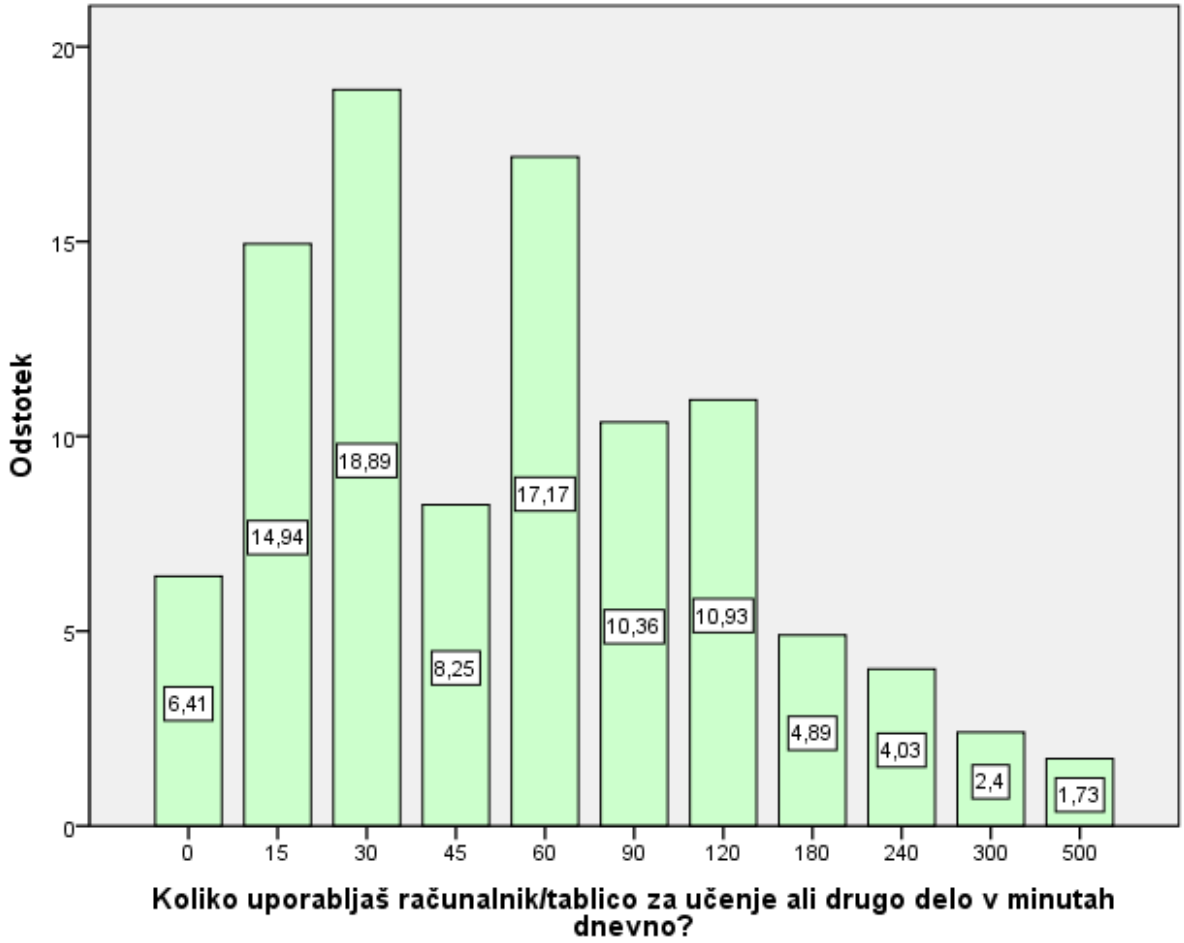

Za učenje ali delo uporablja uro in pol ali več dnevno dobra tretjina vprašanih. Za učenje ali delo uporablja računalnik/tablico dalj časa več srednješolk zlasti v mestih.

Slika 51: Koliko časa dnevno srednješolci uporabljajo mobilni telefon?

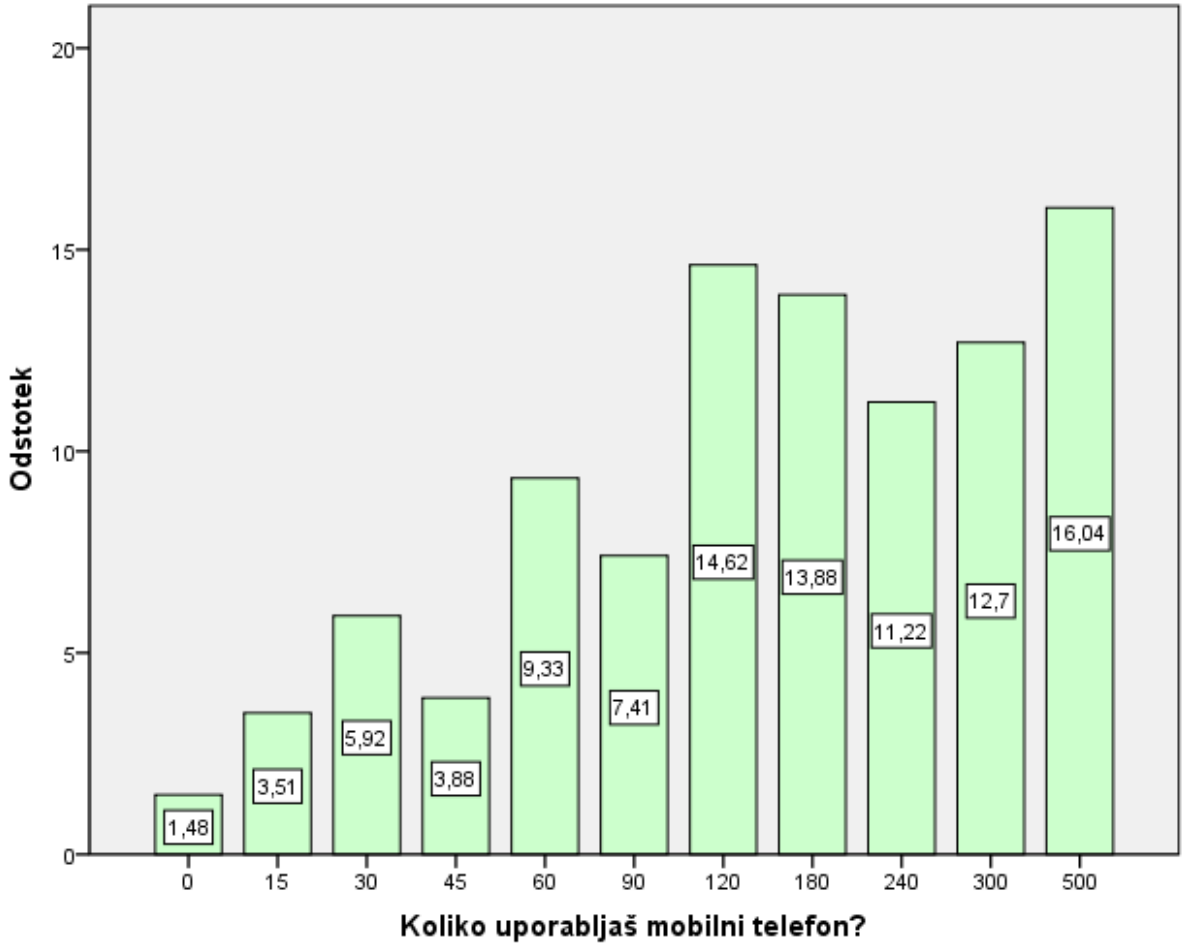

Skoraj 9 od 10-ih srednješolcev uporablja mobilni telefon 45 ali več minut dnevno. Dobri dve tretjini 2 uri ali več dnevno. Tudi mobilni telefon več uporabljajo v višjih letnikih, več dekleta in srednješolci, ki živijo v mestih.

Slika 52: Koliko časa srednješolci poslušajo glasbo?

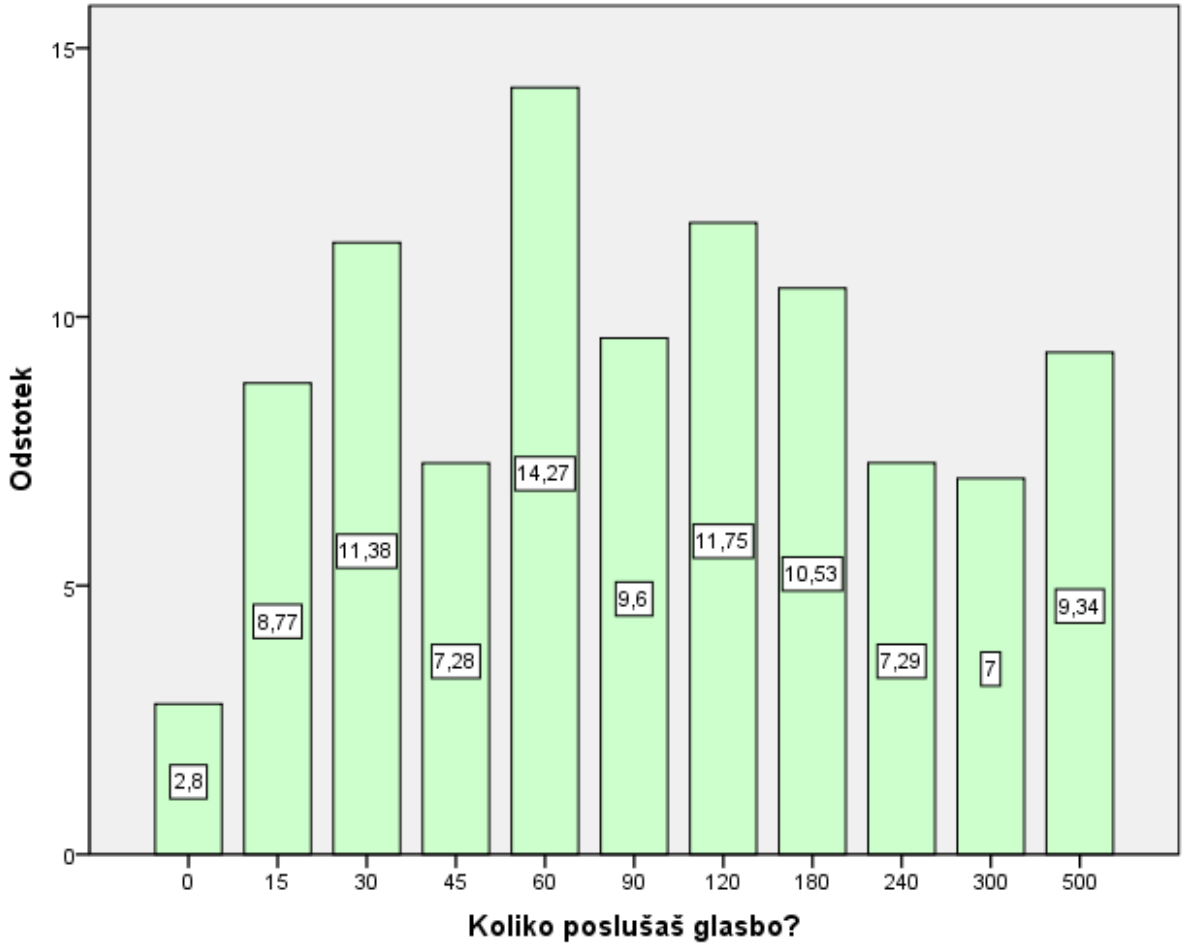

Glasbo posluša 15 minut ali več dnevno več kot 97% srednješolcev. Dobra polovica posluša glasbo več kot uro dnevno. Glasbo poslušajo več v mestu, drugih bistvenih razlik glede spola ni.

Slika 53: Koliko časa srednješolci berejo tiskane medije?

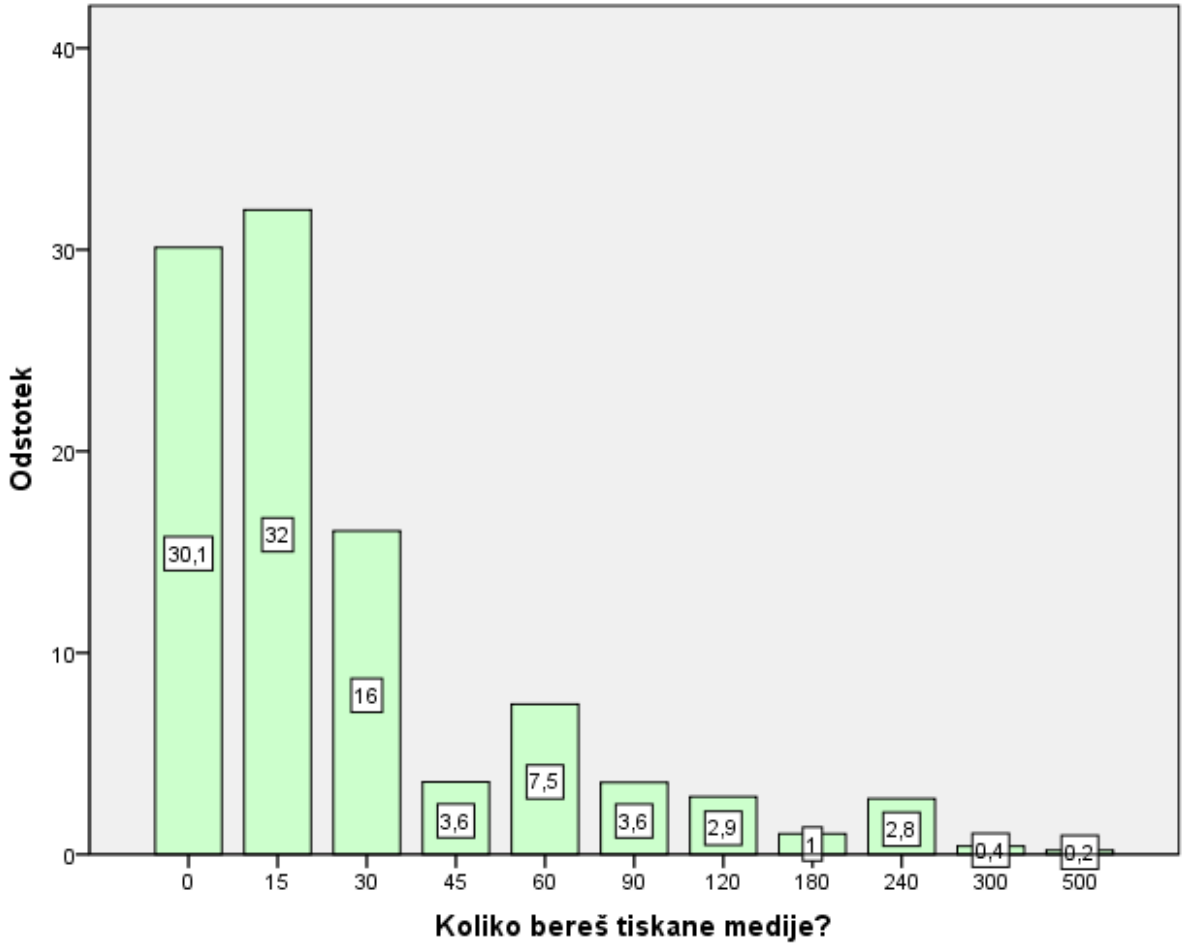

Tiskane medije berejo srednješolci najmanj od preučevanih medijev. Skoraj dve tretjini bere tiskane medije 15 minut ali jih sploh ne bere (30 %). Nekoliko več berejo tiskane medije starejši in srednješolke.

Konkretne aktivnosti z mediji in ekrani

Slika 54: Koliko časa v povprečju delajo srednješolci konkretne navedene aktivnosti.

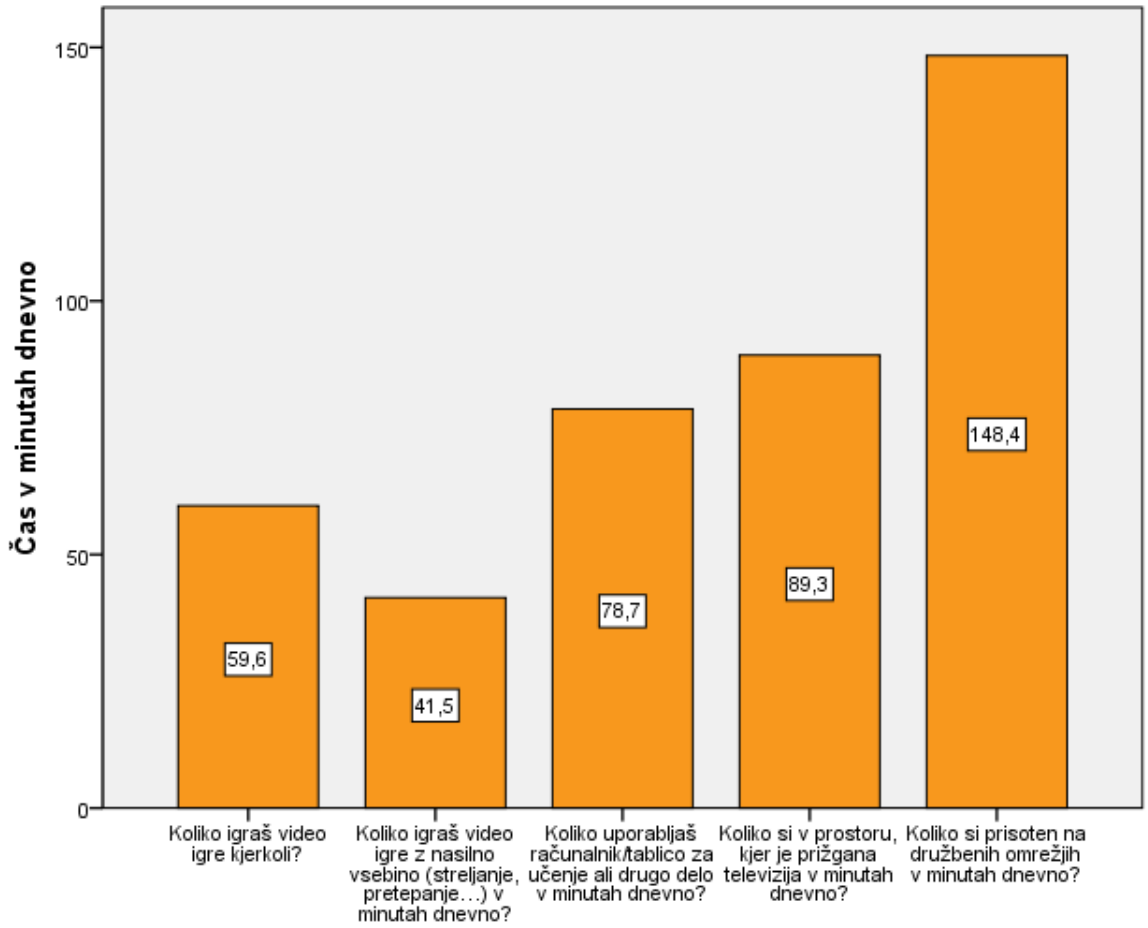

V povprečju igra srednješolec dnevno skoraj eno uro video iger. Presenetljiv je podatek, da v povprečju srednješolci igrajo video igre z nasilno vsebino (pretepanje, streljanje …) skoraj tri četrt ure dnevno. Celotno igranje video iger je skoraj uro dnevno. Na družbenih omrežjih so prisotni v povprečju dve uri in pol dnevno.

Slika 55: Koliko časa srednješolci igrajo video igre?

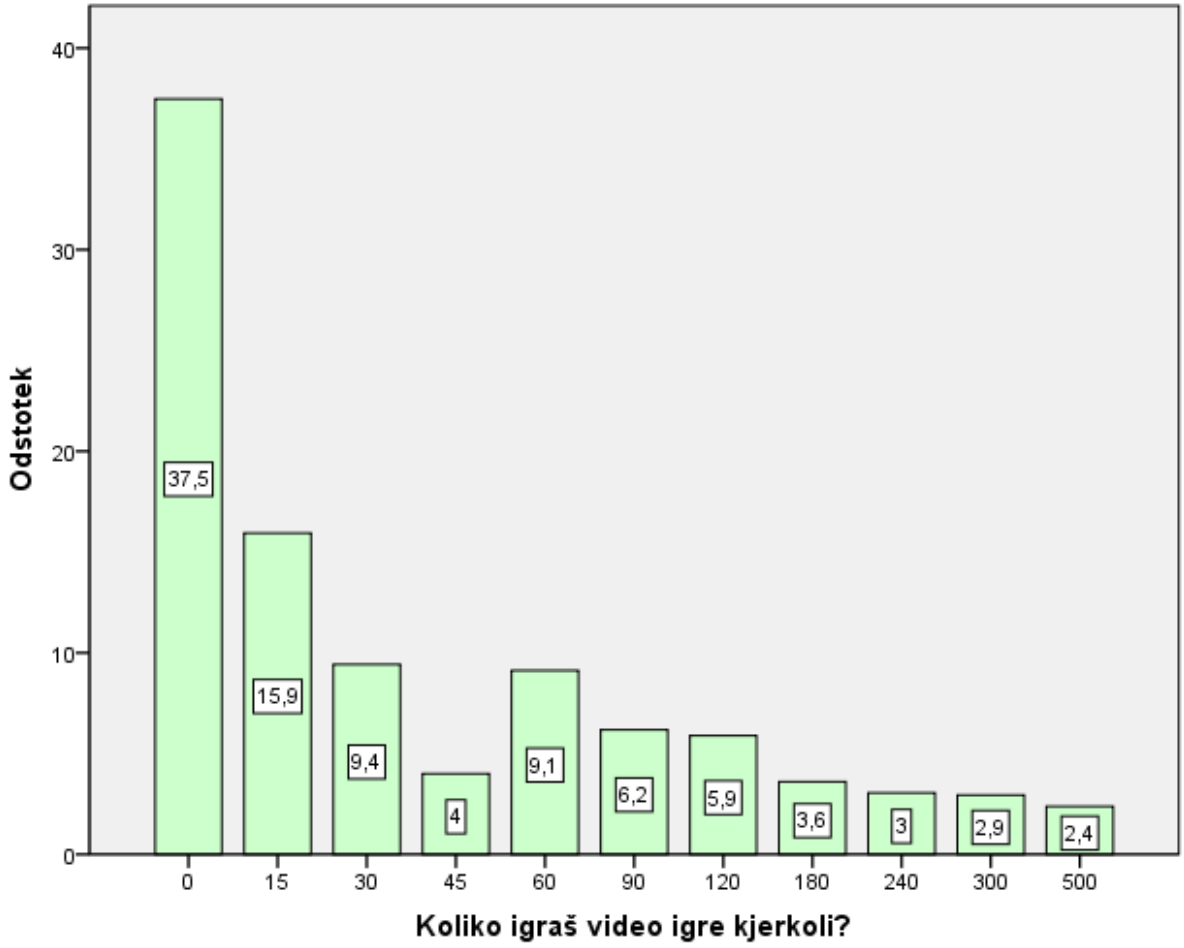

Video igre igra (15 minut ali več) skoraj dve tretjini srednješolcev. Dve uri ali več pa igra video igre 12% vprašanih. Okvirno tretjina jih igra video igre uro ali več dnevno.

Slika 56: Koliko časa srednješolci igrajo video igre glede na spol?

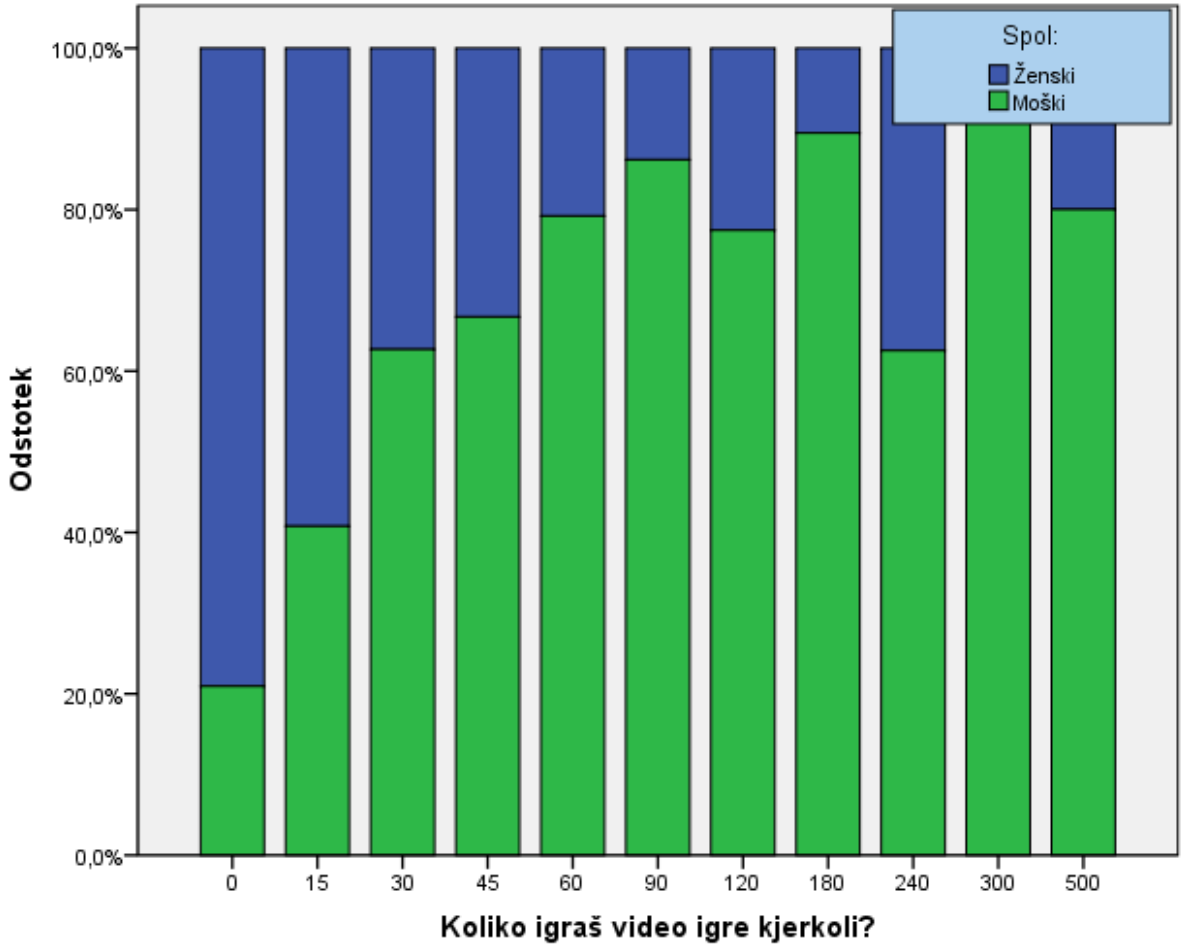

Iz slike je razvidno, da video igre igra veliko več srednješolcev kot srednješolk. Več igrajo video igre v mestih, večjih razlik glede starosti nismo opazili.

Slika 57: Koliko časa srednješolci igrajo video igre z nasilno vsebino?

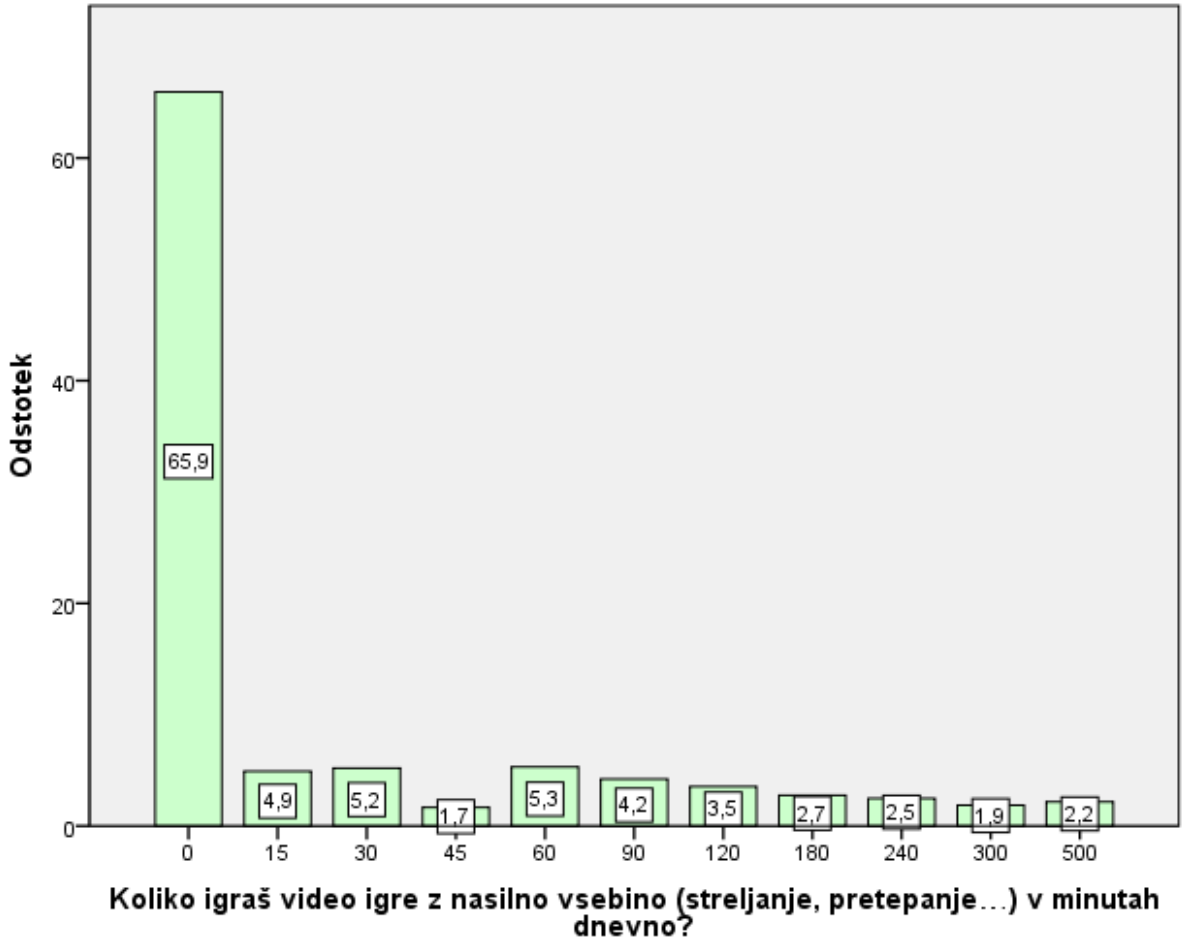

Video igre z nasilno vsebino igra več kot 3 ure ali več dnevno skoraj 10 % srednješolcev. Dve tretjini srednješolcev ne igra iger z nasilno vsebino. Večino iger z nasilno vsebino igrajo srednješolci in ne srednješolke. Precej več igrajo video igre z nasilno vsebino v mestih in malo več jih igrajo starejši srednješolci.

Slika 58: Koliko časa so srednješolci v prostoru, kjer je prižgana TV

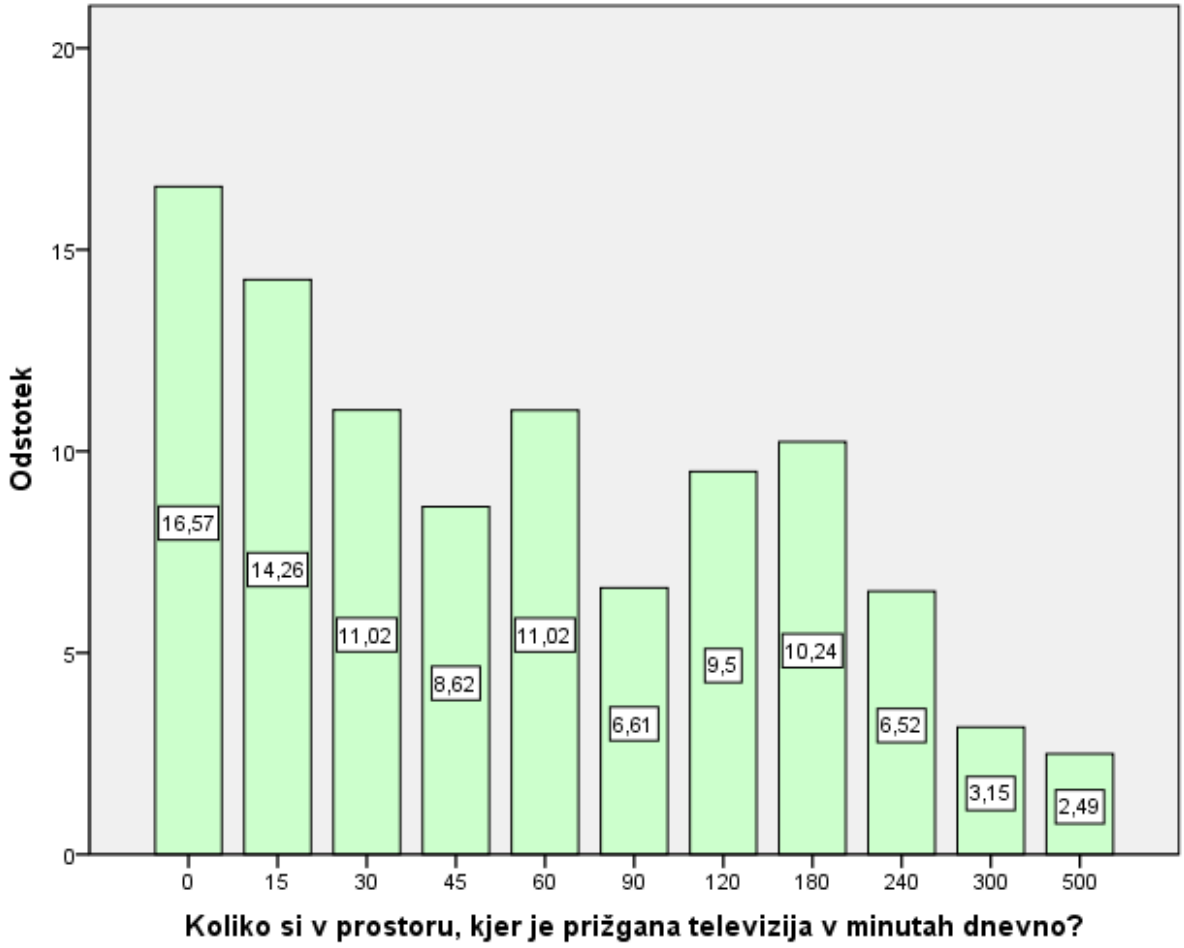

V prostoru, kjer je prižgana TV, je vsaj 15 minut dnevno več kot 80% srednješolcev. Večjih razlik glede demografije ni razvidnih.

Slika 59: Koliko časa so srednješolci prisotni na družbenih omrežjih

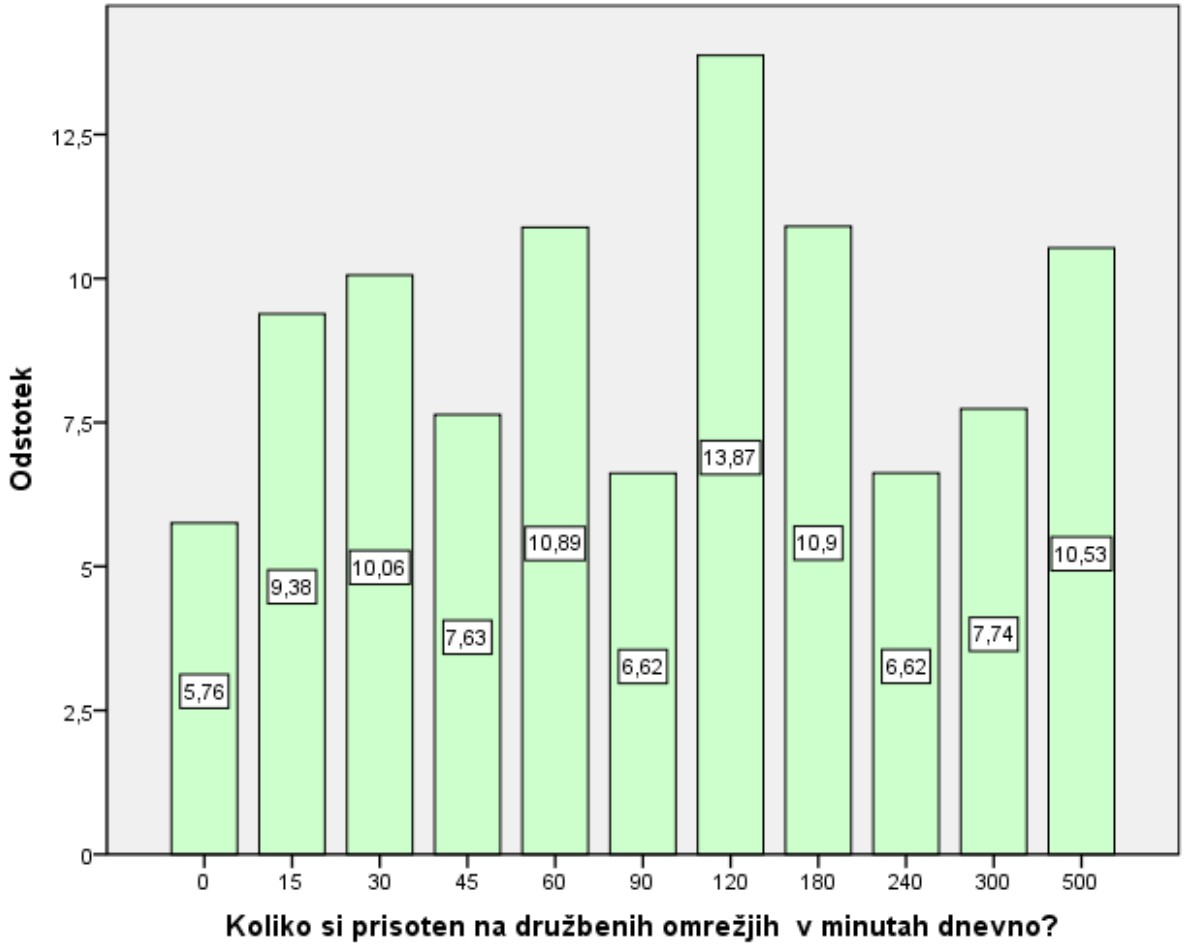

Na družbenih omrežjih ni prisoten le eden od 20 srednješolcev. Dve uri ali več dnevno preživi na družbenih omrežjih skoraj polovica srednješolcev.

Slika 60: Odstotek srednješolcev na družbenih omrežjih glede na spol in čas

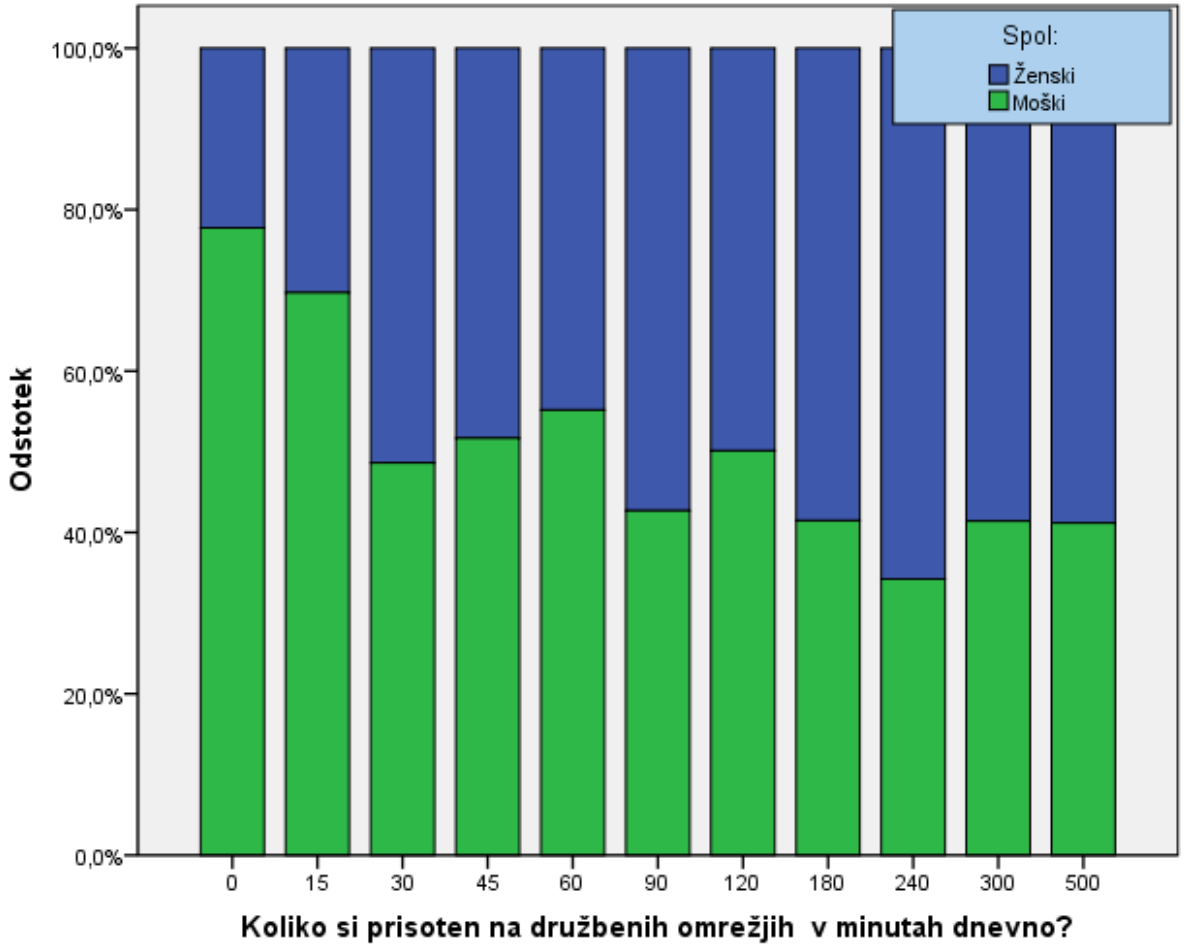

Iz slike je razvidno, da so pri primerjavi med spoloma dalj časa na družbenih omrežjih prisotne srednješolke. Med tistimi, ki na družbenih obrežjih sploh niso prisotni, je več kot tri četrtine srednješolcev. Druge razlike niso opazne.

Objava informacij na spletu

Slika 61: Objava osebnih informacij/slik na internetu (ali imaš objavljeno)

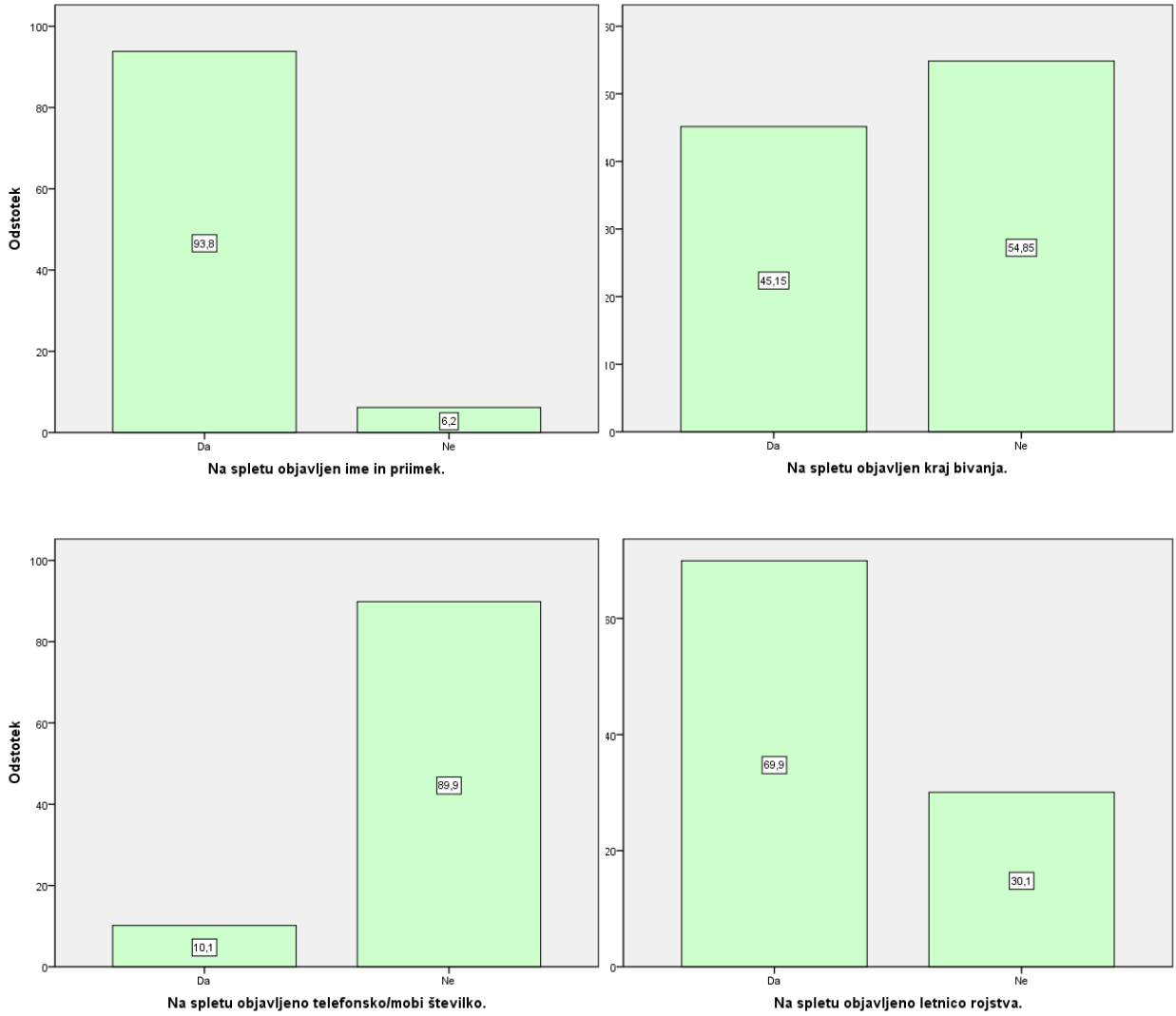

Na spletu ima objavljen ime in priimek skoraj 94 % srednješolcev. Kraj bivanja 45 %, številko mobilnega telefona dobrih 10 %, letnico rojstva slabih 70 %.

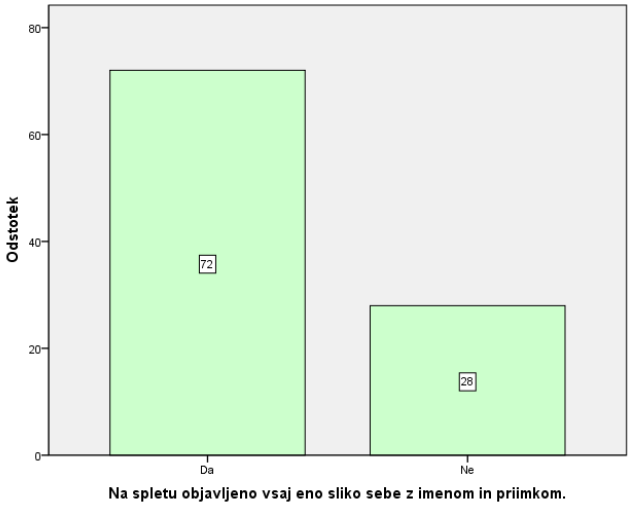

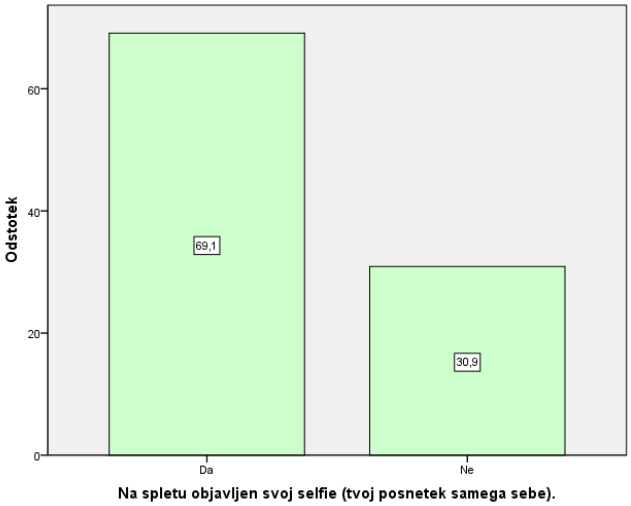

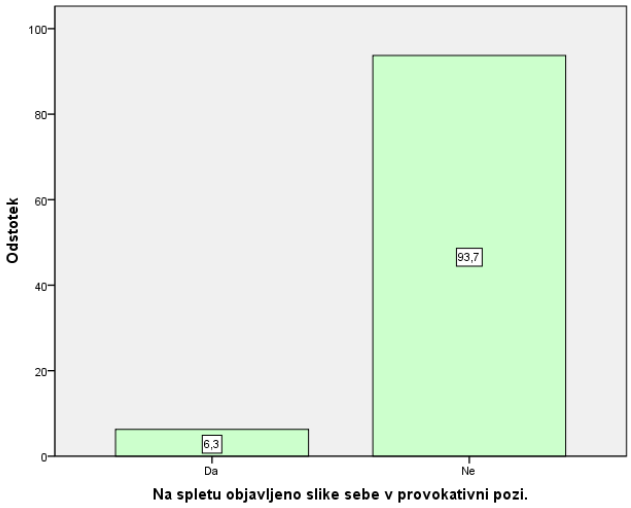

Vsaj eno sliko z imenom in priimkom ima objavljenih 72 %. Sliko sebe v provokativni pozi ima na spletu objavljeno dobrih 6 %, medtem ko pa ima svoj selfie objavljenih več kot 2/3 srednješolcev. Presenetljivo imajo večkrat objavljene informacije glede imena in priimka mlajši srednješolci (do 16 let), kraj bivanja precej več mestni srednješolci.

Telefonsko številko ima objavljeno veliko več srednješolcev kot srednješolk. Sliko s provokativno pozo imajo večkrat objavljeni srednješolci, ki živijo v mestih, ni pa večjih razlik glede spola. Zanimivo je, da ima svoj selfi objavljeno precej več srednješolk.

Slika 62: Že objavil informacije/slike na internetu

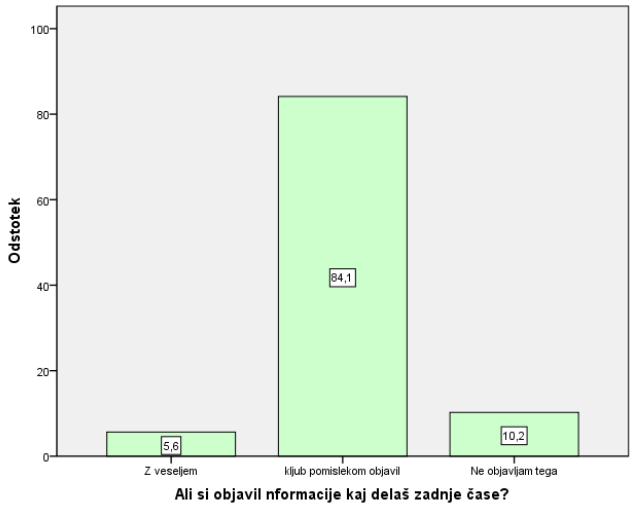

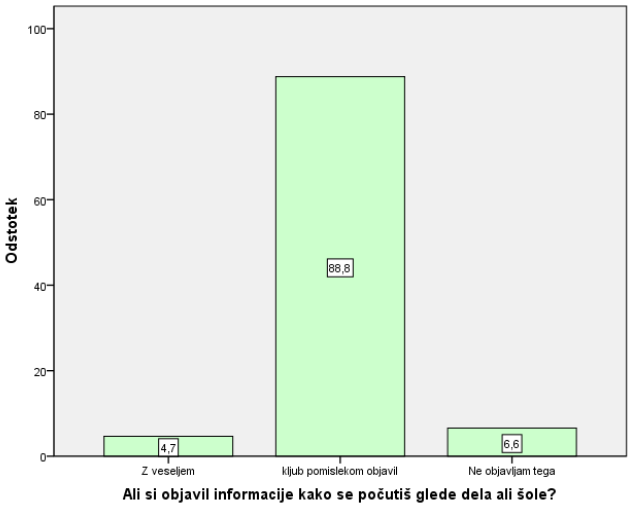

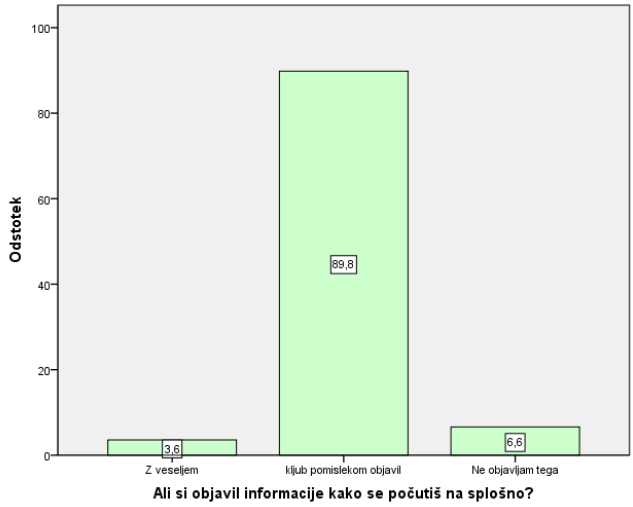

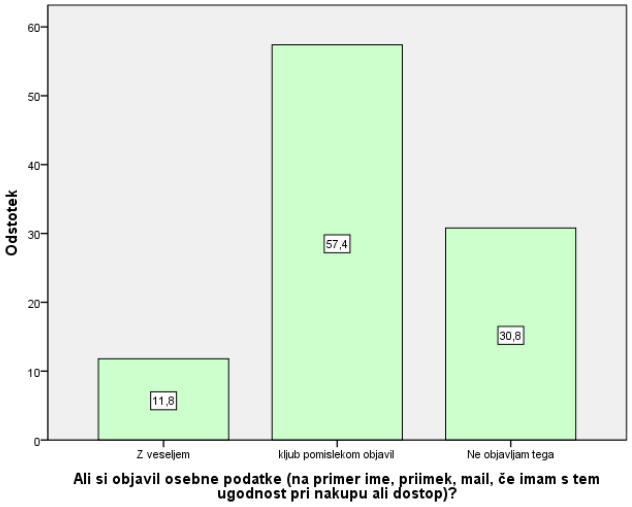

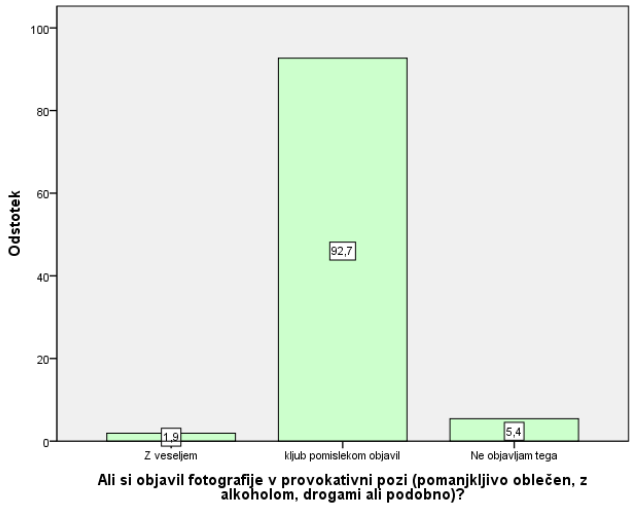

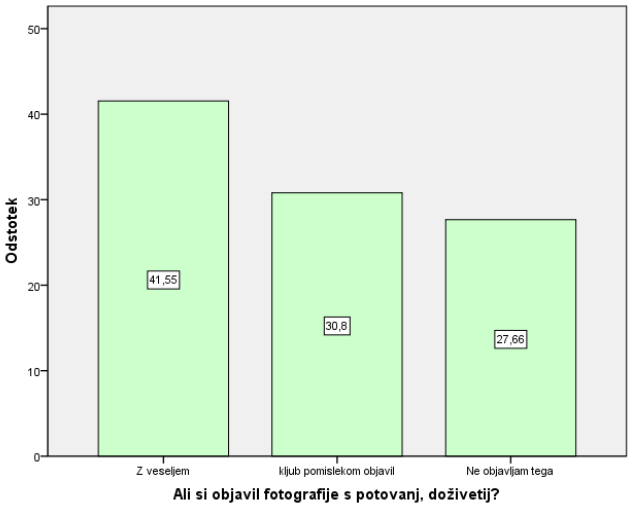

Informacije, kaj dela zadnje čase, še ni objavil le eden od desetih srednješolcev. Informacije, kako se počuti na splošno, pa le eden na petnajst srednješolcev. Podobno velja za informacije, kako se počutijo glede dela ali šole. Fotografije s potovanj, doživetij, ni objavil le vsak četrti srednješolec. Več bi fotografije objavile z veseljem dekleta. Kljub pomislekom ali z veseljem je fotografije v provokativni pozi objavilo kar 19 od 20 srednješolcev (še več moškega spola). Veliko večkrat je s pogostostjo objave provokativnih fotografij povezano mestno bivanje in starost nad 16 let. Osebne podatke, če so imeli s tem ugodnosti pri nakupu, je objavilo kar 7 od 10 srednješolcev.

Slika 63: Že objavil slike drugih na internetu

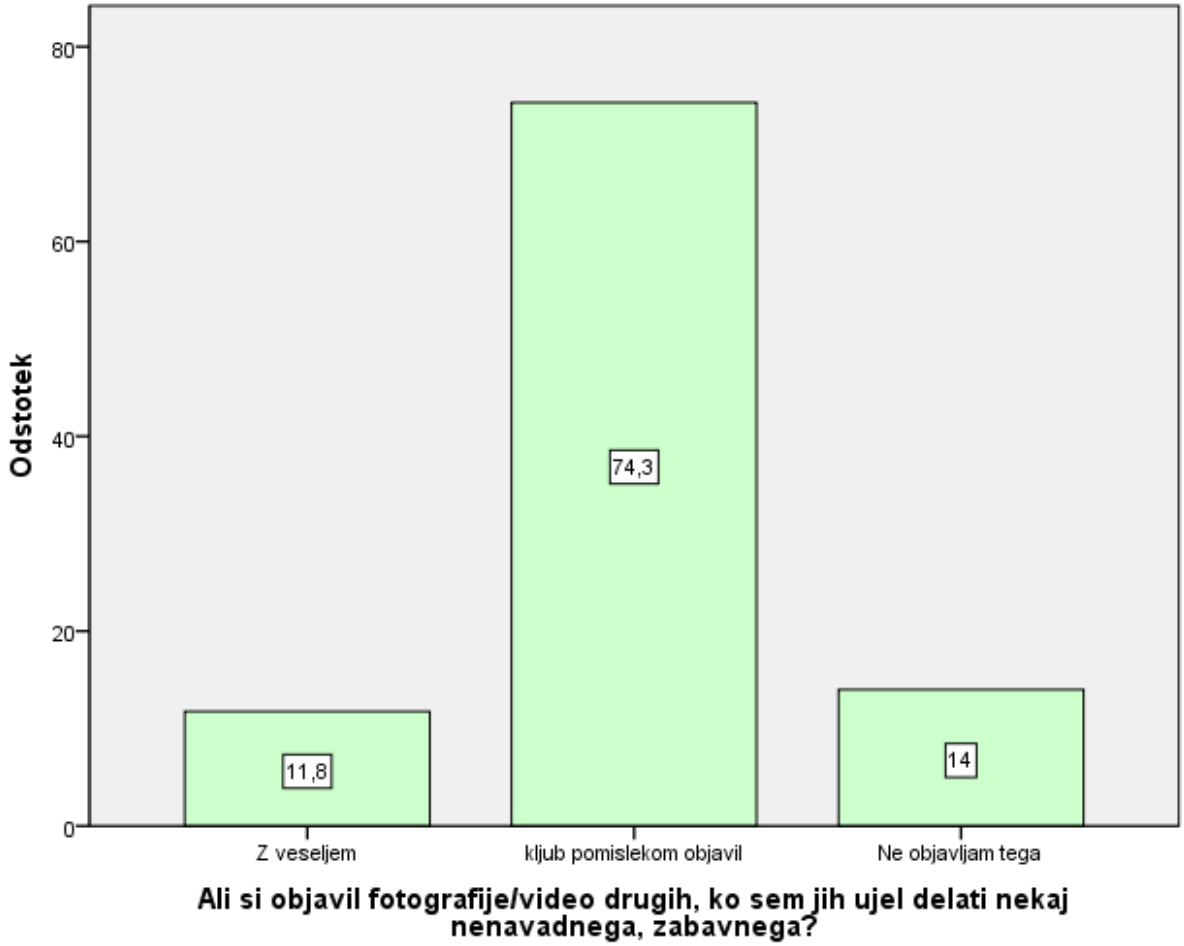

Fotografije oz. video drugih, ki so jih ujeli delati nekaj nenavadnega ali zabavnega, ni objavilo le 14 % srednješolcev.

6.3 Preverjanje informacij na spletu

Slika 64: Preverjanje informacij ob prvem obisku spletne strani

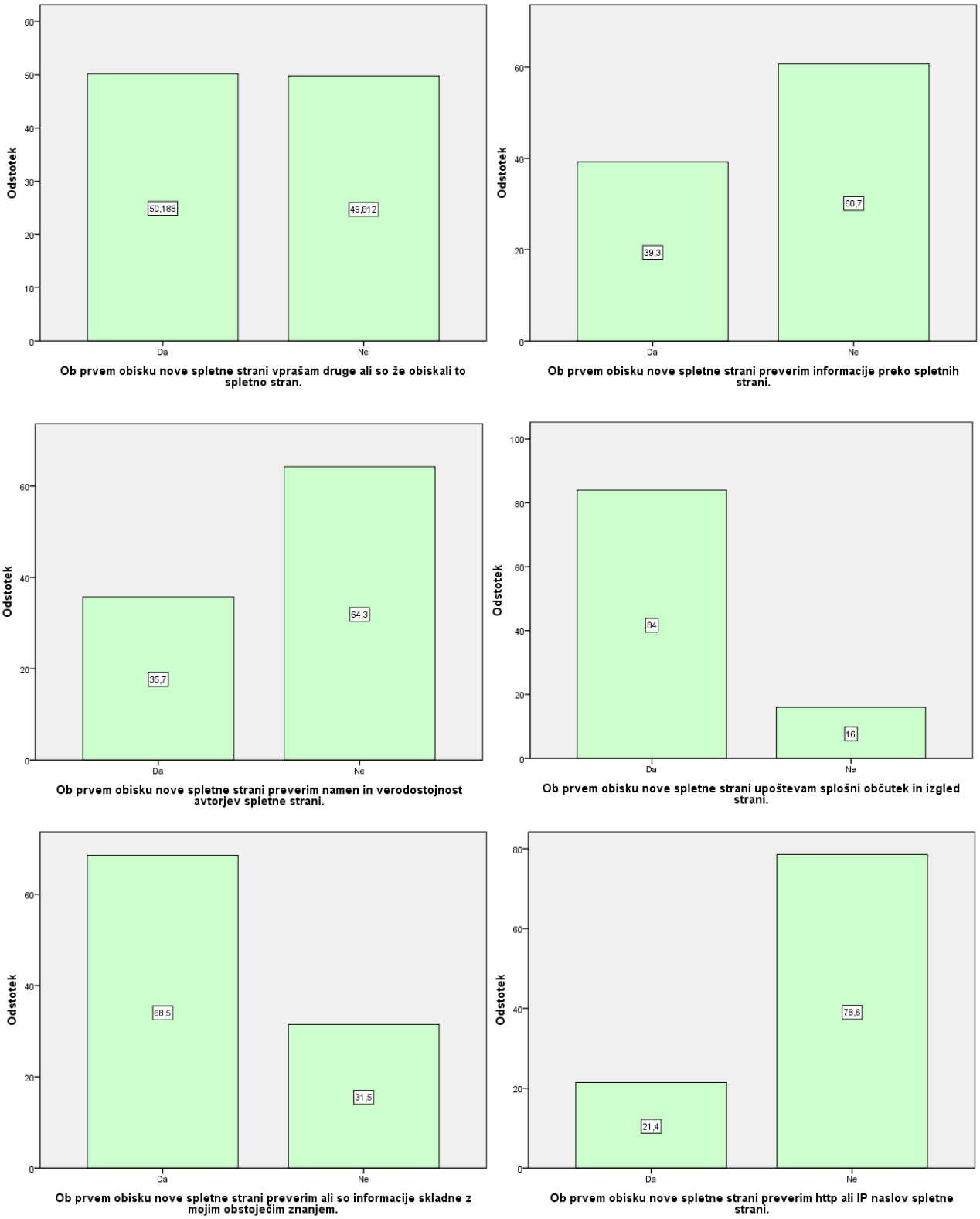

Ob prvem obisku nove spletne strani preveri IP naslov dobra petina srednješolcev, informacije pa slabih 40 %. Na splošni občutek in izgled strani se zanaša pet od šestih srednješolcev. Okvirno dve tretjini pa jih preveri informacije, če so skladne z njihovim obstoječim znanjem. Tretjina srednješolcev preveri namen in verodostojnost avtorjev spletne strani. Dobra polovica pa vpraša druge, ali so že obiskali to spletno stran.

Več preverjajo IP naslov srednješolci kot srednješolke (verjetno zaradi tehničnega poznavanja), slednje pa večkrat vprašajo druge. Drugih razlik glede demografije ni zaznati.

6.4 Zaupanje v informacije

Slika 65: Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici glede zaupanja v vire informacij

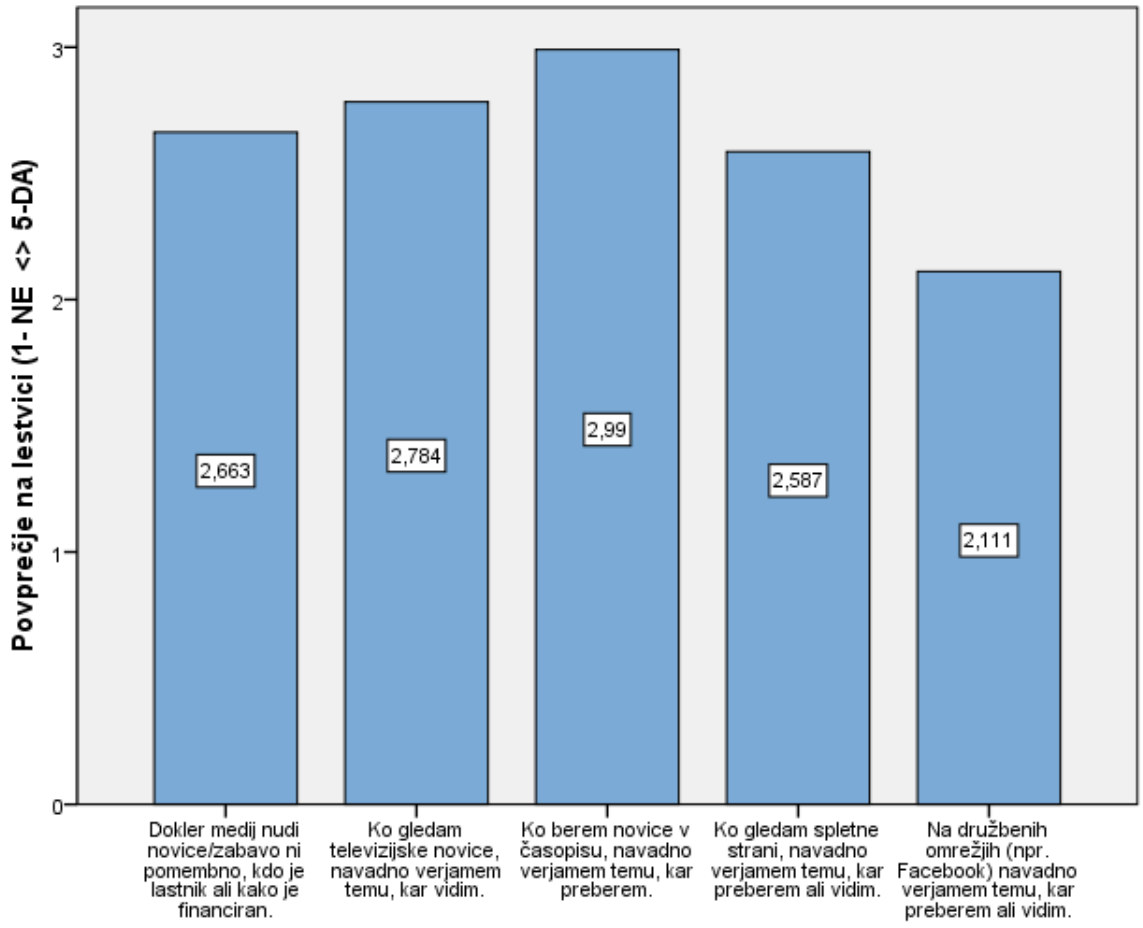

Srednješolcinavadno najmanj verjamejo temu, kar preberejo ali vidijo na družbenih omrežjih (povprečna ocena 2,1 na 5-stopenjski Likertovi lestvici). Najbolj verjamejo novicam v časopisu (2,9), temu sledi TV (2,7) in splet (2,5). Povečini se srednješolci sicer ne strinjajo s trditvijo, da dokler medij nudi dobre novice, ni pomembno, kdo je lastnik (povprečje 2,6 je nižje od sredine 3). S to trditvijo se delno ali popolno strinja slaba četrtina vprašanih in več srednješolci kot srednješolke. Podobno dobra četrtina verjame TV novicam, dobra tretjina časopisom in le šestina spletnim stranem. Na družbenih omrežjih verjame, kar preberejo ali vidijo, le 7 % srednješolcev. Na drugi strani jih več kot 2/3 ne verjame temu, kar prebere ali vidi na družbenih omrežjih (ostali so neodločeni).

Ženske in mlajši srednješolci navadno v povprečju manj verjamejo medijem.

6.5 Zdravje (telesno in duševno)

Slika 66: Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici glede preučevanih trditev

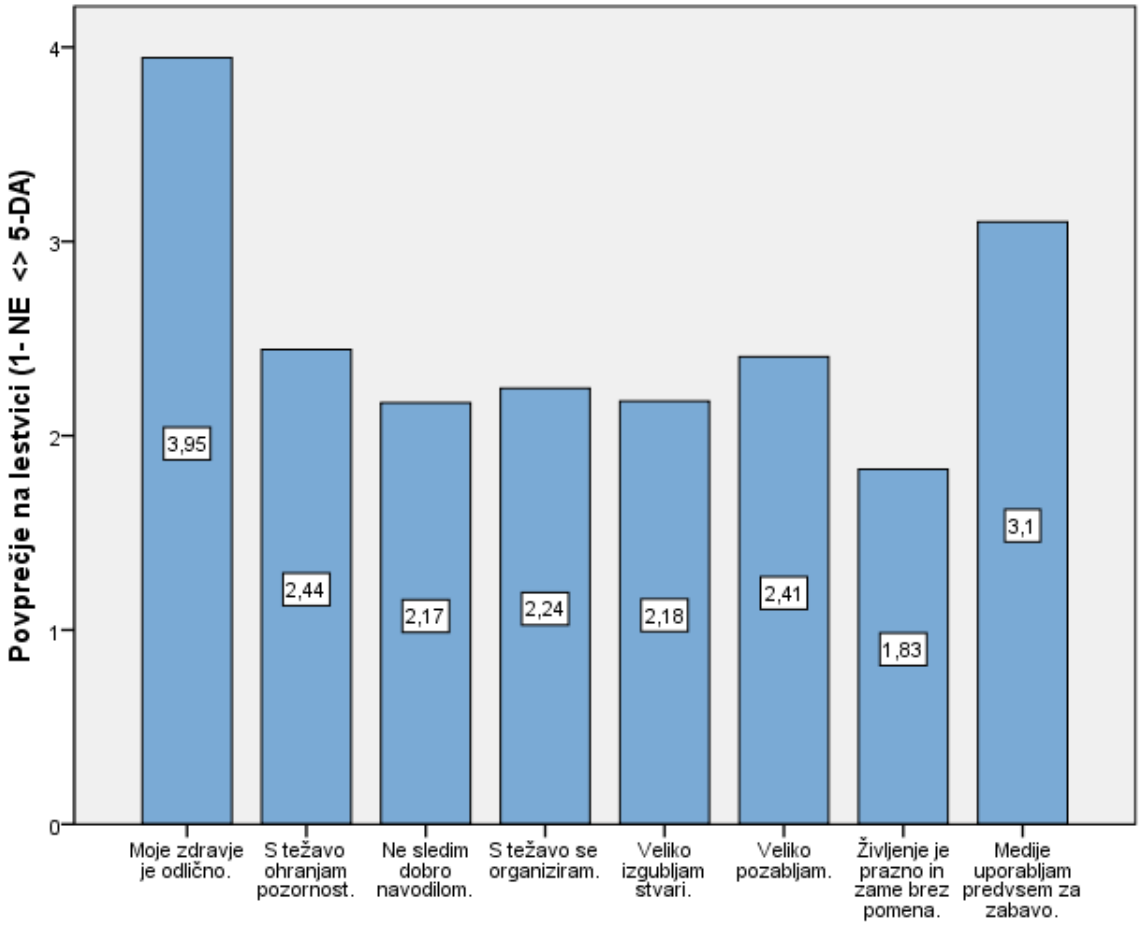

11 % se ne strinja s trditvijo »moje zdravje je odlično«, kljub temu v povprečju srednješolci to trditev visoko ocenjujejo (3,9 na 5-stopenjski lestvici). S trditvijo se popolnoma ali delno strinja več kot 7 od 10 srednješolcev.

S težavo ohranja pozornost dobra petina (povprečje na trditev »s težavo ohranjam pozornost« je 2,5 na 5-stopenjski Likertovi lestvici) in sicer več fantje kot dekleta. Navodilom ne sledi slaba šestina. Podobno so se srednješolci opredelili do trditve »s težavo se organiziram« in »veliko

izgubljam stvari«. S trditvijo »veliko pozabljam« se popolnoma ali delno strinja 18,1 % vprašanih srednješolcev. Izgubljajo in pozabljajo bolj dekleta kot fantje.

S trditvijo »življenje je porazno in zame brez pomena« se ne strinja dobre tri četrtine vprašanih. Na drugi strani se popolnoma strinja 6,3 % srednješolcev, delno pa dodatnih 5,1 %. Skupaj tako vsak deveti srednješolec ne vidi pomena v življenju.

Medije uporablja predvsem za zabavo skoraj 40 % vprašanih srednješolcev, malo manj kot 30 % se jih glede te trdite ni moglo opredeliti.

6.6 Zaželeno in neželeno vedenje v zadnjem mesecu/letu

Vsaj enkrat v zadnjem mesecu je bilo intenzivno telesno dejavnih 97,5 % srednješolcev. 20-krat ali več v zadnjem mesecu pa več kot polovica. V povprečju je bil srednješolec telesno aktiven več kot 20 minut dnevno okvirno 17 dni v zadnjem mesecu. Vsaj enkrat v zadnjem mesecu je kadila cigarete slaba četrtina srednješolcev (precej več fantov med rednimi kadilci). Vsaj eno alkoholno pijačo je spilo slabih šest izmed desetih (več fantov med rednimi uživalci). Prepovedane droge je uživalo vsaj enkrat v mesecu 13,5 % srednješolcev (več fantov med rednimi uživalci). Orožje jih je imelo pri sebi vsaj enkrat v zadnjem mesecu 13,1 %. Dobrih 5 % pa je orožje vsaj enkrat v zadnjem mesecu prineslo tudi v šolo (precej več fantov in mestni srednješolci).

Slika 67: Pogostost specifičnega zaželenega in nezaželenega vedenja v zadnjem mesecu glede na izbrana vprašanja.

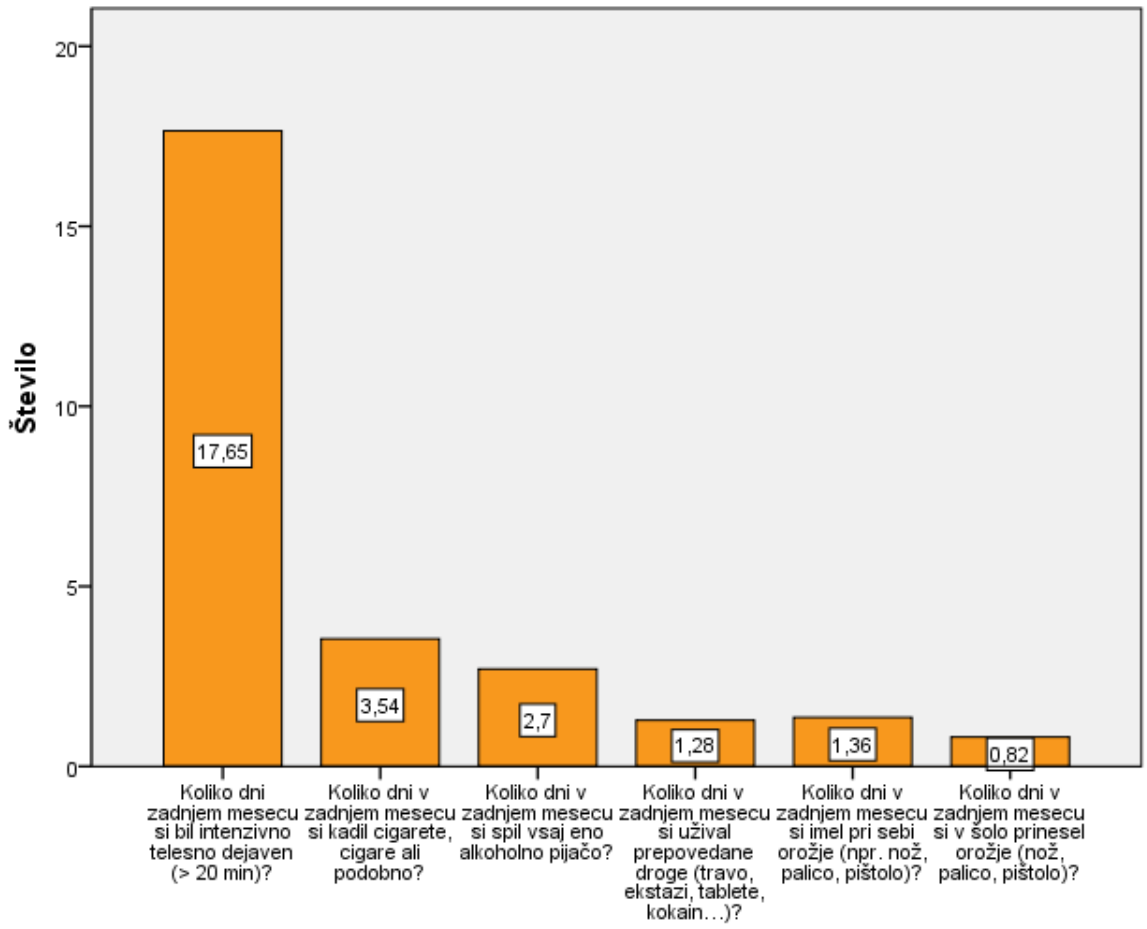
Število
20
15
10
5
0
17,65
3,54
2,7
1,28
1,36
0,82
Koliko dni zadnjem mesecu si bil intenzivno telesno dejaven (> 20 min)?
Koliko dni v zadnjem mesecu si kadil cigarete, cigare ali podobno?
Koliko dni v zadnjem mesecu si spil vsaj eno alkoholno pijačo?
Koliko dni v zadnjem mesecu si užival prepovedane droge (travo, ekstazi, tablete, kokain…)?
Koliko dni v zadnjem mesecu si imel pri sebi orožje (npr. nož, palico, pištolo)?
Koliko dni v zadnjem mesecu si v šolo prinesel orožje (nož, palico, pištolo)?

Slika 68: Pogostost specifičnega nezaželenega vedenja v zadnjem letu

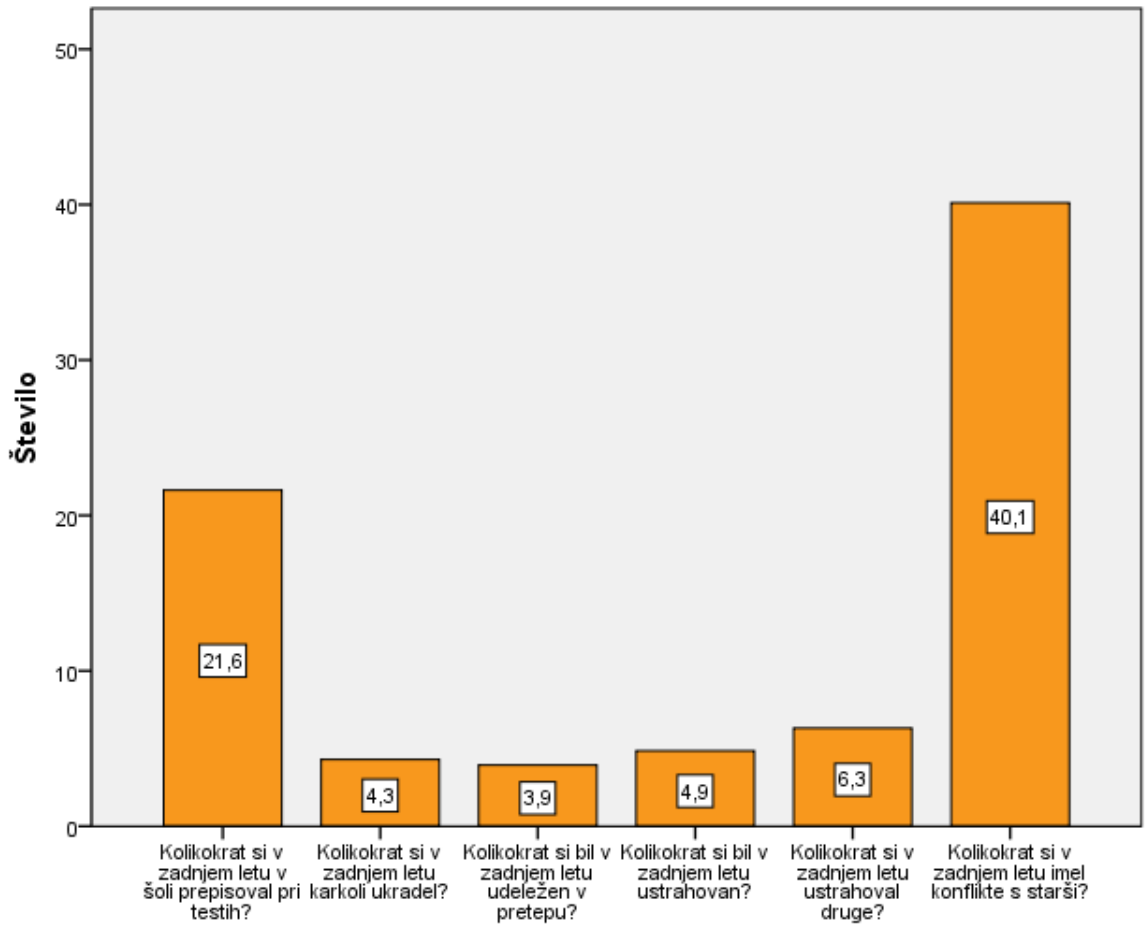

Le dobra četrtina v zadnjem letu ni prepisovala pri testih (večkrat prepisujejo fantje). 15 % jih je v zadnjem letu vsaj enkrat nekaj ukradlo (precej večji odstotek fantov). Malo manj kot vsak peti srednješolec je bil v zadnjem letu vsaj enkrat udeležen v pretepu. Med udeleženci pretepov je veliko več fantov. V zadnjem letu jih je bila četrtina vsaj enkrat ustrahovanih, vsak trideseti pa je ustrahovan vsaj enkrat na mesec (več deklet kot fantov; več na podeželju; več mlajših). Pri tem je 17 % vsaj enkrat v zadnjem letu ustrahovalo druge (več fantov). Le slabih 15 % jih v zadnjem letu ni imelo konflikte s starši. 5 % jih ima konflikte s starši vsak dan. Konflikte imajo večkrat dekleta; srednješolci, ki živijo v mestih.

Slika 69: Pogostost nezaželenega vedenja zlasti v odnosih do drugih in do lastnine v zadnjem letu

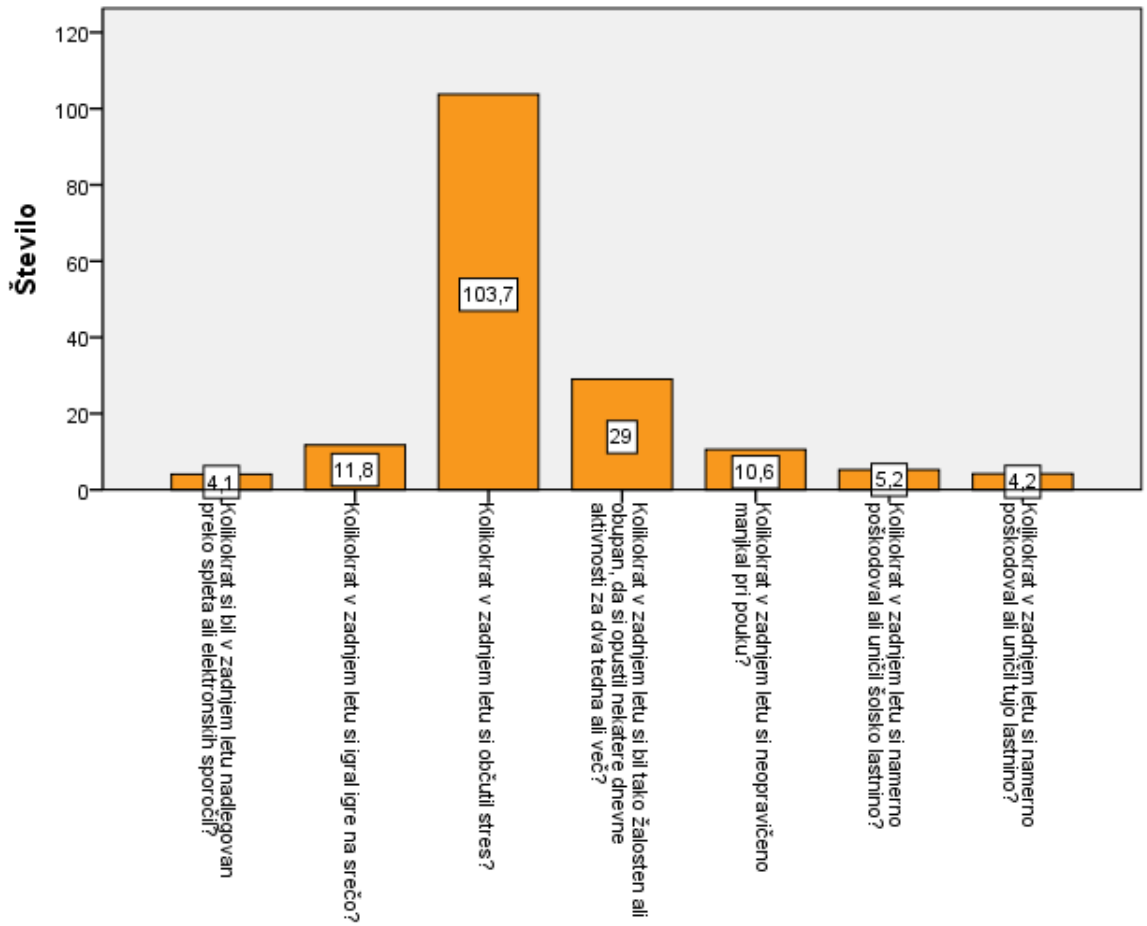

Dobra petina je bila v zadnjem letu nadlegovana preko spleta ali elektronskih sporočil vsaj enkrat (v povprečju 4,1100 - kot prikazuje zgornja slika). Tretjina jih je igrala igre na srečo vsaj enkrat v zadnjem letu. Vsak deseti srednješolec igra vsaj enkrat mesečno. Igre na srečo so igrali precej večkrat fantje in srednješolci, ki živijo v mestih.

Manj kot 5 % srednješolcev v zadnjem letu ni občutilo stresa. Skoraj polovica ga občuti vsaj enkrat tedensko. Veliko več občutijo stres dekleta in starejši.

V zadnjem letu je bilo 2/3 srednješolcev vsaj enkrat tako žalostnih in obupanih, da so opustili nekatere dnevne aktivnosti za 2 tedna ali več (večkrat dekleta). Vsak trideseti (eden v vsakem razredu) se tako počuti vsak dan.

Malo manj kot 50 % jih ni v zadnjem letu neupravičeno manjkalo pri pouku. Skoraj 10 % jih neupravičeno manjka tedensko. Pri pouku so večkrat manjkali fantje.

Tujo lastnino je uničilo vsaj enkrat v zadnjem letu 18 % srednješolcev (veliko več fantov kot deklet in srednješolcev v mestih). Vsak osmi srednješolec je namerno uničil tudi šolsko lastnino v zadnjem letu in tudi tu je med uničevalci precej več fantov.

Slika 70: Splošna ocena zadovoljstva z življenjem

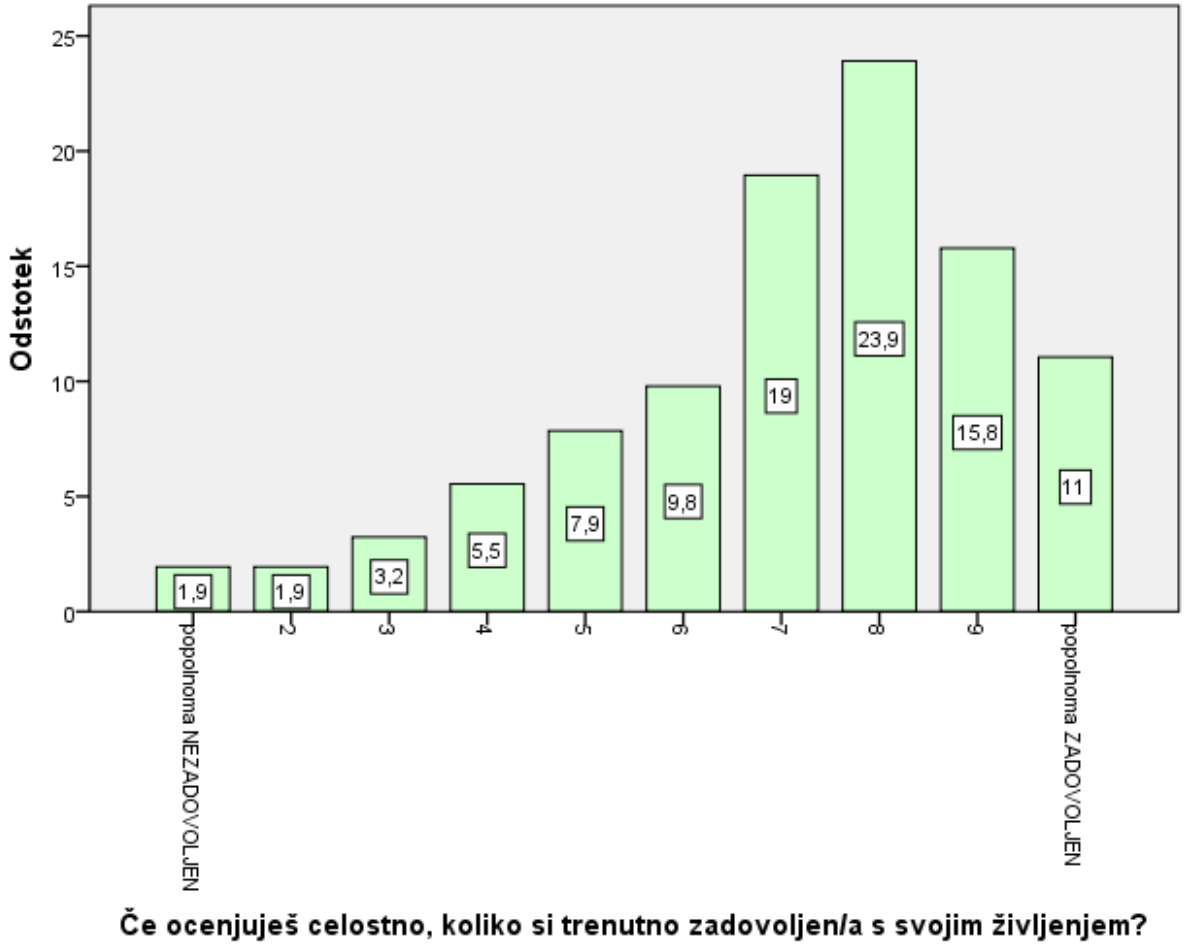

Več kot petina srednješolcev je negativno oz. z oceno manj kot 5 na 10-stopenjski lestvici ocenila zadovoljstvo s svojim življenjem.

6.7 Povezava mediji in nezaželeno vedenje

V podpoglavju analiziramo različne negativne in pozitivne vidike vedenja srednješolcev v povezavi z uporabo tradicionalnih medijev in družbenih omrežij. Da bi v relativnem (ne v absolutnem pogledu) analizirali razlike med različnimi uporabniki, smo v okviru analize združili (sešteli) naslednje z mediji in ekrani povezane aktivnosti (mogoče je prekrivanje časa izpostavljenosti) in uporabili naslednja termina:

Uporabniki tradicionalnih medijev : Kolikor je mogoče natančno oceni, koliko povprečno na dan:

- gledaš televizijo, video ali filme (posneto ali v živo)
- poslušaš radio
- poslušaš glasbo (posneto)
- bereš revije, časopise in ostale tiskane medije v papirni obliki

Uporabniki ekranov: Kolikor je mogoče natančno oceni, koliko povprečno na dan:

- gledaš televizijo, video ali filme (posneto ali v živo)
- uporabljaš računalnik/tablico za vse namene skupaj]
- uporabljaš mobilni telefon za vse namene skupaj
- igraš video igre (konzole)

Zavedamo se možnosti prekrivanja časov izpostavljenosti, ki pa bi jih bilo mogoče odpraviti z nadaljnimi raziskavami zlasti z vodenjem časovnih dnevnikov. Kljub navedeni pomanjkljivosti pa je ravno zaradi uporabe različnih medijev na različnih platformah seštevanje in posledična analiza zlasti v relativni primerjavi večjih srednjih in manjših uporabnikov smiselna in upravičljiva.

V prilogi »Srednješolci 2016-križanje mediji.docx« smo analizirali tudi povezave s pasivnim gledanjem televizije in izpostavljenostjo ekranom.

Bolj kot povprečje izpostavljenosti srednješolcev medijem so pomembne čedalje večje razlike med posamezniki. Srednješolce smo tako razdelili na tri skupine z okvirno primerljivim številom srednješolcev v vsaki skupini (meje okvirni 33 in 66 percentil oz. zgornja, srednja in spodnja tretjina):

Glede izpostavljenosti tradicionalnim medijem v celoti:

- srednješolci **majhni uporabniki tradicionalnih medijev** (3 ure ali manj dnevne izpostavljenosti) – N = 257
- srednješolci **srednji uporabniki tradicionalnih medijev** (med 3 in 6 ur dnevne izpostavljenosti) – N = 299
- srednješolci **veliki uporabniki tradicionalnih medijev** (več kot 6 ur dnevne izpostavljenosti) – N = 250

Glede izpostavljenosti ekranom v celoti:

- srednješolci **majhni uporabniki ekranov** (6 ure ali manj dnevne izpostavljenosti) – N = 313
- srednješolci **srednji uporabniki ekranov** (med 6 in 10 ur dnevne izpostavljenosti) – N = 242
- srednješolci **veliki uporabniki ekranov** (več kot 10 ur dnevne izpostavljenosti) – N = 251

Glede izpostavljenosti pasivni televiziji:

- srednješolci **majhni uporabniki pasivne televizije** (pol ure ali manj dnevne izpostavljenosti) – N = 239
- srednješolci **srednji uporabniki pasivne televizije** (med pol ure in 2 urami dnevne izpostavljenosti) – N = 289
- srednješolci **veliki uporabniki pasivne televizije** (več kot 2 uri dnevne izpostavljenosti) – N = 247

Glede uporabe družbenih omrežij:

- srednješolci **majhni uporabniki družbenih omrežjih** (uro ali manj dnevne izpostavljenosti) – N = 263
- srednješolci **srednji uporabniki družbenih omrežjih** (med 1 in 3 urami dnevne izpostavljenosti) – N = 250
- srednješolci **veliki uporabniki družbenih omrežjih** (več kot 3 ure dnevne izpostavljenosti) – N = 285

Slika 71: Odstotek fizično aktivnih dni glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

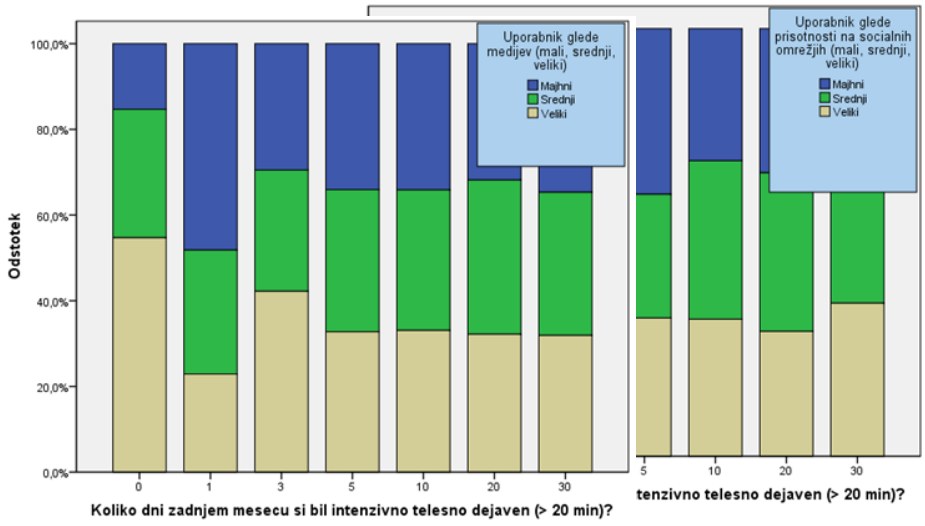

Opaziti je negativno povezavo: manjše število aktivnih dni za večje uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij. Podobno je za uporabnike pasivne televizije in ekranov.

Slika 72: Pogostost kajenja glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

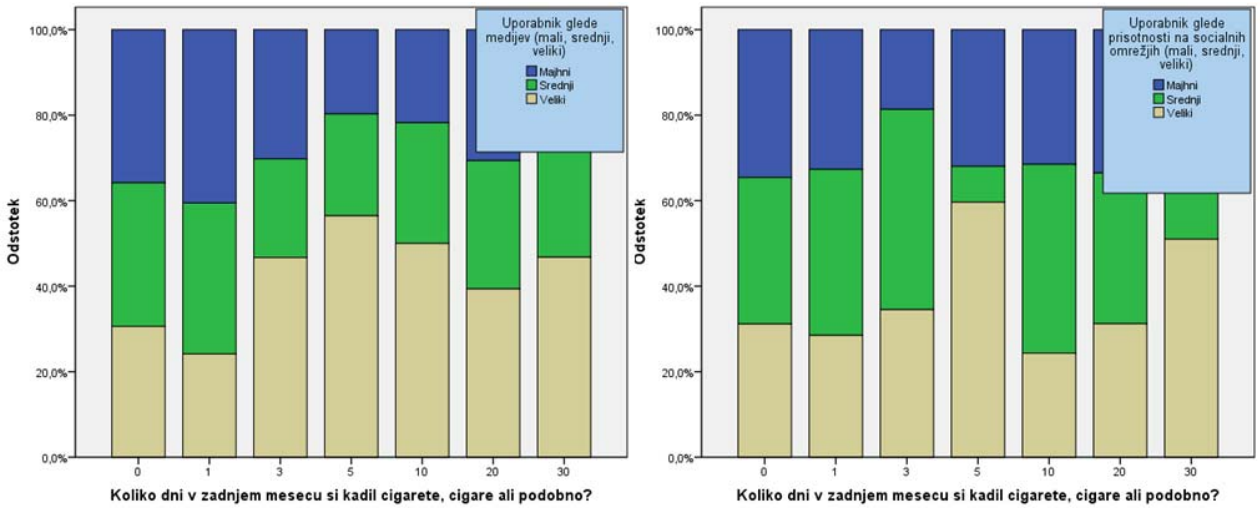

Čeprav razlike niso značilne, je na zgornji sliki vseeno videti povezavo med velikimi uporabniki televizije in družbenih omrežij in večjim številom dni kajenja v zadnjem mesecu.

Slika 73: Odstotek števila dni, ko srednješolec pije alkoholne pijače, glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij v povezavi z mediji

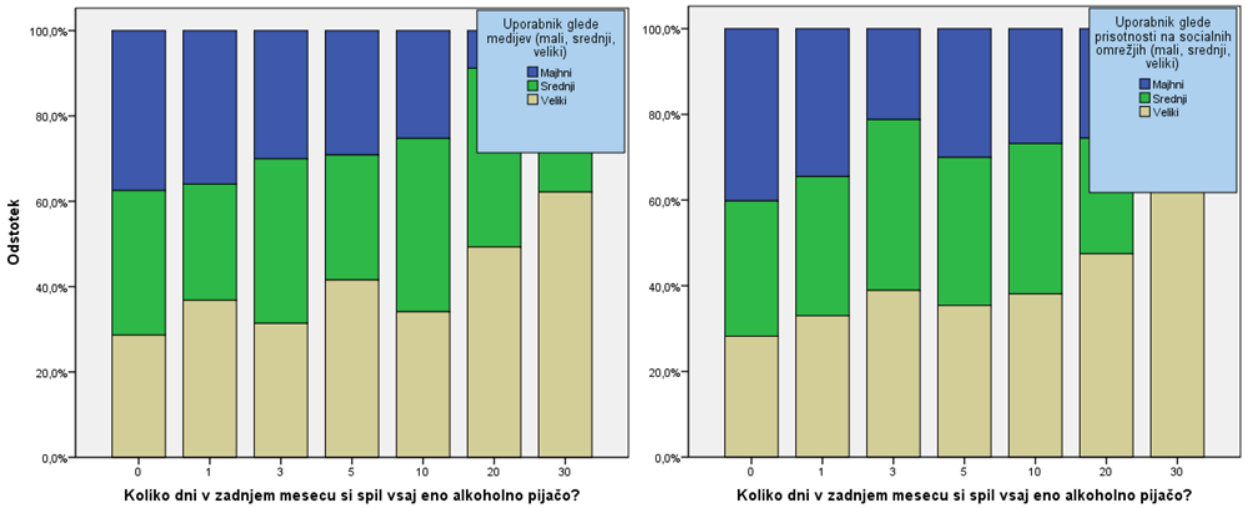

Pitje alkohola je povezano tako z večjimi uporabniki tradicionalnih medijev kot tudi z večjimi uporabniki družbenih omrežij, kar je dobro vidno iz zgornjih dveh slik.

Slika 74: Odstotek števila dni, ko je srednješolec prinesel v šolo orožje glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

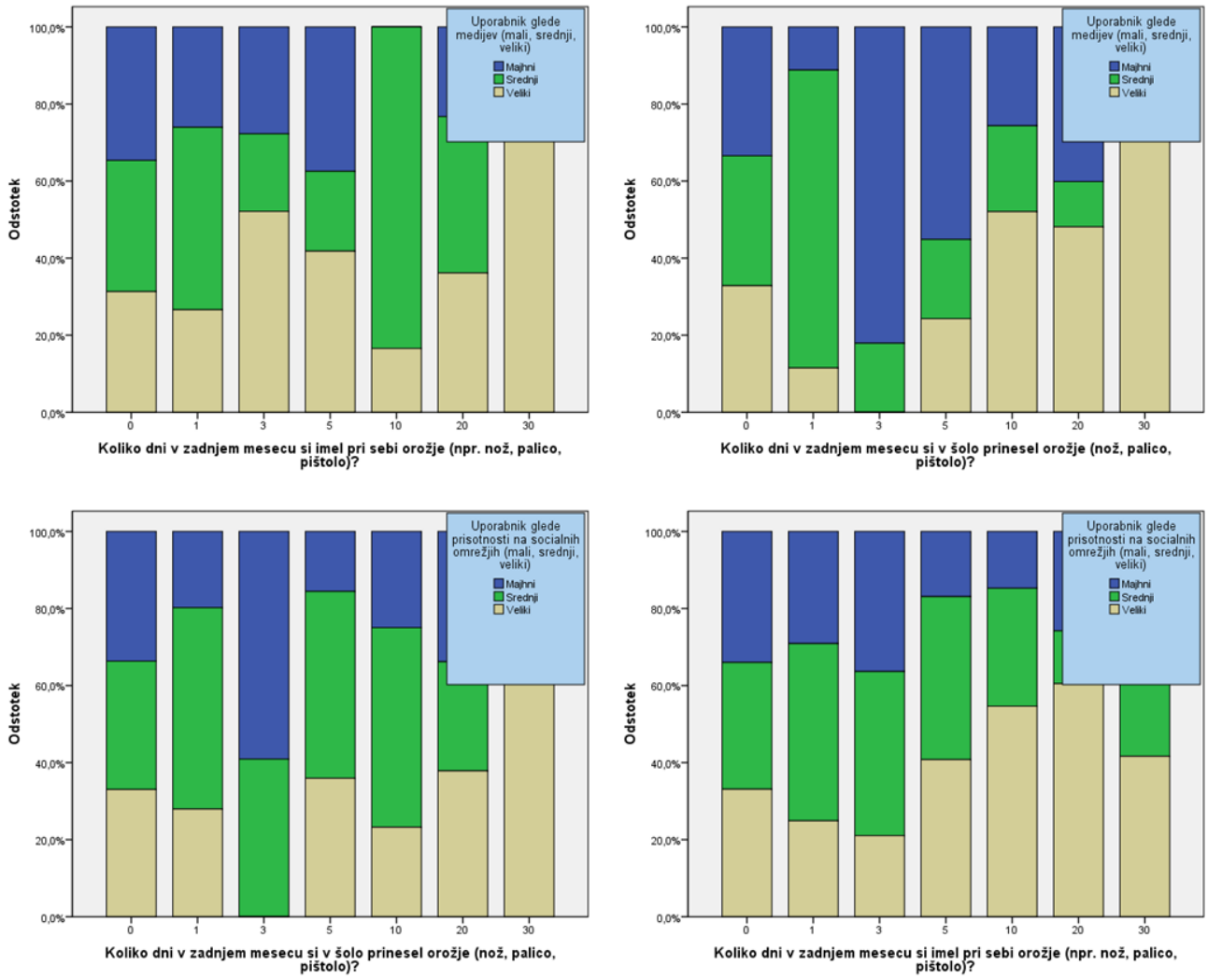

Na zgornji sliki je zlasti dobro vidna povezava med večjimi uporabniki tradicionalnih medijev in številom kolikokrat je v šolo prinesel orožje. Tudi ostale slike nakazujejo na povezavo z izpostavljenostjo medijem.

Slika 75: Odstotek števila dni, ko je srednješolec poškodoval ali uničil šolsko lastnino, glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

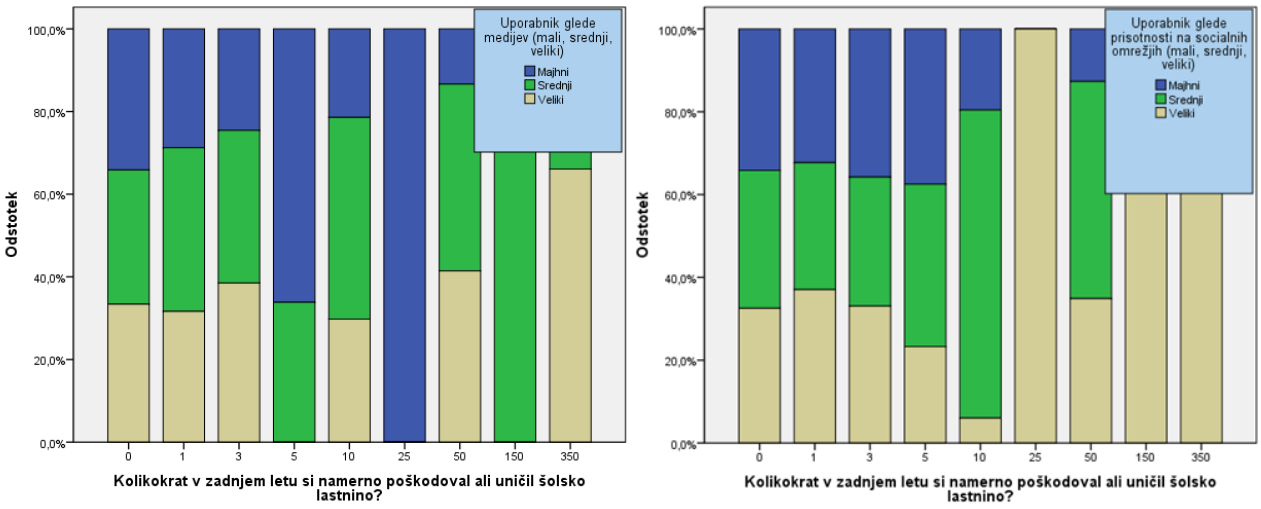

Lepo je vidna povezava med večjo uporabo družbenih omrežij v povezavi z večjim vandalizmom tako v šoli kot tudi na splošno. Zaradi manjših deležev srednješolcev, ki se ukvarjajo s temi aktivnostmi (zlasti večkrat), slike niso povsem linearne.

Slika 76: Odstotek števila dni, ko je srednješolec bil ustrahovan glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

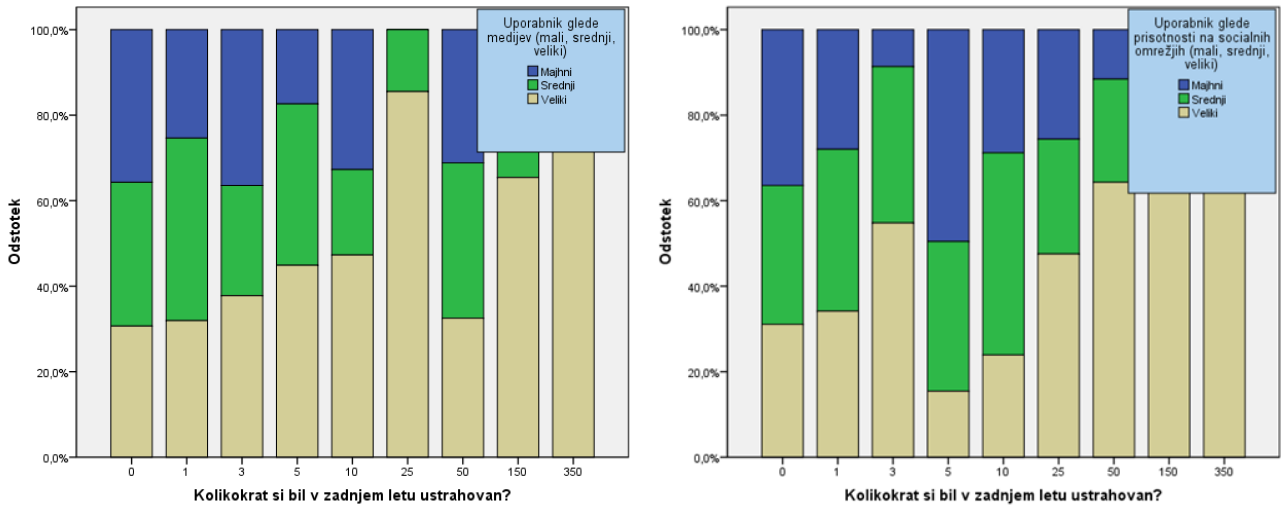

Večji uporabniki tradicionalnih medijev in družbenih omrežij so večkrat ustrahovani.

Slika 77: Odstotek števila dni, ko je srednješolec ustrahoval druge glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

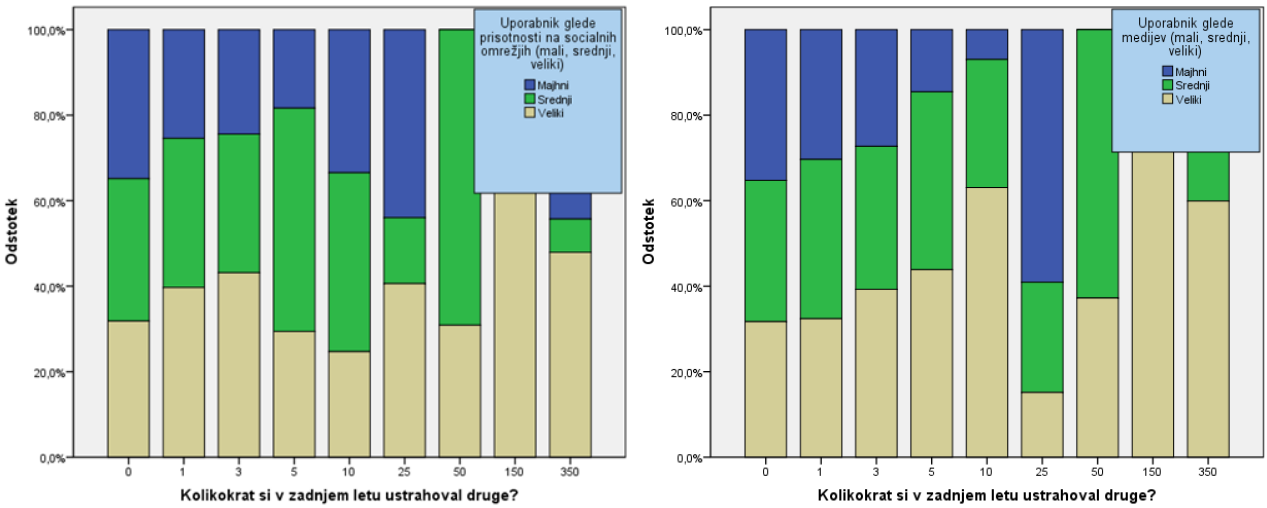

Večji uporabniki tradicionalnih medijev in družbenih omrežij večkrat ustrahujejo druge.

Slika 78: Odstotek števila dni, ko je srednješolec neopravičeno manjkal pri pouku glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

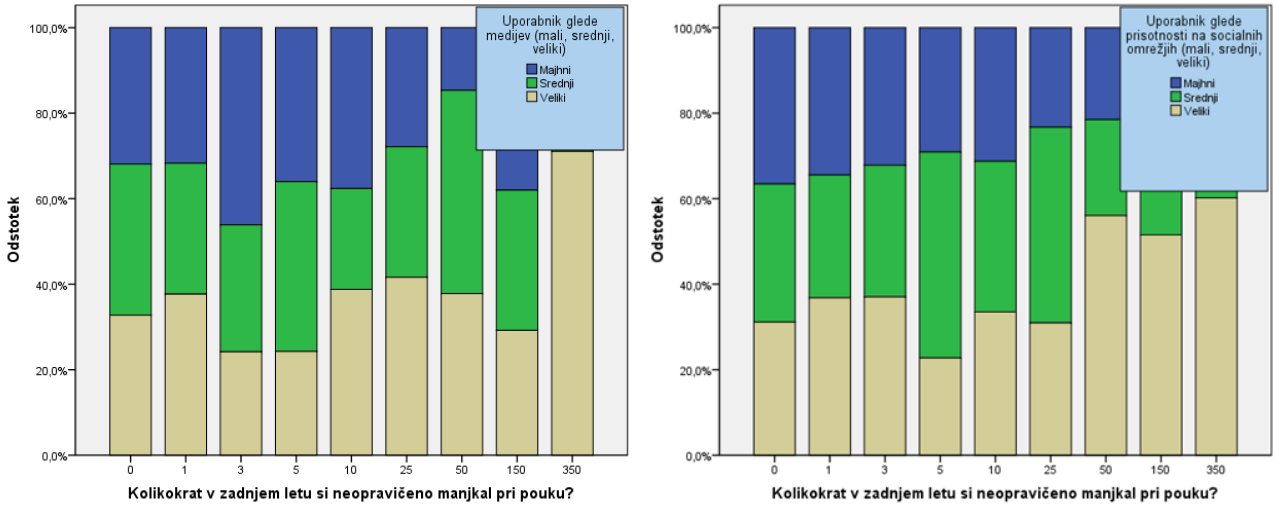

Večji uporabniki tradicionalnih medijev in družbenih omrežij večkrat neupravičeno manjkajo pri pouku.

Slika 79: Odstotek števila dni, ko je srednješolec prepisoval glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

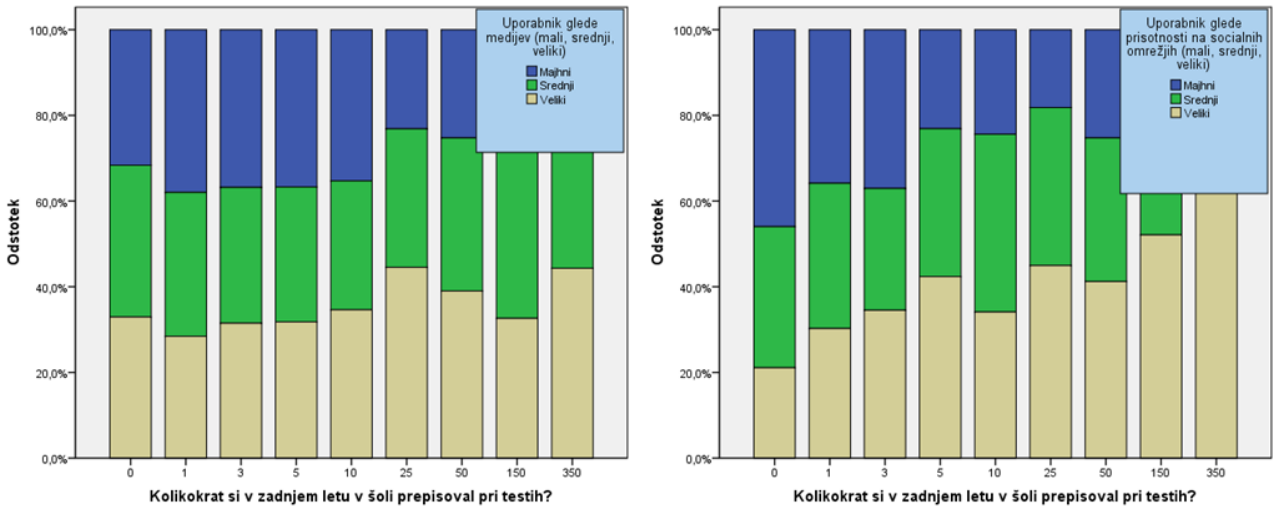

Večji uporabniki tradicionalnih medijev zlasti pa družbenih omrežij večkrat prepisujejo pri pouku.

Slika 80: Odstotek števila dni, ko je srednješolec karkoli ukradel glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

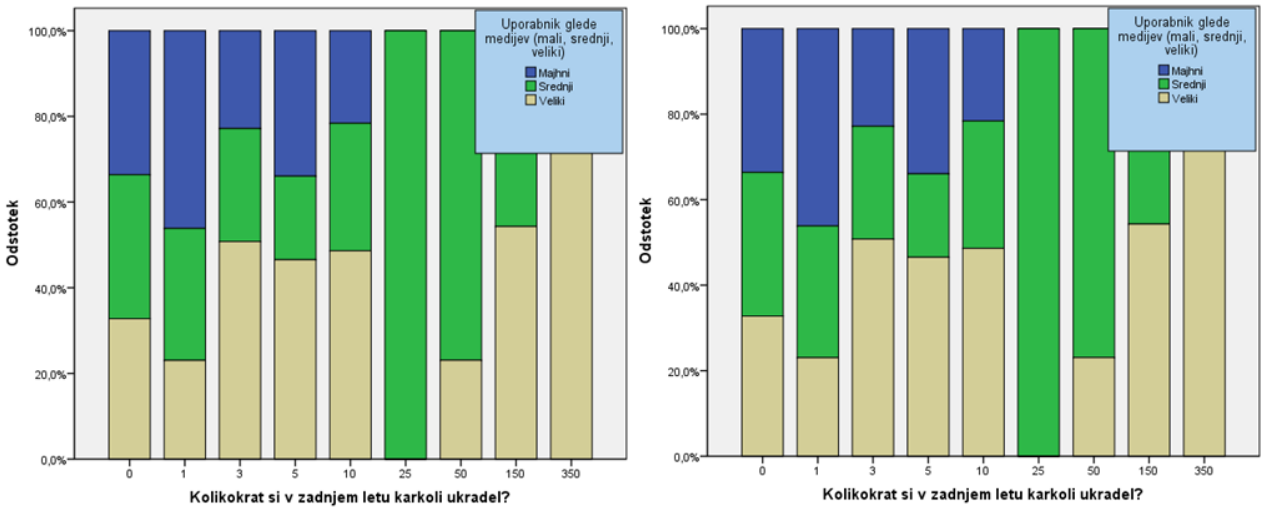

Večji uporabniki tradicionalnih medijev in družbenih omrežij večkrat kradejo.

Slika 81: Odstotek števila dni, ko je srednješolec bil udeležen v pretepu glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

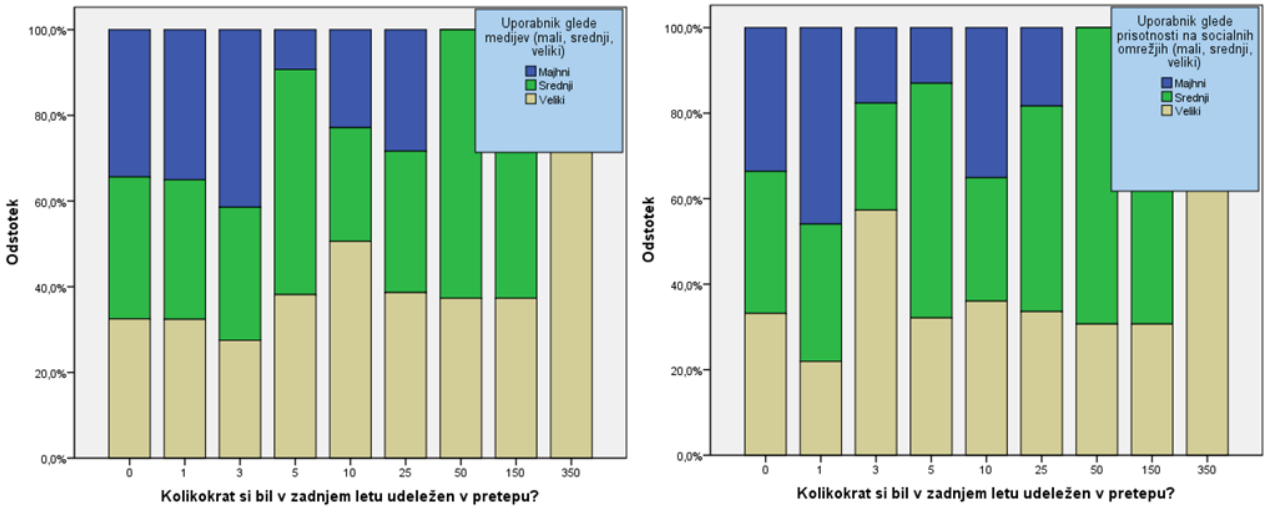

Večji uporabniki tradicionalnih medijev in družbenih omrežij so večkrat udeleženi v pretepih.

Slika 82: Odstotek števila dni, ko je srednješolec imel konflikte s starši glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

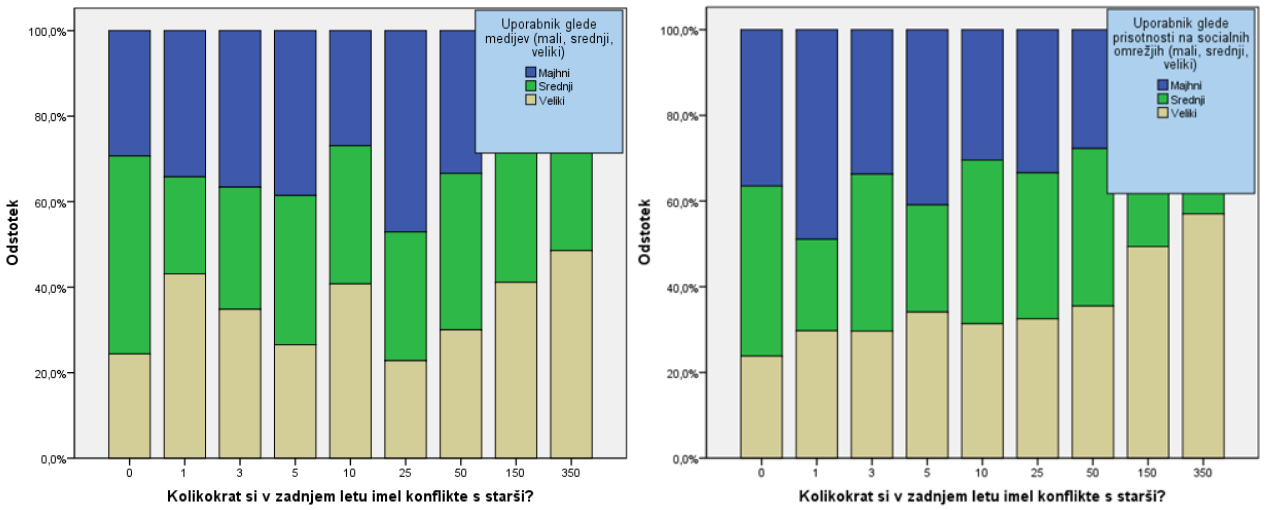

Lepo je vidna povezava med večjo uporabo medijev zlasti pa družbenih omrežij v povezavi z večjim številom konfliktov s starši.

Slika 83: Število dni, ko je bil srednješolec tako žalosten ali obupan, da je za dva tedna ali več opustil nekatere dnevne aktivnosti glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

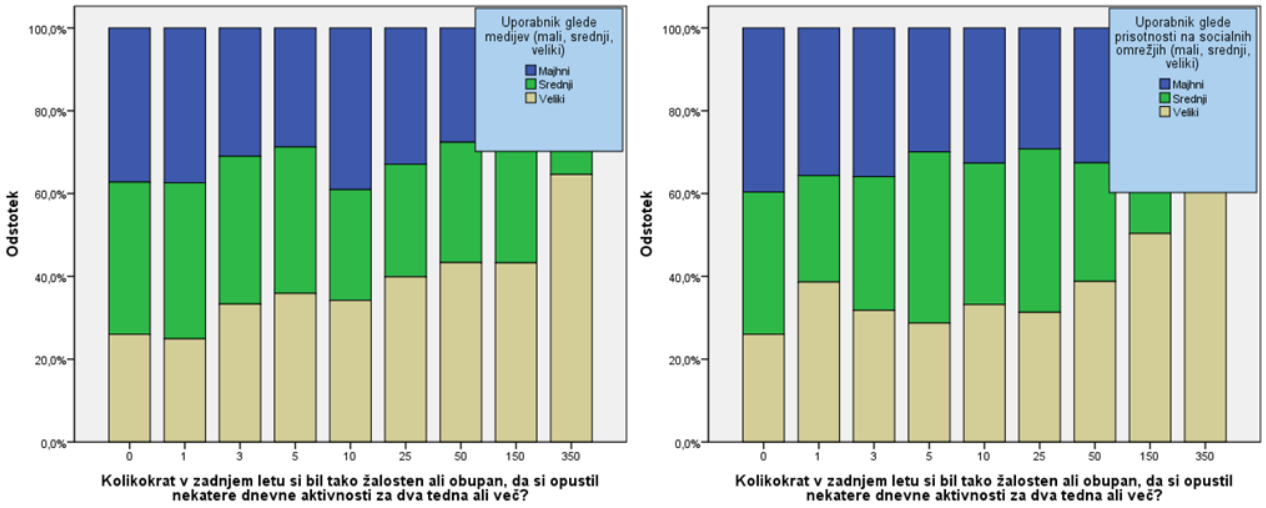

Zelo jasno je na zgornjih slikah vidna povezava med večjo uporabo medijev in družbenih omrežij v povezavi z žalostjo in obupanostjo.

Slika 84: Odstotek števila dni, ko je srednješolec zadovoljen s svojim življenjem glede na uporabnike tradicionalnih medijev in družbenih omrežij

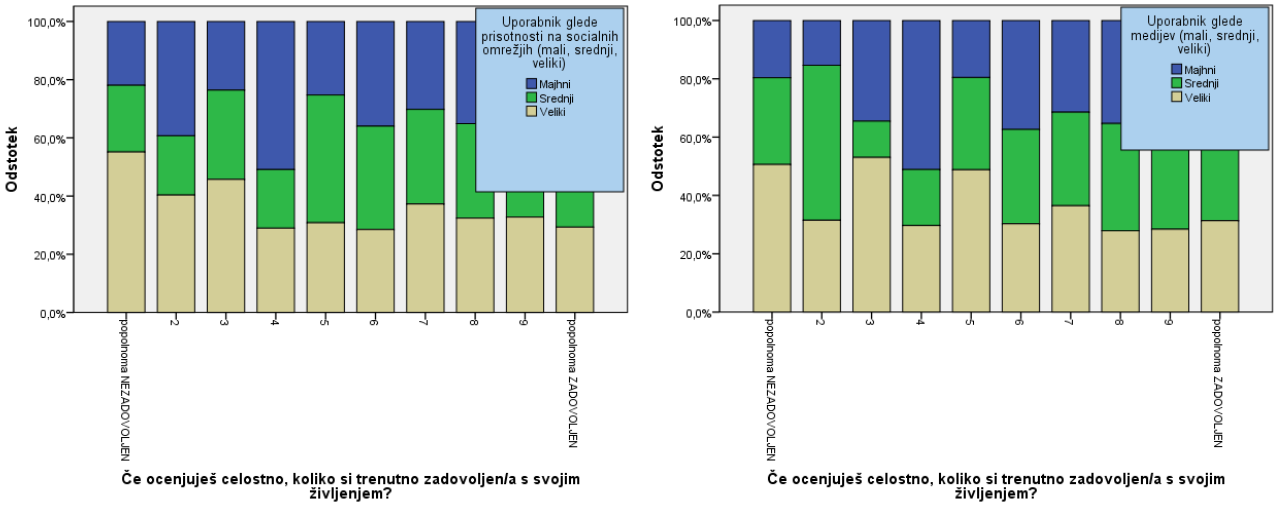

Veliki uporabniki tradicionalnih medijev so večkrat manj zadovoljni s svojim življenjem na splošno. Zlasti je negativna povezava z zadovoljstvom z življenjem dobro vidna pri velikih uporabnikih družbenih omrežij.

6.8 Povezava mediji in učni uspeh

Iz navedenih slik so jasno razvidne povezave med izpostavljenostjo medijem in učnim uspehom ter ocenami srednješolcev letos. Kljub očitni povezavi ne moremo trditi, da je povezava vzročna.

Slika 85: Čas izpostavljenosti televiziji glede na lanski učni uspeh in ocene letos

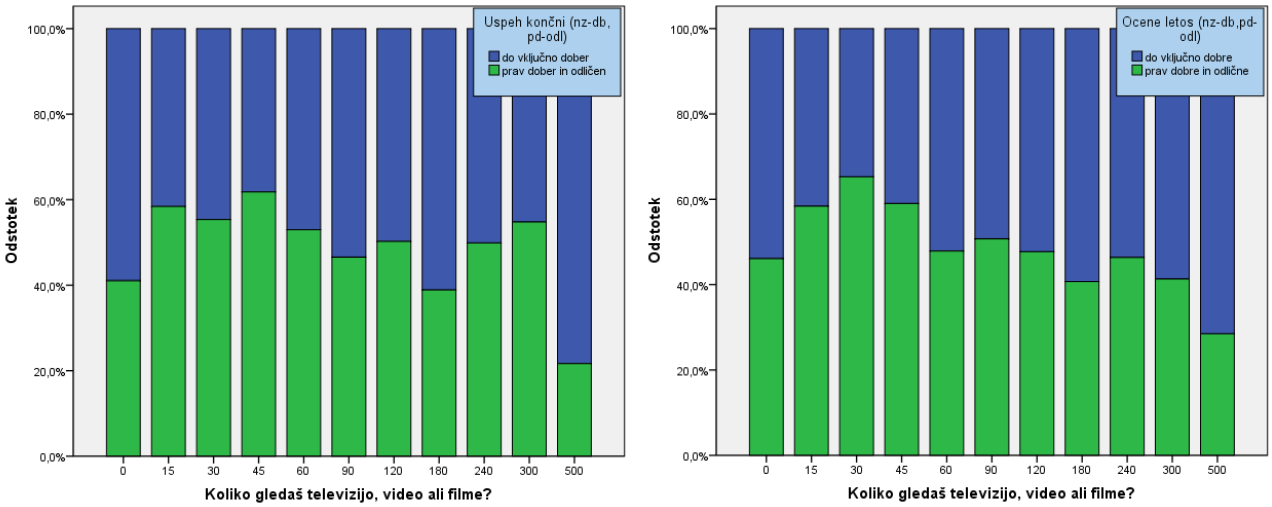

V povprečju gledajo televizijo, video in filme srednješolci z do vključno dobrim zaključnim uspehom 115 minut v primerjavi s 97 minutami tistih s prav dobrim in odličnim uspehom. Zelo podobno velja za ocene letos (115 min:95 minut). Tudi na zgornji sliki je dobro razvidna povezava med večjo izpostavljenostjo in nižjimi ocenami in učnim uspehom. Pri večjem času izpostavljenosti je čedalje manj boljših učencev.

Slika 86: Čas poslušanja radia dnevno glede na lanski učni uspeh in ocene letos

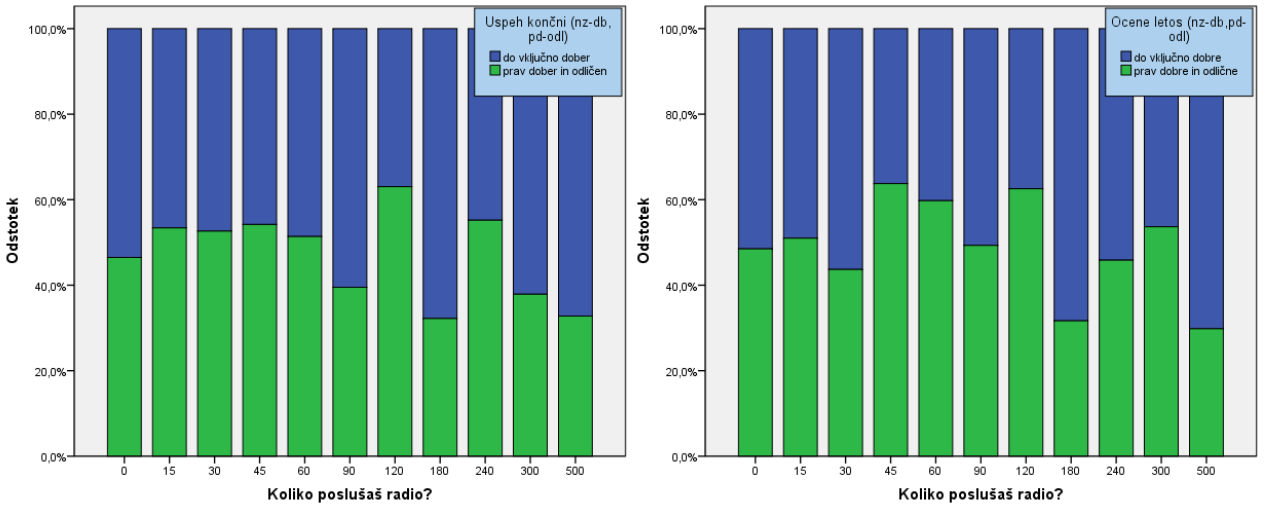

Povezava ni tako izrazita kot pri televiziji. V povprečju slabši učenci poslušajo radio 53 minut v primerjavi z boljšimi učenci, ki ga poslušajo 46 minut.

Slika 87: Čas uporabe mobilnih telefonov glede na lanski učni uspeh in ocene letos

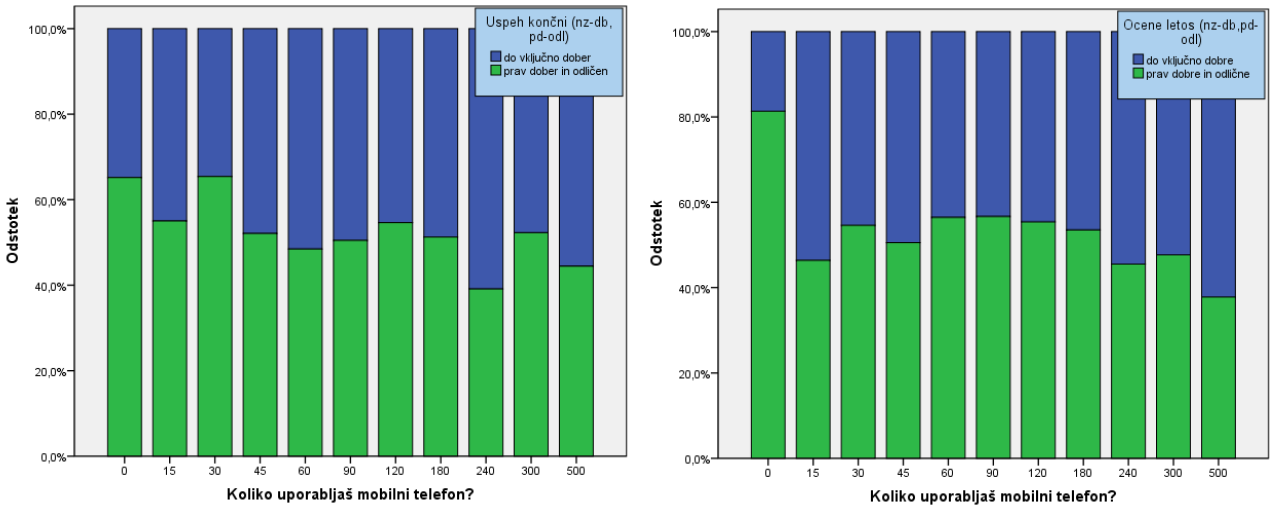

V povprečju uporabljajo mobilni telefon srednješolci z do vključno dobrim zaključnim uspehom 220 minut v primerjavi s 197 minutami tistih s prav dobrim ali odličnim uspehom. Zelo podobno velja za ocene letos (228 min:189 minut).

Slika 88: Čas poslušanja glasbe dnevno glede na lanski učni uspeh in ocene letos

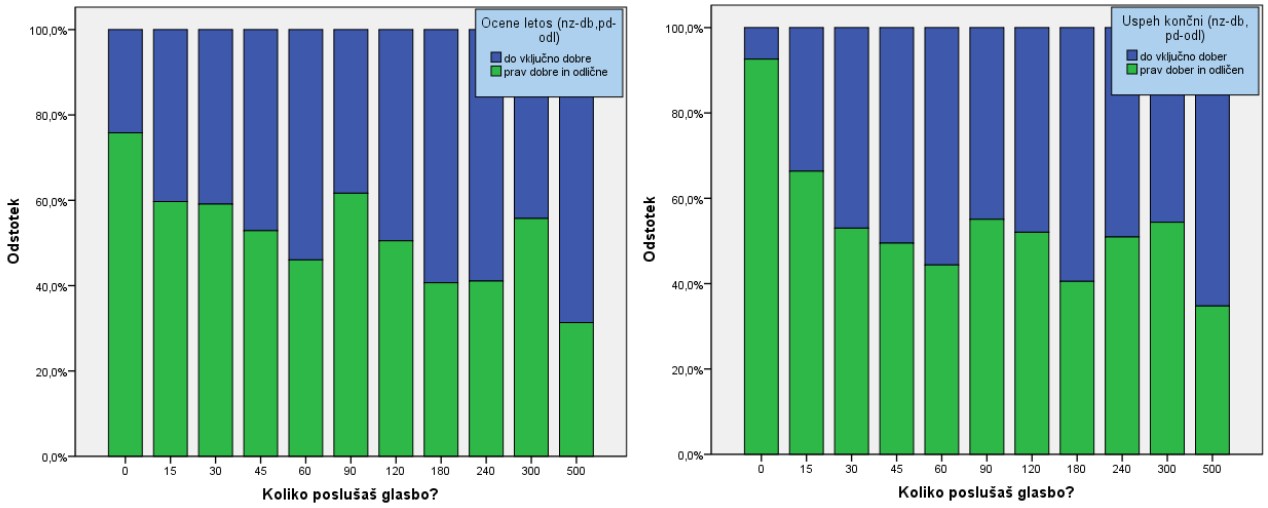

V povprečju poslušajo glasbo srednješolci z do vključno dobrim zaključnim uspehom 167 minut v primerjavi s 133 minutami tistih s prav dobrim ali odličnim uspehom. Zelo podobno velja za ocene letos (170 min:127 minut). Upadanje števila boljših učencev, ko se povečuje izpostavljenost, je razvidno iz zgornjih slik.

Slika 89: Čas branja tiskanih medijev dnevno glede na lanski učni uspeh in ocene letos

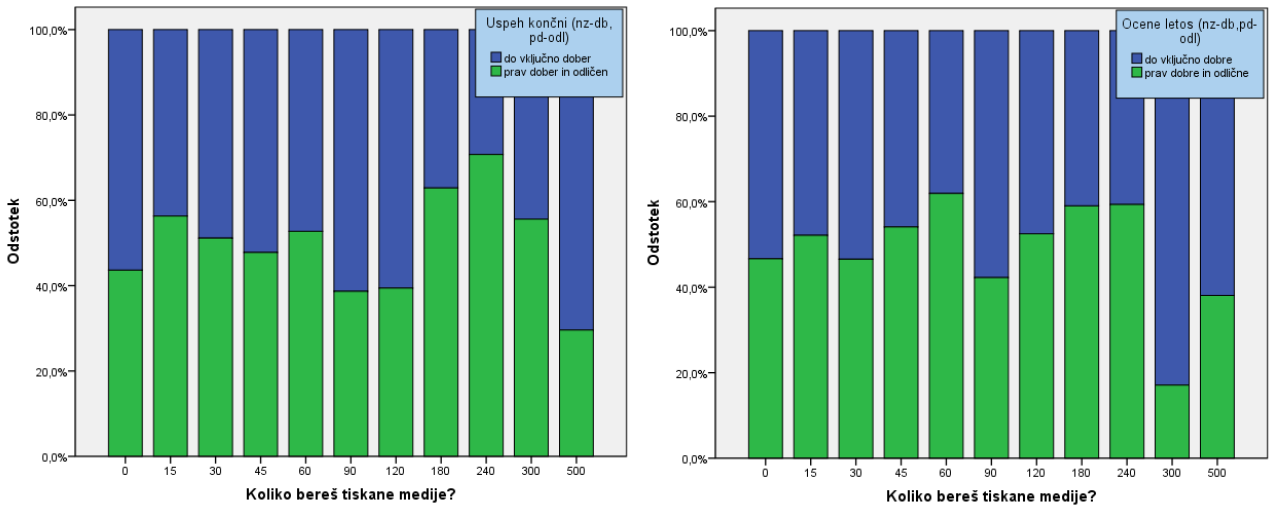

V povprečju berejo tiskane medije srednješolci z do vključno dobrim zaključnim uspehom 30 minut v primerjavi s 34 minutami tistih s prav dobrim ali odličnim uspehom. Tudi iz zgornjih slik lahko opazimo, da je povezava pri tiskanih medijih ravno nasprotna od tiste pri ostalih medijih. Razlog je verjetno v nezainteresiranosti slabših srednješolcev za branje nasploh.

Slika 90: Čas izpostavljenosti pasivnemu gledanju televizije glede na lanski učni uspeh in ocene letos

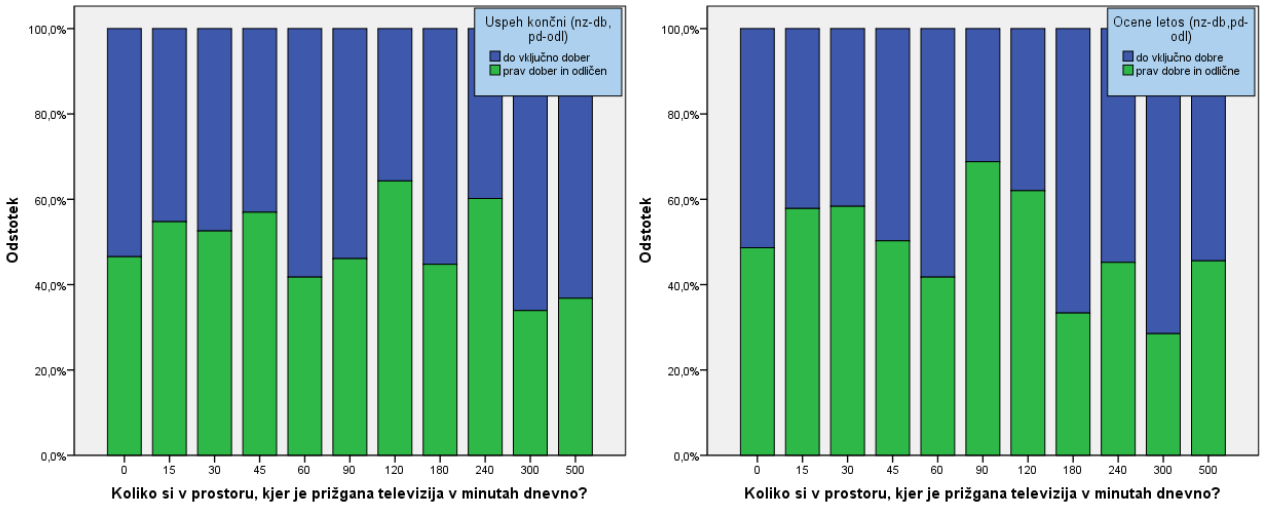

V povprečju je čas izpostavljenosti pasivnemu gledanju TV srednješolcev z do vključno dobrim zaključnim uspehom 95 minut v primerjavi s 87 minutami tistih s prav dobrim ali odličnim uspehom. Povprečje izpostavljenosti je za srednješolce s slabšimi ocenami letos še višje (101 minut:82 minut za tiste z boljšimi ocenami).

Slika 91: Čas igranja video iger glede na lanski učni uspeh in ocene letos

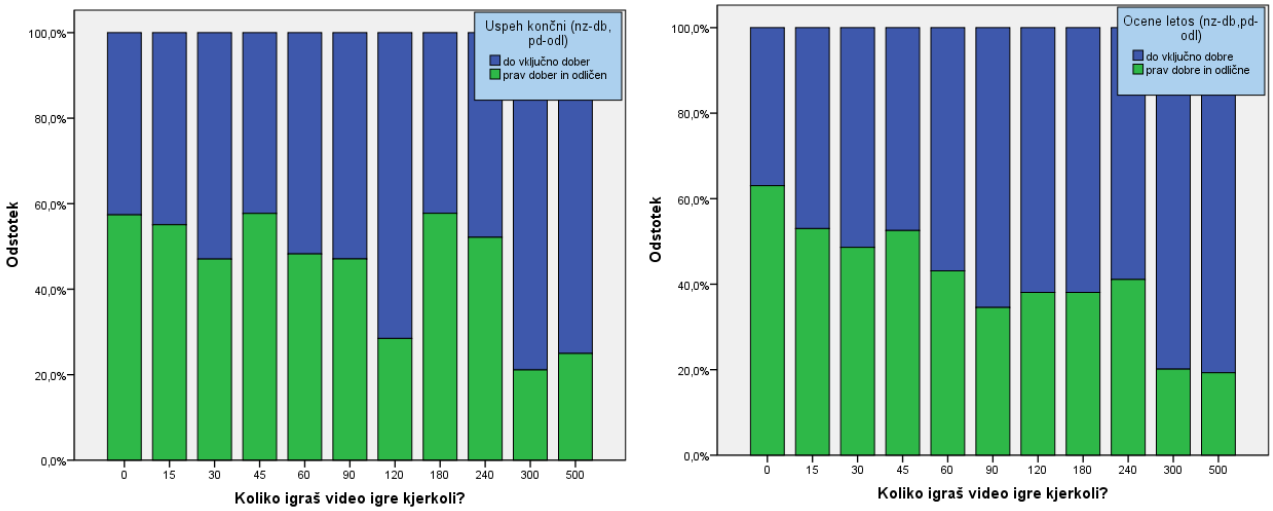

Čas igranja video iger je zelo povezan z učnim uspehom. V povprečju igrajo video igre srednješolci z do vključno dobrim zaključnim uspehom kar 83 minut v primerjavi s 50 minutami tistih s prav dobrim ali odličnim uspehom. Še večje so razlike za ocene letos (86 min:43 minut), kjer slabši v povprečju kar dvakrat več časa igrajo video igre. Upadanje števila boljših učencev, ko se povečuje čas igranja, je razvidno iz zgornjih slik.

Slika 92: Čas igranja video iger z nasilno vsebino glede na lanski učni uspeh in ocene letos

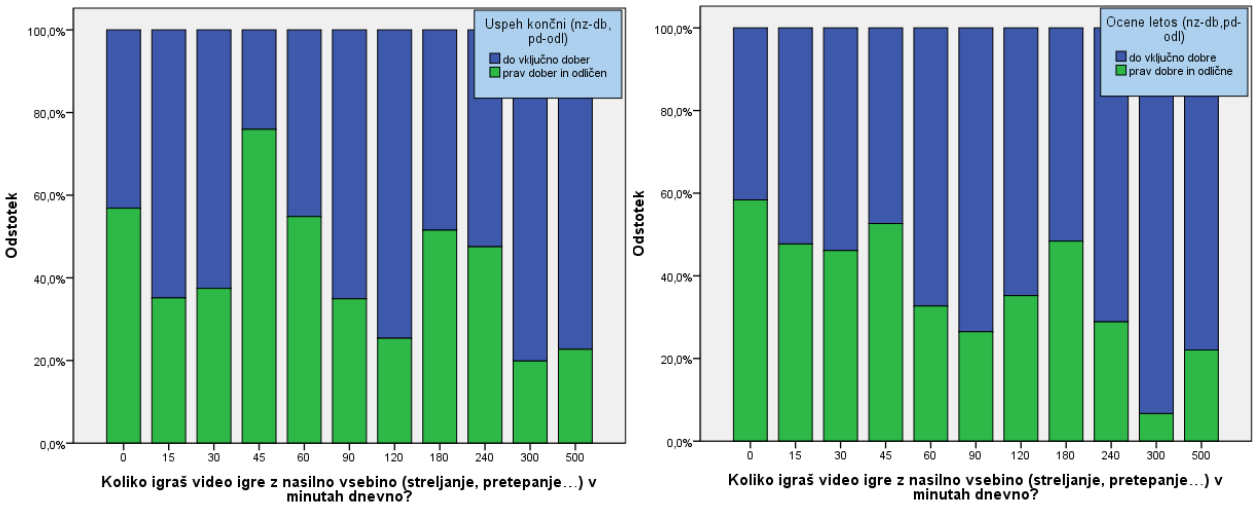

Razlike pri igranju iger z nasilno vsebino so še večje kot pri video igrah nasploh. V povprečju igrajo video igre srednješolci z do vključno dobrim zaključnim uspehom kar 64 minut v primerjavi z 32 minutami tistih s prav dobrim ali odličnim uspehom. Še večje so razlike za ocene letos (67 min:26 minut), kjer slabši v povprečju skoraj trikrat več časa igrajo video igre.

Slika 93: Objava lastne fotografije v provokativni pozi glede na učni lanski učni uspeh in ocene letos

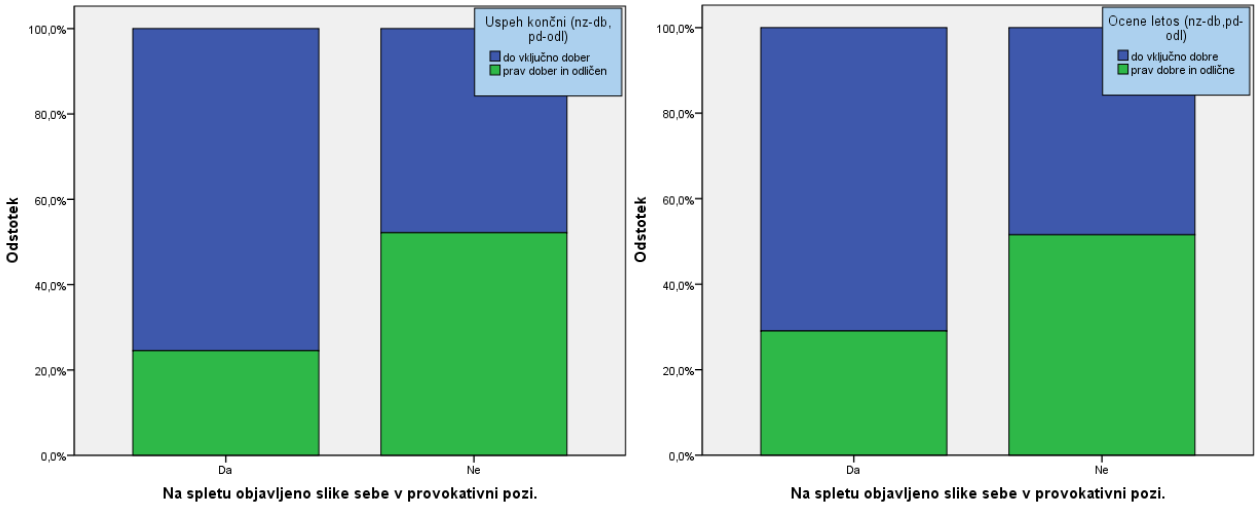

Na obeh slikah je povezava jasno vidna. Srednješolci s slabšim učnim rezultatom tako lani kot letos imajo večkrat objavljeno fotografijo v provokativni pozi.

Slika 94: Objava fotografije drugih, ko so jih ujeli delati nekaj nenavadnega, zabavnega, glede na učni lanski učni uspeh in ocene letos

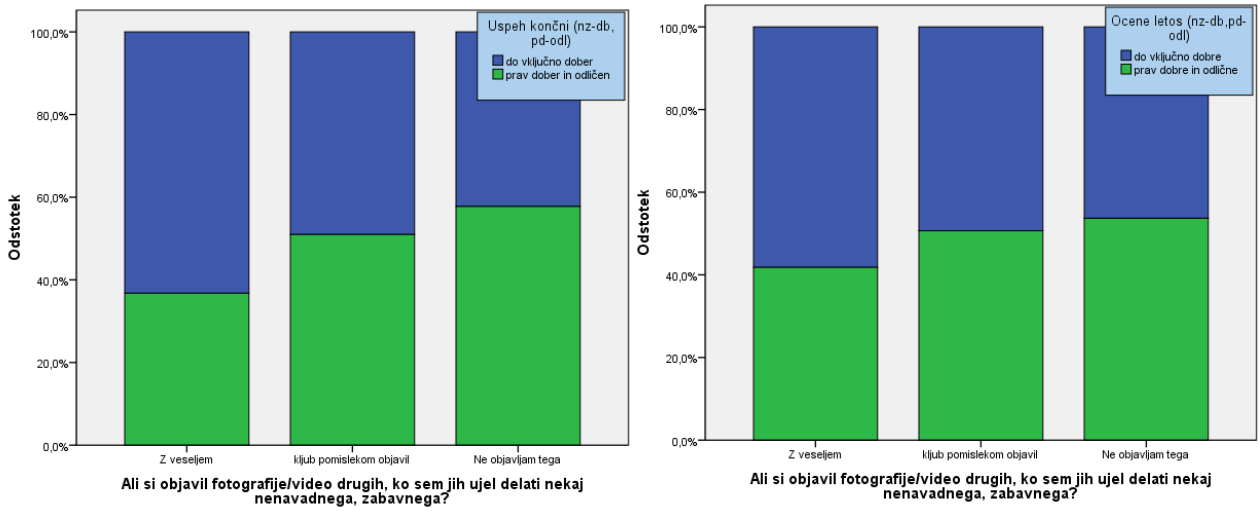

Boljši učenci so imeli več pomislekov oz. so manjkrat objavili fotografijo drugih v primerjavi s slabšimi učenci.

7 ZAKLJUČEK

7.1 Raziskovalne možnosti v prihodnosti

Srednješolci so bodoči odrasli in s svojimi vrednotami, prepričanji, sposobnostmi, obnašanjem in okoljem prihodnost slovenske družbe. Neizpodbitno dejstvo je, da mediji izjemno vplivajo na povprečnega srednješolca, kar se dobro vidi tako iz pregleda literature kot tudi iz obeh predstavljenih raziskav. Mediji pomenijo za srednješolce v prvi vrsti zabavo, s katero preživijo poleg šolskih obveznosti največ časa. Zaradi pomembnosti vplivanja na mlade, ki jih mediji imajo in nenehnega spreminjanja sodobnih medijev, je raziskovanje na področju nujno.

Zaradi pomembnosti tematike predlagamo bistveno povečanje sredstev namenjenih za raziskovanje te tematike, saj je raziskava osvetlila pomembna področja, na katerih so potrebujejo nadaljne raziskave. Pri tem gre zlasti izpostaviti vpliv medijev na nezaželeno obnašanje ter zdravje. Poleg navedenega predstavljata raziskavi tudi neverjetne razsežnosti deljenja informacij in osebnih slik preko spleta, ki lahko za več generacij zaznamujejo posameznika. Če se na primer slike najstnika v provokativni pozi pojavljajo na internetu, je velika verjetnost, da se bodo te slike ohranile na spletu in da mu bodo te slike lahko škodovale pri nadaljnjem življenju. Dejstvo je, da se večina srednješolcev ne zaveda teh posledic, o čemer govori tudi rezultat, da je 5 izmed 6-ih srednješolcev že objavilo fotografije/video drugih, ki so jih ujeli delati nekaj nenavadnega ali zabavnega. To pomeni, da so žrtve lahko tudi posamezniki, ki se želijo tovrstnim objavam izogniti. Trenutno se v Sloveniji na to tematiko premalo ukrepa ali izvaja preventivne ukrepe.

Zakaj prihaja do tolikšnih nezaželenih učinkov in kaj vse vpliva na srednješolce je vprašanje, na katerega bi bilo priporočljivo pred načrtovanjem ukrepov odgovoriti v dodatnih raziskavah. V tem okviru predlagamo izvedbo fokusnih skupin s strokovnjaki, starši, srednješolci, pedagogi in strokovnimi delavci (na primer šolskimi psihologi). Nadalje predlagamo tehnike opazovanja srednješolcev ob izpostavljenosti posameznim medijem tako znotraj njihovega okolja kot v laboratoriju (preučevanje telesnih in emocionalnih stanj in razpoloženj). Končno predlagamo preučevanje konkretnih deviantnih obnašanj in tudi zdravniško diagnosticiranih vedenjskih

motenj v povezavi z izpostavljenostjo medijem. Zaradi hitrega spreminjanja narave medijev in uporabljenih tehnik predlagamo tudi periodične longitudinalne krovne raziskave izpostavljenosti in vplivov, ki bodo omogočile analizo trendov in razvoja vpliva novih tehnologij na srednješolce. Zlasti slednje je ključno ob uvajanju novih tehnologij kot so virtualna resničnost ter večdimenzionalna predstavnost, ki še dodatno lahko zameglijo mejo med resničnostjo in (prevečkrat) nasilno virtualno zabavo.

7.2 Aplikativna vrednost raziskave in sklep

Raziskava je identificirala, da so slovenski srednješolci v medijsko zelo intenzivnem okolju, kjer je vpliv medijev velik, pomemben in merljiv. Bolj kot povprečja pa so pomembni podatki o izjemno veliki izpostavljenosti določenih skupin srednješolcev in njihova povezanost z nezaželenim vedenjem. Medijsko intenzivni srednješolci so veliki uporabniki tradicionalnih medijev in so v tej raziskavi opredeljeni kot zgornja tretjina z več kot 6 ur dnevne izpostavljenosti medijem. Tolikšna izpostavljenost ima lahko ne samo pomembne posledice v prihodnosti, pač pa tudi takojšnje v raziskavi dokazane posledice na vedenje, zdravje, nasilno obnašanje, stres, sposobnost koncentracije in dela.

Velik izziv postaja ozaveščanje o pomenu in posledicah objavljanja informacij in spornih fotogragij ter video posnetkov na družbenih omrežjih. Srednješolci se premalo zavedajo, da z objavo spornih fotografij/video posnetkov drugih zelo škodujejo sebi in drugim in lahko postanejo celo kazensko odgovorni (primeri samomorov in depresij žrtev tovrstnih objav). Iz raziskave je jasno razvidno, da je slednje odraz pomanjkljivega znanja s področja rabe spleta tako med srednješolci kot tudi učitelji, strokovnimi delavci in starši. Srednješolci očitno niso v zadostni meri seznanjeni z morebitnimi posledicami (na primer sovražnega govora ali objave neprimernih slik na spletu) oz. o njih ne želijo vedeti. Ker v Sloveniji ni sistematičnega in kvalitetnega medijskega opismenjevanja, ki bi zajelo celotno populacijo srednješolcev , težje razvijejo refleksivni odnos in kritično distanco do medijev, ki jih lahko varuje pred zlorabami na spletu ali zasvojenostjo z mediji, s tem pa se poveča riziko, da si ne pridobijo tovrstne obrambne veščine do časa, ko lahko postanejo od medijev že zasvojeni.

8 VIRI

Anderson, Craig A. in Dill, Karen E. (2000): Video Games and Aggressive Thoughts, Feelings, and Behavior in the Laboratory and in Life. Journal of Personality and Social Psychology., let.: 78, št.: 4, str.: 772-790.

Anderson, Craig A. in drugi (2003): The Influence of Media Violence on Youth. Psychological Science in The Public Interest., let.: 4, št.: 3

Baker, Jordan (2013): The Effects of Video Game Violence on Violent Crime. USF Sarasota-Manatee. Dostopno na: http://legacy.usfsm.edu/academics/cas/capstone/2012-2013/criminology/baker_the%20effects%20of%20video%20game%20violence%20on%20violent%20crime.pdf?from=404 (27.4.2016)

Boxer, Paul, Bushman, Brad J. in Moceri Dominic (2008): The Role of Violent Media Preference in Cumulative Developmental Risk for Violence and General Aggression. Youth Adolescence. DOI: 10.1007/s10964-008-9335-2

Bushman,Brad J. in Anderson, Craig A. (2001): Media Violence and the American Public: Scientific Facts Versus Media Misinformation. American Psychologist. DOI: 10.1037//0003-066X.56.6-7.477, let.: 56, št.: 6, str.: 477-489.

Cashmore, Jordan (2014): The 'Fear of Crime-Media Feedback' Cycle. Internet Journal of Criminology.

Consoli, Angele in drugi (2013): Suicidal behaviors in depressed adolescents: role of perceived relationships in the family. Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health., let.: 7, št.: 8

Ferguson, Christopher J. in drugi (2010): Violent Video Games, Catharsis Seeking, Bullying, and Delinquency: A Multivariate Analysis of Effects Crime & Delinquency. DOI: 10.1177/0011128710362201

Flere in drugi (2013): Slovenska Mladina 2013: Življenje v času deziluzij, tveganja in prekarnosti. Slovenija

Gentile, Douglas (2009): Pathological Video-Game Use Among Youth Ages 8 to 18. Psychological Science.

Gentile, Douglas in drugi (2012): Video Game Playing, Attention Problems, and Impulsiveness: Evidence of Bidirectional Causality. Psychology of Popular Media Culture., let.: 1, št.: 1, str.: 62-70.

Holloway Donell J., Green Lelia R. in Brady Danielle J. (2013): 0-8: Young children's Internet use. V : Edith Cowan University Research Online, ECU Publications

Huesmann, L. Rowell in D. Taylor, Laramie (2006): The Role of media Violence in Violent Behavior. Annu. Rev. Public Health. DOI: 10.1146/annurev.publhealth.26.021304.144640

Kostenuik Marcia in Ratnapalan Mohana (2010): Approach to adolescent suicide prevention. Canadian Family Physician., let.: 56, str.: 755-760.

Kupersmidt, Janis B. in drugi (2012): Improving Media Message Interpretation Processing Skills to Promote Healthy Decision Making About Substance Use: The Effects of the Middle School Media Ready Curriculum. Journal of Health Communication. DOI: 10.1080/10810730.2011.635769, let.: 17, str.: 546-563.

Liu, Xianchen (2004): Sleep and Adolescent Suicidal Behavior. SLEEP., let.: 27, št.: 7

Moessle, Thomas, Kliem, Sören in Rehbein, Florian (2014): Longitudinal Effects of Violent Media Usage on Aggressive Behavior—The Significance of Empathy. Societies. DOI: 10.3390/soc4010105, let.: 4, str.: 105-124.

Pinkleton, Bruce E. in Weintraub Austin, Erica (2008): Effects of a Peer-Led Media Literacy Curriculum on Adolescents' Knowledge and Attitudes Toward Sexual Behavior and Media Portrayals of Sex. Health Communication. DOI: 10.1080/10410230802342135, let.: 23, str.: 462-472.

Pintar, Jennifer A. in drugi (2012): What is the role of adolescent body mass index and physical activity on adult health risk behaviors?. Open Journal of Preventive Medicine., let.: 2, št.: 1, str.: 72-78.

Rek Mateja in Milanosvski-Brumat Kristina (2016): Mediji in predšolski otroci v Sloveniji. Slovenija: Fakulteta za medije.

Rek Mateja, Kovačič Andrej in Milanosvski-Brumat Kristina (2014): Medijska pismenost 2014 . Slovenija: Fakulteta za medije.

Safe Kids Worldwide (2014): Teens on the move. Washington, D.C.: Safe Kids Worldwide.

Scharrer, Erica (2005): Sixth Graders Take on Television: Media Literacy and Critical Attitudes of Television Violence. Communication Research Reports. DOI: 10.1080/00036810500317714, let.: 22, št.: 4, str.: 325-333.

Schmidt, Marie Evans in Vandewater, Elizabeth A. (2008): Media and Attention, Cognition, and School Achievement. Future of Children. Dostopno na: https://www.princeton.edu/futureofchildren/publications/docs/18_01_04.pdf (27.4.2016), let.: 18, št.: 1

Slotsve, Tiffany in drugi (2008): Television Violence and Aggression: A Retrospective Study. Southwest Journal of Criminal Justice., let.: 5, št.: 1, str.: 22-49.

Standardni test za ugotavljanje nevarnega obnašanja (2015). Dostopno na: https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiZmMXD38TMAhXMvBoKHSaBCdAQFgggMAA&url=ftp%3A%2F%2Fftp.cdc.gov%2Fpub%2Fdata%2Fyrbs%2F2015%2F2015_hs_questionnaire.pdf&usg=AFQjCNHedUiSviRvJ-qJ9ygxRE0z1bEiVw

Thornhill, Jaime in Gillies, Robyn (2000): Young Adults' Suicide Related Knowledge and Attitudes: Implications for suicide awareness education. . The University of Queensland. Dostopno na: http://espace.library.uq.edu.au/view/UQ:10400 (27.4.2016)

Tropeano, Eliana (2006): Does Rap or Rock Music Provoke Violent Behavior?. Journal of Undergraduate Psychological Research., let.: 1

Vrouva, I., Fonagy, P., Fearon, P. R. M. in Roussow, T. (2010): The risk-taking and self-harm inventory for adolescents: Development and psychometric evaluation. Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology. DOI: http://dx.doi.org/10.1037/a0020583 (), let.: 22, št.: 4, str.: 852-856.

World Youth Report (2003): Juvenile Delinquency. World YOUTH Report., str.: 189-211.